

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ :
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
‘ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ’
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2015-2016

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της Σοφίας Κυριαζή

A.M. 816

*«Η Ρύθμιση της Αλιείας στα Πλαίσια του Σύγχρονου Δικαίου της
Θάλασσας»*

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Λέκτορας, Γιώργος Κυριακόπουλος (επιβλέπων)

Καθηγήτρια, Φωτεινή Παζαρτζή

Επίκουρη Καθηγήτρια, Μαρία Γαβουνέλη

Αθήνα, 2017

Σοφία Κυριαζή

**«Η Ρύθμιση της Αλιείας στα Πλαίσια του Σύγχρονου Δικαίου της
Θάλασσας»**

Copyright © [Σοφία Κυριαζή], 2017

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν την συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή.....σελ.5-19

Α΄ ΜΕΡΟΣ

- (1) Η Σύμβαση της Γενεύης το 1958.....σελ.20-21
 - Το Νέο Διεθνές Καθεστώς προστασίας και διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.....σελ.21-23
- (2) Η Σύμβαση του 1982 των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.....σελ.23
 - Η Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.....σελ.23-25
 - Αλιεία στα εσωτερικά και τα χωρικά ύδατα.....σελ.25-27
 - Αλιεία στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.....σελ.27-32
 - (α) Το Άρθρο 56: Δικαιώματα για τη διεθνή δικαιοδοσία και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους.....σελ.32-35
 - (β) Τα Άρθρα 61 και 62: Βέλτιστη Αξιοποίηση, Υπο-Αξιοποίηση και Υπερεκμετάλλευση.....σελ.35-36
 - Η Βέλτιστη Αξιοποίηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων..σελ.36-37
 - Ο προσδιορισμός των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων και η Μέγιστη Βιώσιμη Απόδοση.....σελ.37-38
 - Αλιεία στην Υφαλοκρηπίδα.....σελ.39-41
 - Αλιεία στην Ανοικτή Θάλασσα.....σελ.41-45

Β΄ ΜΕΡΟΣ

- (1) Διεθνές Νομικό Πλαίσιο – Το Δίκαιο της Αλιείας.....σελ.46-48
- (2) Κοινή Αλιευτική Πολιτική – Ευρωπαϊκό Νομικό Πλαίσιο.....σελ.48-49
 - Η ίδρυση και οι στόχοι της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.....σελ.49-50
 - Συμφωνίες και Συμβάσεις με τρίτες χώρες.....σελ.50-52
- (3) Διεθνείς Οργανισμοί Προστασίας της Αλιείας.....σελ.52
 - Οι Οργανισμοί Προστασίας του Ο.Η.Ε.....σελ.52
 - Διακυβερνητικοί Οργανισμοί και θάλασσα.....σελ.52-55

- Διεθνείς Οργανισμοί για θέματα Αλιείας – Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας (F.A.O.).....σελ.56-59
- Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας για υπεύθυνη αλιεία και τα Διεθνή Σχέδια Δράσης...σελ.59-64
- The UN Fish Stocks Agreement – Η Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών περί ιχθυαποθεμάτων.....σελ.64-71

Γ' ΜΕΡΟΣ

(1) Το Φαινόμενο της Παράνομης, Λαθραίας και Άναρχης Αλιείας.....	σελ.72-73
.....σελ.72-73	
- Η παράνομη αλιεία.....	σελ.74-78
- Η λαθραία αλιεία.....	σελ.78-82
- Η άναρχη αλιεία.....	σελ.82-86
- Που λαμβάνει χώρα το φαινόμενο της παράνομης αλιείας.....	σελ.86-87
- Η έκταση του προβλήματος.....	σελ.87-90
- Οι επιπτώσεις και τα αίτια της παράνομης αλιείας.....	σελ.90-93
- Το Νομικό Πλαίσιο για την αντιμετώπιση της παράνομης αλιείας.....	σελ.93-95
Συμπεράσματα.....	σελ.96-98
Βιβλιογραφία.....	σελ.99-104
Ελληνική Βιβλιογραφία.....	σελ.99
Ξένη Βιβλιογραφία.....	σελ.100-104
Παράρτημα 1.....	σελ.105-115

Εισαγωγή

Όταν μιλάμε για **Αλιεία**, κάνουμε λόγο για *ψάρεμα*. Αλιεία είναι τόσο η θήρα όσο και η διαδικασία που χρειάζεται αυτή η δραστηριότητα, κατά την οποία πραγματοποιείται η σύλληψη και η απόσπαση των ιχθύων και άλλων υδροβίων ζώων από τον βιότοπό τους, όπως θάλασσες, λίμνες, ποτάμια, και άλλους ιχθυογενετικούς σταθμούς. Η διαδικασία αυτή έχει ως τελικό σκοπό τη τροφή ή σε άλλες περιπτώσεις καταλήγει να εξυπηρετεί βιομηχανικούς σκοπούς όπως την παραγωγή ιχθυαλεύρων, ελαίων, λιπασμάτων κλπ.

Η δραστηριότητα της αλιείας χαρακτηρίζεται ως μια παλαιά και παγκόσμια πρακτική με πληθώρα τεχνικών και παραδόσεων. Είναι γνωστό ότι παρέχει σημαντική, σε ποιότητα και σε ποσότητα, πηγή τροφής αλλά παράλληλα και θέσεις εργασίας. Η αλιεία στην σύγχρονη μορφή της παρέχει ακόμα ένα είδος ψυχαγωγίας. Πιο συγκεκριμένα, την ερασιτεχνική αλιεία, ενώ πολλοί την εξασκούν ως επαγγελματικό σπορ. Με βάση τα στατιστικά στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) ο συνολικός αριθμός των αλιέων, μαζί μ' αυτούς που ασχολούνται με τις ιχθυοκαλλιέργειες, υπολογίζεται παγκοσμίως σε περίπου 38.000.000 ανθρώπους. Στην περίπτωση που συμπεριλάβουμε και τους ανθρώπους που ασχολούνται επαγγελματικά άμεσα ή έμμεσα συνολικά στη βιομηχανία αλιευμάτων ο αριθμός αυτών των ανθρώπων υπολογίζεται πλέον στα 200.000.000 παγκοσμίως.¹

Σύμφωνα λοιπόν με μια αρχή που χαρακτηρίζει την αλιεία στη θάλασσα, οι φυσικοί πόροι που βρίσκονται στα εσωτερικά ύδατα και την αιγιαλίτιδα ζώνη ανήκουν στο παράκτιο κράτος. Μια διακρατική συμφωνία μπορεί να δώσει τη δυνατότητα σε ξένους να κάνουν χρήση αυτής της περιοχής για να αλιεύουν. Σε αντιδιαστολή με τους φυσικούς πόρους που βρίσκονται στην ανοικτή θάλασσα, αυτοί μπορούν να γίνουν αντικείμενο εκμεταλλεύσεως από οποιονδήποτε. Η αρχή αυτή λοιπόν έβρισκε αντίκτυπο στο γεγονός ότι οι φυσικοί πόροι της θάλασσας ήταν πολύ μεγάλοι, και οι δυνατότητες

¹ Committee on Ecosystem Management for Sustainable Marine Fisheries Ocean Studies Board, Commission on Geosciences, Environment, and Resources, National Research Council, *Sustaining Marine Fisheries*, 1999, National Academy Press, Current Status of Marine Fisheries, Global Overview, σελ.19-24.

εκμεταλλεύσεως μικρές καθώς δεν υπήρχε μια διεθνής οργάνωση που να έχει ως σκοπό την συστηματική φροντίδα για την προστασία των βιολογικών πόρων της θάλασσας².

Έτσι λοιπόν το 1958 εκπονήθηκε στη Γενεύη η «Σύμβαση για την προστασία της αλιείας και των βιολογικών πόρων της θάλασσας», που έλαβε πληθώρα ευσήμων από πολλούς. Πιο συγκεκριμένα αυτό που προβλέφθηκε ήταν ότι τα κράτη που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε συγκεκριμένη περιοχή της ανοικτής θάλασσας θα πρέπει να είναι υπεύθυνα για αυτή και να λαμβάνουν πρόσθετα μέτρα για την προστασία του θαλάσσιου οικοσυστήματος στην περιοχή όπου αλιεύουν. Ακόμα, στη περίπτωση που περισσότερα από ένα κράτη αλιεύουν στη συγκεκριμένη περιοχή, τα κράτη αυτά πρέπει να συνεργαστούν για την ανάμεσά τους διανομή των φυσικών πόρων αλλά παράλληλα και για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1960 η κατάσταση της υποεκμετάλλευσης χαρακτήριζε την αλιεία σε όλα τα αλιευτικά πεδία του κόσμου. Ωστόσο σήμερα η κατάσταση αυτή έχει αντίστροφη πορεία, ως εκ τούτου κατευθυνόμαστε με γρήγορο ρυθμό στην καταστροφή των φυσικών πόρων, μαζί με εκείνων και της θάλασσας. ³Η Διεθνής Οργάνωση Τροφών και Γεωργίας (FAO) κάνει λόγο για μεγάλες περιοχές έξω από τις ακτές της Ιαπωνίας, της Ρωσίας, της Ν. Αμερικής, του Β. Ατλαντικού, όπου η δραστηριότητα της αλιείας έχει ξεπεράσει κατά πολύ το μέγιστο βαθμό των δυνατοτήτων παραγωγής των περιοχών αυτών και ο λόγος ήταν αυτός που οδηγήθηκε στη δημιουργία κανόνων περί λελογισμένης ασκήσεως της αλιείας όπως ο Code of Conduct for Responsible Fisheries, 1995.

Σήμερα, οι μεγάλες ανάγκες που υπάρχουν για τη λήψη τροφών από τη θάλασσα υποβοηθούνται από την ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας. Πιο συγκεκριμένα για την αλιεία χρησιμοποιούνται αεροπλάνα, τα συστήματα Sonar, που εντοπίζουν τα κοπάδια των αλιευμάτων, και άλλες φορές τα πλαστικά δίχτυα. Χρησιμοποιούνται επίσης νέες πρακτικές ηλεκτρονικής αλιείας, οι οποίες βοηθούν στη δημιουργία αλιευτικών στόλων που

² Ε.Ρούκουνας, Σειρά Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, Έκδοση 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη, Κεφάλαιο III, Αλιεία, σελ. 327-331.

³ Γ.Γκορέζης, *Το Δίκαιο της Θάλασσας*, Αθήνα 01-3413527, Σύμβαση της Γενεύης για την Αιγιαλίτιδα και Παρακείμενη Ζώνη, σελ.41-48.

εγκαθίστανται για ορισμένη περίοδο στις θάλασσες και στη συνέχεια αλιεύουν, επεξεργάζονται τα αλιεύματα, τα καταψύχουν και τα φτάνουν ως την κονσερβοποίηση. Έτσι η τεχνολογία, ολοένα και βοηθάει με ασφαλή τρόπο τον άνθρωπο στην πρόσκτηση των φυσικών πόρων της θάλασσας αλλά ταυτόχρονα οδηγεί και στην καταστροφή αυτών των πόρων.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της αλιείας χρειάζεται να γίνει άμεση σύνδεση με τη μελέτη της κινήσεως των υδάτων και των ζώντων οργανισμών στον ενάλιο χώρο. Μόνο με ασφαλή στοιχεία της βιολογίας, της γεωλογίας και της ωκεανογραφίας, είναι εφικτό να κάνουμε λόγο για νομική ρύθμιση των σχετικών προβλημάτων. Είναι αλήθεια πως όλοι οι ζώντες οργανισμοί στη θάλασσα περνούν μια φάση στο βυθό. Είναι επίσης αλήθεια, πως όλοι οι οργανισμοί αυτοί μετακινούνται σε ορισμένες φάσεις στη ζωή τους. Άλλοι από αυτούς όπως τα κοράλλια δεν κινούνται, άλλοι, όπως τα κοχύλια κινούνται λιγότερο, ενώ πολλά από τα εχινόδερμα και τα καρκινοειδή μετακινούνται περισσότερο. Άλλοι τέλος οργανισμοί, αυτοί που είναι ο κύριος στόχος αλιεύσεως, κινούνται έως και χιλιάδες μίλια. Μερικά από τα μεταναστευτικά είδη κινούνται παράλληλα προς τις ακτές. Άλλα κάθετα προς τις ακτές. Άλλα ζουν μέσα στα εσωτερικά ύδατα, βγαίνουν προς τις περιοχές κοντά στις ακτές και μετά επιστρέφουν για το περισσότερο μέρος της ζωής τους στα εσωτερικά ύδατα. Έτσι λοιπόν η βιολογία είναι σε θέση να μας δώσει συγκεκριμένες κατευθύνσεις στο ζήτημα της νομικής ρυθμίσεως της αλιείας. Υπάρχει λοιπόν δυσκολία στο να ρυθμιστεί νομικά η αλίευση των ιχθύων στη θάλασσα λόγω των διαφορετικών ζωνών στο θαλάσσιο χώρο.

Παρουσιάζονται διάφορα είδη αλιευμάτων. Τα μεγάλα μεταναστευτικά είδη, τα θηλαστικά, τα οποία επίσης βρίσκονται στις μεγάλες θάλασσες και τους ωκεανούς, τα ανάδρομα είδη όπως ο σολωμός, τα κατάδρομα όπως είναι ο χάνος στον Ινδικό και Ειρηνικό ωκεανό και ακόμα υπάρχουν τα βενθόβια ή καθιστικά είδη και τα εχινόδερμα που εντάσσονται ή όχι στο καθεστώς της υφαλοκρυπίδας.

Μεγαλύτερο αλιευτικό ενδιαφέρον δείχνουν οι περιοχές όπου το ψυχρό νερό βγαίνει στην επιφάνεια και φέρνει μαζί του τα θρεπτικά άλατα. Για αυτό το λόγο στις ακτές όπου υπάρχουν ανανεωτικά ρεύματα υπάρχει έντονη

συγκέντρωση αλιευτικών πεδίων. Ακόμα, αλιευτικά πεδία υπάρχουν στις υποτροπικές και στις εύκρατες περιοχές και εκεί όπου υπάρχει εκτεταμένη υφαλοκρυπίδα. Ενώ τα ρηγά νερά πάνω από την υφαλοκρυπίδα περιέχουν πάντα πλούσιους βιολογικούς πόρους.

Έτσι λοιπόν ανεξάρτητα από το μεγάλο πρόβλημα των δυνατοτήτων μεταξύ αναπτυσσόμενων και αναπτυγμένων χωρών, η φύση έχει μοιράσει τον αλιευτικό πλούτο τόσο σε κράτη ανεπτυγμένα, όπως ο Καναδάς, οι ΗΠΑ, η Νορβηγία, η Μεγάλη Βρετανία, η Αυστραλία, η Νότιος Αφρική, η Νέα Ζηλανδία, όσο και σε πολλά αναπτυσσόμενα κράτη όπως το Περού, το Μεξικό, η Ναμίμπια, η Αγκόλα, η Σενεγάλη, η Μαυριτανία και το Μαρόκο, το Μπαγκλαντές, το Βιετνάμ.⁴

Η δραστηριότητα της αλιείας κοντά στις ακτές, δηλαδή σε περιοχές που αποτελούν την αιγιαλίτιδα ζώνη ή σε περιοχές που θεωρούνται ζώνες αλιείας και εκτείνονται πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη αλλά σε έκταση ως 24 μίλια, είναι σε πολλές περιπτώσεις ζήτημα που ρυθμίζεται από διμερείς συνθήκες. μιας και τα θέματα της αλιείας ήταν πάντα ένας τομέας που είχε απασχολήσει τη διεθνή διαιτησία. *«Όπως χαρακτηριστικά μεγάλης σημασίας η Υπόθεση της διαιτησίας για την αλιεία στον Β. Ατλαντικό (1910) μεταξύ ΗΠΑ και Μεγάλης Βρετανίας, που αφορούσε στο βάθος των κόλπων και τη δυνατότητα αλιεύσεως σε όλη την περιοχή ενός κόλπου και στα εσωτερικά ύδατα και στην αιγιαλίτιδα ζώνη. Καθώς επίσης και το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης στην Υπόθεση περί αλιείας Μεγάλης Βρετανίας-Νορβηγίας (1951) ασχολήθηκε με τον τρόπο χαράξεως των ορίων της αιγιαλίτιδας ζώνης για τον καθορισμό των περιοχών ουδέτερης αλιείας.»*⁵ Είναι λοιπόν αναμενόμενο η μέθοδος χαράξεως να έχει κυρώσεις για τα κράτη που αλιεύουν στην περιοχή, γιατί ουσιαστικά από αυτήν κρίνεται το πότε μια περιοχή είναι αιγιαλίτιδα ζώνη ή ανοικτή θάλασσα.

⁴ Β. Ι. Καρακωστανόγλου, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας, Το Νομικό Καθεστώς με Έμφαση στην Αλιεία*, Διδακτορική Διατριβή, 1998, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Νομικής, Τομέας Διεθνών Σπουδών, Μέρος Β', Το Νομικό Καθεστώς των Ζώντων Φυσικών Πόρων της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, Κεφάλαιο ΙΧ, Γενικά Στοιχεία του Καθεστώτος των Ζώντων Πόρων της ΑΟΖ, Οι Φυσικοί Πόροι που περιλαμβάνονται στην ΑΟΖ, σελ.212-215.

⁵ Ε. Ρούκουνας, Σειρά Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, 2^η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Κεφάλαιο ΙΙΙ, Αλιεία, σελ.329-330.

Η πρώτη κατά σειρά μεγάλη πολυμερής Σύμβαση που είχε ως αντικείμενο την προστασία των βιολογικών πόρων της θάλασσας ήταν της *Γενεύης του 1958 «περί αλιείας και προστασίας των βιολογικών πόρων στην ανοικτή θάλασσα»*. Η συγκεκριμένη Σύμβαση ωστόσο δεν έλαβε επικύρωση από αρκετά κράτη και δεν είχε εφαρμοστεί μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970. Πράγματι, η Σύμβαση του 1958 δεν οδήγησε σε ουσιαστική προστασία του βιολογικού πλούτου της θάλασσας. Πιο πολύ έκανε λόγο σε σειρά από μέτρα που αποτελούν επιβεβαίωση της μονομερούς τάσεως των παράκτιων κρατών να υιοθετούν αποκλειστικές οικονομικές ζώνες. Από την άλλη μεριά Η Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας το 1982 με τον ορισμό της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης ήρθε να τονίσει ένα γεγονός. Πιο συγκεκριμένα την ρύθμιση της αλιείας σε έκταση 200 μιλίων από τις ακτές μόνο από τα παράκτια κράτη. Ακόμα, υπάρχουν *Περιφερειακές Επιτροπές Αλιείας (Commissions of Fisheries) τέσσερις* στον Ατλαντικό Ωκεανό, μια στον Βόρειο Ειρηνικό, μια στον Ινδικό με αποκλειστικό σκοπό τον συντονισμό της δράσεως των ενδιαφερομένων κρατών στις περιοχές αυτές.⁶

Παράλληλα, η Επιτροπή Αλιείας της Διεθνούς Οργανώσεως Τροφών και Γεωργίας (FAO) που λειτουργεί από το 1965, αποτελεί το μόνο διεθνές όργανο που ασχολείται εν γένει και ανεξάρτητα από περιοχές με τα ζητήματα της αλιείας. Έχει ασχοληθεί με μελέτες που έχουν βοηθήσει τα κράτη στο να ενημερωθούν σχετικά με την κατάσταση της αλιείας ανά τον κόσμο. Ενώ παράλληλα ο Κώδικας Συμπεριφοράς (Code of Conduct) του 1996 είναι βασικός άξονας για λελογισμένη αλιεία στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και στην ανοικτή θάλασσα.

Έτσι λοιπόν τα κράτη διατηρούν το δικαίωμα αποκλειστικής αλιείας για τους πολίτες τους στο θαλάσσιο κομμάτι το οποίο και διαμορφώνει τη λεγόμενη αιγιαλίτιδα τους ζώνη και στα εσωτερικά τους ύδατα. Σε αυτή τη περιοχή λοιπόν έχουν δικαίωμα να διαμορφώνουν συμφωνίες με άλλα κράτη, έτσι ώστε οι πολίτες των αντισυμβαλλομένων κρατών να απολαμβάνουν του δικαιώματος αλίευσης και σε αυτές τις ζώνες. Στην περίπτωση που το παράκτιο κράτος δεν έχει οριοθετήσει Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη όπως η

⁶Χ. Λ. Ροζάκης, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο*, 2013, Εκδόσεις Παπαζήση, Κεφάλαιο 1^ο, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.

Ελλάδα, η Τουρκία, και η Ιταλία, τότε το κομμάτι της περιοχής που βρίσκεται μετά από την αιγιαλίτιδα ζώνη, δηλαδή η ανοικτή θάλασσα είναι ελεύθερη στην αλιεία για όλα τα κράτη. Η Σύμβαση του 1982 δεν έρχεται να προσθέσει μεγάλες αλλαγές για την περιοχή αυτή. Πιο συγκεκριμένα τα άρθρα 116-120 κάνουν λόγο για γενικές κατευθυντήριες γραμμές και για λελογισμένη χρήση και εκμετάλλευση των βιολογικών πόρων της ανοικτής θάλασσας ενώ παράλληλα ωθούν τα κράτη που ενδιαφέρονται να συνεργάζονται προς το συμφέρον προστασίας των αλιευτικών πεδίων. Στην περίπτωση που το παράκτιο κράτος έχει προχωρήσει στην οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ΗΠΑ, η Κύπρος, και η Αίγυπτος, και σε αυτή μόνο τη περίπτωση η αρμοδιότητα του παράκτιου κράτους επεκτείνεται στα 200 μίλια από τις ακτές αφότου βέβαια προηγηθούν διαπραγματεύσεις για την έγκριση του ώστε τρίτα κράτη να μπορούν να αλιεύουν σε αυτή την περιοχή. Έτσι λοιπόν, υπάρχει περίπτωση τα παράκτια κράτη να μην έχουν Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη αλλά να έχουν τη δυνατότητα να κηρύξουν αποκλειστικές ζώνες αλιείας για τους πολίτες τους. Σήμερα αυτές οι ζώνες αλιείας μπορούν να φτάσουν ως τα 200 μίλια, δηλαδή στην πράξη αποτελούν ένα είδος Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών.

Από την ιστορική πλευρά, η αλιεία είναι μια πανάρχαια πρακτική που χρονολογείται τουλάχιστον από την Παλαιολιθική Εποχή, σχεδόν πριν από 40.000 χρόνια. Αρχαιολογικά ευρήματα από κοχύλια καθώς επίσης και υπολείμματα από ψάρια υποδήλωναν ότι τα προϊόντα αλίευσης ήταν πάντα σημαντική πηγή τροφής, ενώ παράλληλα αποτελούσαν και ένα είδος ανταλλαγής για τους ανθρώπους εκείνη τη περίοδο. Έτσι λοιπόν οι άνθρωποι εκείνης της περιόδου έκαναν χρήση της περίσσειας των αλιευμάτων και των κοχυλιών για ανταλλαγές με άλλα προϊόντα με άλλες φυλές με τις οποίες είχαν έρχονταν σε επαφή και δεν διέθεταν αυτά τα είδη. Τη περίοδο της Νεολιθικής Εποχής υπήρξαν μεγάλα και νέα τεχνολογικά επιτεύγματα της εποχής που περιελάμβαναν και πολλές βασικές τεχνικές αλιείας, μερικές απ' αυτές χρησιμοποιούνται ως και στις μέρες μας με παρόμοιο τρόπο.

Αρχαίες περιοχές όπως η Αίγυπτος και η Αρχαία Ελλάδα με νερά όπως αυτά του ποταμού Νείλου ήταν γεμάτες ψάρια. Τα ψάρια αποτελούσαν μια σημαντική πηγή πρωτεϊνούχας τροφής για τον πληθυσμό των χωρών

αυτών. Οι Αρχαίοι Αιγύπτιοι δημιούργησαν πληθώρα εργαλείων και μεθόδων για την αλιεία όπως απλές ψάθινες ψαρόβαρκες, δίχτυα, καλάθια από κλαδιά ιτιάς, καμάκια και διάφορα αγκίστρια. Οι πέρκες του Νείλου, τα γατόψαρα και τα χέλια αποτελούσαν μερικά από τα σημαντικότερα αλιεύματα. Για την Ελλάδα και την αλιεία κατά την αρχαία εποχή μίλησε ο Οππιανός της Κόρυκας (Oppian of Corycus)⁷, ένας Έλληνας συγγραφέας, που συνέγραψε μεταξύ 177 και 180 μια μεγάλη μελέτη για τη θαλάσσια αλιεία, την «Αλιευτική».⁸ Πρόκειται για την αρχαιότερη γνωστή γραπτή μελέτη για την αλιεία που έχει επιβιώσει ως τις μέρες μας. Ο Οππιανός περιγράφει αρκετά μέσα αλιείας, που περιλαμβάνουν τη χρήση δίχτυων από αλιευτικά σκάφη, παγιδευτικά δίχτυα, συγκρατημένα με στεφάνη, καμάκια και τρίαινες, καθώς και πολλές αλιευτικές παγίδες, «...που λειτουργούν ενώ οι ιδιοκτήτες τους κοιμούνται...». Ο Οππιανός κάνει λόγο στο έργο του για ψάρεμα με «ακίνητο» δίχτυ και το παρουσιάζει με πολύ ενδιαφέροντα τρόπο: «Οι αλιείς τοποθετούν πολύ ελαφρά δίχτυα από κατεργασμένο λινάρι κυκλικά, καθώς χτυπούν βίαια την επιφάνεια της θάλασσας με τα κουπιά τους και σχηματίζουν μια δίνη γύρω από τις άκρες του κύκλου με το δίχτυ. Από τα χτυπήματα των κουπιών και το σαματά που κάνουν τα ψάρια τρομοκρατούνται και τρέχουν πάνω στο στάσιμο δίχτυ, νομίζοντας ότι είναι καταφύγιο: ανόητα ψάρια που τρομαγμένα από το θόρυβο, εισέρχονται στις πύλες του χαμού τους. Έπειτα οι ψαράδες τραβούν το δίχτυ και από τις δυο πλευρές με σχοινιά και τα οδηγούν στην ακτή.» Από αρχαίες αναπαραστάσεις και γραπτές πηγές είναι φανερό ότι τα αλιευτικά

⁷ Ο Οππιανός ήταν αρχαίος Έλληνας ποιητής από την Ανάζαρβο της Κιλικίας, που έζησε τον 2ο αιώνα μ.Χ.. Ο Οππιανός συνέγραψε στα τέλη της βασιλείας του αυτοκράτορα Μάρκου Αυρηλίου το ποίημα «Αλιευτικά» (δηλαδή αναφερόμενα στο ψάρεμα) σε 5 βιβλία, που σώζεται ακόμα. Το αφιέρωσε στον Μάρκο Αυρήλιο, ο οποίος ενθουσιάστηκε τόσο πολύ, ώστε του δώρησε ανά ένα χρυσό νόμισμα για κάθε στίχο του (οι στίχοι ήταν περίπου 3500)! Το ποίημα αυτό είναι γραμμένο σε στίχους «ηρωικού εξάμετρου». Και ένα άλλο ποίημα, τιλοφορούμενο «Κυνηγετικά», αφιερωμένο στον αυτοκράτορα Καρακάλλα, αποδίδεται επίσης στον Οππιανό, στην πραγματικότητα όμως ανήκει σε άλλον Οππιανό, Σύρο από την Απάμεια (ή Πέλλα της Συρίας), που έζησε αργότερα, στις αρχές του 3ου αιώνα, και είναι πολύ κατώτερο σε αξία από τα «Αλιευτικά» (και μικρότερο, 2150 στίχοι σε 4 βιβλία και το τελευταίο μοιάζει ημιτελές). Ο Οππιανός πέθανε σε ηλικία μόλις 30 ετών από επιδημία, οπότε λογικό είναι ακόμα και να μη συνέγραψε κανένα άλλο έργο. Οι συμπολίτες του έστησαν άγαλμα προς τιμή του με σωζόμενη επιγραφή που: 1) θρηνεί για τον πρόωρο θάνατό του και 2) εξυμνεί την ιδιοφυία του.

⁸ Π. Β. Φάκλαρης, *Τα Ψάρια και το Ψάρεμα στην Αρχαία Ελλάδα*, Βήμα της Καθημερινής, Δημοσιεύθηκε στις 18-7-1999.

σκάφη είναι τυπικά μικρά και χωρίς κατάρτι ή ιστίο, κατάλληλα επομένως μόνο για παράκτια αλιεία με σχετική ασφάλεια.⁹

Όσον αφορά τα οικονομικά στοιχεία ο κλάδος της αλιείας, με αιχμή του δόρατος τις υδατοκαλλιέργειες, είναι ο δεύτερος σε εξαγωγές μετά τα οπωροκηπευτικά στο εμπόριο αγροτικών προϊόντων και τροφίμων και συμβάλλει θετικά στο αγροδιατροφικό εμπορικό ισοζύγιο με συνεχώς αυξανόμενο πλεόνασμα. Συγκεκριμένα, ο κλάδος των υδατοκαλλιεργειών είναι πρώτος σε συγκριτικό πλεονέκτημα μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μεταξύ των πρώτων σε παγκόσμιο επίπεδο με τεράστιες δυνατότητες περεταίρω ανάπτυξης, ιδιαίτερα αν ληφθούν υπ' όψιν οι άριστες κλιματολογικές και γεωμορφολογικές συνθήκες. Ακόμα ένα συγκριτικό πλεονέκτημα για τη χώρα μας την Ελλάδα είναι, σε επίπεδο συλλεκτικής αλιείας, η μικρής κλίμακας θαλάσσια αλιεία. Η αλιεία (συμπεριλαμβανομένης της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποιητικής βιομηχανίας) αποτελεί έναν οικονομικό κλάδο με, αφ' ενός, μικρή συμμετοχή στο συνολικό ΑΕΠ της Ελλάδος (περίπου 0,60%) –και ακόμα λιγότερο στο ΑΕΠ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (περίπου 0,25%)¹ – και, αφ' ετέρου, μεγάλη διατροφική αξία και κοινωνική σημασία. Η διατροφική αξία έγκειται στο γεγονός ότι τα αλιεύματα αποτελούν σημαντική και ολοένα αυξανόμενη πηγή λήψεως πρωτεϊνών για τον παγκόσμιο πληθυσμό. Η κοινωνική σημασία έγκειται στο γεγονός ότι πολλές μικρές παραθαλάσσιες κοινότητες εξαρτώνται οικονομικά σε μεγάλο βαθμό από την αλιεία η οποία παίζει σημαντικό ρόλο στην συγκράτηση του πληθυσμού και του κοινωνικού ιστού στις ευαίσθητες αυτές περιοχές. Το οικοσύστημα του κλάδου της αλιείας αποτελείται από τρεις βασικές κατηγορίες: α) την συλλεκτική αλιεία –η οποία συμπεριλαμβάνει και την αλιεία εσωτερικών υδάτων (λιμνών, ποταμών, κλπ)– β) τις υδατοκαλλιέργειες και γ) την μεταποιητική βιομηχανία μαζί με την εμπορία. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης η συλλεκτική αλιεία αποτελεί μόλις το 0,06% του Ευρωπαϊκού ΑΕΠ, οι υδατοκαλλιέργειες το 0,03% του ΑΕΠ και ο μεταποιητικός τομέας (χωρίς την εμπορία) το 0,17%. Αθροιστικά δηλαδή όλη η Ευρωπαϊκή αλιεία δεν ξεπερνά το 0,26% του Ευρωπαϊκού ΑΕΠ. Η Ελλάδα

⁹ Κ. Ε. Ιωαννίδου, *Αλιεία και Αλιείς στην Αρχαία Ελλάδα*, Περιοδικό «Ναυτική Ελλάς», τόμος 946, σελ.38, Ιούλιος 2012, Εκδόσεις ΕΘΕ (Ελληνική Θαλάσσια Ένωση/ΓΕΝ).

διαφοροποιείται σημαντικά ως προς την συμμετοχή των τριών αυτών κατηγοριών του κλάδου της αλιείας. Έτσι, η συλλεκτική αλιεία αποτελεί το 0,30% του ΑΕΠ της χώρας, οι υδατοκαλλιέργειες το 0,25%, ενώ ο μεταποιητικός κλάδος μόλις το 0,07%. Άλλο τόσο περίπου είναι και η εμπορία των αλιευτικών προϊόντων.¹⁰ Βλέπουμε δηλαδή την σαφή υπεροχή της Ελλάδος στην συλλεκτική αλιεία (ως ποσοστό στο ΑΕΠ) και τις υδατοκαλλιέργειες αλλά και την σαφή υστέρησή της στην μεταποιητική βιομηχανία, υστέρηση η οποία είναι γενικό φαινόμενο και παρατηρείται και σε άλλα αγροτικά προϊόντα και τρόφιμα, και θα πρέπει να αποτελέσει βασική επενδυτική προτεραιότητα για να μπορέσει η χώρα να πετύχει σημαντικούς ρυθμούς μεγέθυνσης της οικονομίας της. Ο κλάδος της αλιείας είναι από τους πλέον σημαντικούς στην Ελληνική οικονομία λόγω του υψηλού βαθμού εξωστρέφειας. Παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή του κλάδου της αλιείας στο ΑΕΠ δεν είναι μεγάλη, η συμμετοχή του στο εξαγωγικό εμπόριο είναι αρκετά μεγάλη και πολύ σημαντική. Ενώ λοιπόν η αλιεία συμμετέχει μόνον με 0,6% στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας, η συμμετοχή της στις συνολικές εξαγωγές, είναι 3,7%, και 2,2% αν συμπεριλάβουμε και τα πετρελαιοειδή. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ήδη από το 2008, τα αλιεύματα έχουν ανέβει στην δεύτερη θέση με μερίδιο 11,7%, πίσω από τα οπωροκηπευτικά (μερίδιο 33,8%), ως προς την αξία των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων και τροφίμων. Έως το 2005 τα αλιεύματα κατελάμβαναν την τέταρτη θέση αλλά η δυναμική αύξηση των εξαγωγών τους υποσκέλισε αφήνοντας σημαντικά πίσω και τον καπνό (8,2%) και το ελαιόλαδο (7,5%). Είναι σημαντικό να τονισθεί το πρόβλημα που υπάρχει στην ακριβή μέτρηση της ακαθαρίστου αξίας παραγωγής. Τα στοιχεία π.χ. της ΕΛΣΤΑΤ διαφέρουν σημαντικά από τα στοιχεία του FAO, ή της Eurostat. Μάλιστα, δεν υπάρχει γενική παραδοχή ως προς το ποιος φορέας παρέχει έγκυρα δεδομένα. Κατά συνέπεια δεν μπορούμε εύκολα να διαχωρίσουμε το σύνολο της ακαθαρίστου αξίας του κλάδου σε ακαθάριστη αξία συλλεκτικής αλιείας και υδατοκαλλιεργειών. Μία γενική ιδέα που μπορεί να δοθεί είναι ότι στην Ελλάδα η γρήγορη ανάπτυξη του κλάδου των υδατοκαλλιεργειών έχει οδηγήσει την ακαθάριστη αξία των

¹⁰ European Commission, *Facts and Figures on the Common Fisheries Policy, Basic Statistical Data*, 2016 Edition, February 2016, Luxembourg, Publications Office of the European Union.

υδατοκαλλιεργειών να αποτελεί σχεδόν το ήμισυ, αν όχι παραπάνω, του συνόλου της ακαθαρίστου αξίας του κλάδου,¹¹ ενώ στο επίπεδο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης η αξία των υδατοκαλλιεργειών αποτελεί μόνο το ένα τρίτο της συνολικής αξίας του κλάδου. Όσον αφορά στις παραγόμενες ποσότητες, ως προς την συλλεκτική αλιεία, στην χώρα μας, όπως και τις περισσότερες χώρες, υπάρχει σχετικά σταθερή παραγωγή με ελαφρά όμως πτωτική τάση λόγω του ολοένα και μεγαλύτερου προβλήματος της εξαντλήσεως των θαλασσίων αποθεμάτων. Έτσι, η παραγωγή την τελευταία δεκαετία από το μέγιστο των περίπου 90.000 τόνων την περίοδο 2000- 2005, έχει υποχωρήσει τώρα κοντά στις 80.000 ετησίως. Τα προβλήματα σε παγκόσμιο επίπεδο μειώσεως των θαλασσίων αλιευτικών αποθεμάτων από την υπεραλίευση γίνονται όλο και πιο επιτακτικά. Ενώ παράλληλα η αύξηση του πληθυσμού και η αύξηση της κατά κεφαλήν καταναλώσεως ιχθυρών πιέζει προς την αύξηση της παραγωγής. Την λύση προσφέρουν οι υδατοκαλλιέργειες. Η Ελλάδα έχει κάνει δυναμική την εμφάνισή της στην παραγωγή ιχθυρών από υδατοκαλλιέργειες και παράγει άνω του 60% της συνολικής παραγωγής της Μεσογειακής υδατοκαλλιέργειας τσιπούρας και λαβρακίου, αν και τα χρηματοδοτικά προβλήματα του κλάδου την τελευταία διετία έχουν ανακόψει την ανάπτυξη με αποτέλεσμα η Τουρκία να απειλεί πλέον την πρωτιά της Ελλάδος. Πολύ σημαντική είναι επίσης η παραγωγή γόνου τσιπούρας και λαβρακίου. Η χώρα μας κατέχει το 44% της συνολικής παραγωγής γόνου στην Μεσόγειο με δεύτερη την Τουρκία στο 19%. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχει υπάρξει στη χώρα ισχυρή ανάπτυξη του κλάδου των υδατοκαλλιεργειών, οι οποίες έχουν έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό αφού άνω του 80% της παραγωγής εξάγεται. Χαρακτηριστικό του δυναμικού χαρακτήρα της υδατοκαλλιέργειας είναι το γεγονός ότι το 1985 παρήχθησαν μόλις 100 τόνοι ιχθυρών. Δυόμιση δεκαετίες αργότερα η παραγωγή αυξήθηκε κατακόρυφα και έχει φθάσει σε επίπεδα άνω των 120.000 τόνων εκ των οποίων 80.000 τόνοι τσιπούρα και 40.000 τόνοι λαβράκι. Ο ρυθμός ανάπτυξης την περίοδο 2000-2009 ήταν της τάξεως του 7,4% ετησίως και πλέον η Ελλάδα έχει καταστεί σημαντικός παραγωγός τσιπούρας και λαβρακίου σε παγκόσμιο επίπεδο, κατέχει λοιπόν το 54% της διεθνούς

¹¹ Ελληνική Δημοκρατία, Ελληνική Στατιστική Αρχή, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Θαλάσσιας Αλιείας, Έτους 2015, Πειραιάς, 29-09-2016.

παραγωγής τσιπούρας ενώ είναι η ηγέτιδα παραγωγός της Μεσογείου. Έτσι λοιπόν ο κλάδος της αλιείας είναι πολύ σημαντικός για τους εξής λόγους, το εξωτερικό εμπόριο και τον κοινωνικό ιστό. Στην συλλεκτική αλιεία απασχολούνται περίπου τριπλάσιοι για να παράγουν αξία σχεδόν ίση με αυτήν των υδατοκαλλιεργειών. Είναι γνωστόν ότι σε πολλές παράκτιες κοινότητες η συλλεκτική αλιεία είναι η κύρια ασχολία των κατοίκων και επιδρά θετικά στην συνοχή του κοινωνικού ιστού. Επίσης, κάτι που θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν είναι ότι αρκετοί από τους απασχολούμενους με την συλλεκτική αλιεία δραστηριοποιούνται και στον τομέα της εμπορίας δεδομένου ότι αρκετοί μικροί ψαράδες σε τοπικές κοινότητες προσφέρουν οι ίδιοι την παραγωγή τους κατ' ευθείαν στον καταναλωτή (ιδιόκτητα εστιατόρια και τοπικές ξενοδοχειακές μονάδες, κλπ) συμπληρώνοντας έτσι το εισόδημά τους.

Για να δοθεί πληρέστερη εικόνα του βαθμού σημαντικότητας της συλλεκτικής αλιείας στην Ελλάδα αρκεί μία σύγκριση με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελλάδα κατέχει άνω του 17% του συνόλου των εργαζομένων στην συλλεκτική αλιεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ισπανία είναι πρώτη με το ένα τέταρτο των συνολικών εργαζομένων στην αλιεία των 27 κρατών-μελών, η Ιταλία δεύτερη και με ελάχιστη διαφορά πίσω η Ελλάδα στην 3η θέση. Ως προς τις υδατοκαλλιέργειες, πάλι η Ισπανία κρατά τα σκήπτρα με λίγο κάτω του 20% των συνολικά εργαζόμενων στις υδατοκαλλιέργειες στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ηνωμένο Βασίλειο ακολουθεί 2ο και η χώρα μας, ελάχιστα πίσω, στην 3η θέση με λίγο πάνω από το 19% του συνόλου των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹², ενώ οι υπόλοιπες χώρες ακολουθούν αρκετά πίσω από την πρώτη τριάδα. Το τελευταίο αναδεικνύει την σημαντικότητα και δυναμικότητα του κλάδου των υδατοκαλλιεργειών στην Ελλάδα.¹³

Οι ρυθμίσεις για την Αλιεία ξεκίνησαν με την Σύμβαση για την Αλιεία το 1958. Στόχος της Σύμβασης αυτής ήταν η προσπάθεια διατήρησης των ζώντων πόρων της Ανοικτής Θάλασσας και έτσι πρόκειται για την πρώτη διεθνή

¹² European Commission, *Study on the Economic Importance of Activities Ancillary to Fishing in the EU*, 2016, Luxembourg, Publications Office of the European Union.

¹³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Θαλάσσια Πολιτική, Ευρωπαϊκός Άτλας των Θαλασσών-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas_el, πρόσβαση στις 16-11-2016.

συνθήκη για θέματα αλιείας. Η Σύμβαση αυτή ήταν μια από τις τέσσερις διεθνείς συμβάσεις που υπεγράφησαν το 1958 στη Γενεύη ως διεργασία της πρώτης Συνδιάσκεψης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Πρόκειται για μια σύμβαση που την επικύρωσαν 36 κράτη που όμως ήταν σε θέση να αντιπροσωπεύσουν μόνο το 25% της παγκόσμιας αλιευτικής δραστηριότητας και δεν τέθηκε σε ισχύ πριν την 20η Μαρτίου το 1966. Στη πορεία, στη δεύτερη Συνδιάσκεψη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία έγινε το 1960 στη Γενεύη, εκφράστηκε για πρώτη φορά η άποψη για δημιουργία αλιευτικής ζώνης με έκταση τα 12 ναυτικά μίλια στο πλαίσιο της διαδικασίας για τον καθορισμό της αιγιαλίτιδας ζώνης, που μέχρι τότε είχε μείνει αδιευκρίνιστη. Πιο συγκεκριμένα έγινε λόγος για καθιέρωση αιγιαλίτιδας ζώνης με εύρος 6 ναυτικά μίλια και παράλληλα αλιευτικής ζώνης με εύρος 6 ναυτικά μίλια. Ωστόσο πολλά κράτη λόγω μη οριοθετημένης αιγιαλίτιδας και αλιευτικής ζώνης και εκμεταλλεζόμενα αυτή τη κατάσταση, προέβησαν στο να καθιερώσουν, με δικές τους μονομερείς ενέργειες, αλιευτική ζώνη με έκταση ανάλογα με τα ιδιαίτερα οικονομικά τους συμφέροντα. Παραδείγματος χάρη, η Ισλανδία το 1971 προχώρησε στο καθορισμό αλιευτικής ζώνης με έκταση 5 ναυτικά μίλια. Αυτή η αυθαίρετη καθιέρωση αλιευτικής ζώνης δημιούργησε διαμάχη μεταξύ γειτονικών κρατών έτσι, σε μερικές περιπτώσεις, οι διαφορές αυτές κατέληξαν στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για επίλυση. Ταυτόχρονα η τεχνολογία και η εξέλιξη της οδήγησαν στην κατασκευή αλιευτικών πλοίων που είχαν τη μορφή εργοστασίων επεξεργασίας και συντήρησης των αλιευμάτων με αποτέλεσμα αυτές οι πρακτικές να οδηγήσουν στην υπεραλίευση, και τη μείωση των ιχθυαποθεμάτων, ενώ παράλληλα οι συνεχείς διεκδικήσεις των κρατών του τρίτου κόσμου πάνω στο Θαλάσσιο πλούτο, οδήγησαν στη Γ' Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών να θεσπιστούν διατάξεις για την αλιεία.¹⁴

Συνεχίζοντας, θα πρέπει να διακρίνουμε τα είδη αλιείας και κατ'επέκταση την επιτρεπόμενη αλιεία από την παράνομη και σε τι συνίσταται αυτή. Η Αλιεία, διακρίνεται ανάμεσα σε δύο μορφές. Έχουμε λοιπόν την θαλάσσια αλιεία και

¹⁴ Ε. Ρούκουνας, Σειρά Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, 2^η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Κεφάλαιο III, Αλιεία, σελ.329.

την αλιεία εσωτερικών υδάτων, αυτή που γίνεται σε λίμνες και ποτάμια. Η Θαλάσσια αλιεία περιλαμβάνει την ελεύθερη αλιεία, δηλαδή την αλιεία σε βαθιά νερά και στην ανοικτή θάλασσα και συνήθως γίνεται σε διεθνή ύδατα, τη παράκτια αλιεία η οποία επιχειρείται στ εσωτερικά-χωρικά ύδατα. Ενώ μπορούμε να κάνουμε περισσότερες διακρίσεις της θαλάσσιας αλιείας εμπεριέχοντας την ατομική αλιεία, τη βιομηχανική αλιεία με χρήση σκαφών για μεγάλη ποσότητα αλιεύματος, την αλιεία επιφάνειας και την αλιεία βυθού. Παράλληλα μια ακόμα διάκριση αλιείας γίνεται με βάση την ιδιότητα εκείνου που αλιεύει. Έτσι λοιπόν κάνουμε λόγο για ερασιτεχνική αλιεία που πολλές φορές γίνεται για λόγους ψυχαγωγίας και για επαγγελματική αλιεία, που μέσω αυτής προσπορίζεται κέρδος και γίνεται κυρίως για βιοποριστικούς λόγους. Ακόμα ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και άλλες μορφές της αλιείας όπως είναι η υποβρύχια αλιεία, η φαλινοθηρία, η σπογγαλιεία και η αλιεία μαργαριταριών. Ενώ παράλληλα προέκταση της αλιείας αποτελεί η ιχθυοτροφία, δηλαδή η ιχθυοπαραγωγή σε ιχθυοτροφεία. Η θαλάσσια αλιεία επιχειρείται με ειδικά σκάφη που φέρουν ανάλογο εξοπλισμό χαρακτηριζόμενα γενικά ως αλιευτικά τα οποία μπορεί να είναι σε μέγεθος από βάρκες μέχρι μεγάλα πλοία ανοικτής θάλασσας.¹⁵

Παράνομη αλιεία νοείται η λαθραία και άναρχη αλιεία. Πιο συγκεκριμένα παράνομη αλιεία έχουμε όταν παραβιάζεται η νομοθεσία για την αλιεία. Η διεξαγωγή της παράνομης αλιείας, έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή των θαλάσσιων πόρων και παράλληλα τη μείωση των ιχθυαποθεμάτων καθώς επίσης φέρει και αρκετές αρνητικές συνέπειες στους αλιείς που ενεργούν σύμφωνα με το νόμο. Για να θεωρηθεί παράνομη η δραστηριότητα της αλιείας πρέπει να υπάρχει παράβαση χρονικών και τοπικών περιορισμών, να έχουμε παράβαση αλίευσης είδους, μεγέθους και ποσότητας αλιεύματος, καθώς επίσης και παράβαση μεγέθους και τύπου αλιευτικών εργαλείων, αλιεία σε προστατευόμενα ενδιαίτηματα, η χρήση εκρηκτικών και χημικών, το

¹⁵ Β.Ι. Καρακωστανόγλου, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας, Το Νομικό Καθεστώς με Έμφαση στην Αλιεία*, Διδακτορική Διατριβή, 1998, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Νομικής, Τομέας Διεθνών Σπουδών, Μέρος Β', Το Νομικό Καθεστώς των Ζώντων Φυσικών Πόρων της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, Κεφάλαιο ΙΧ, Γενικά Στοιχεία του Καθεστώτος των Ζώντων Πόρων της ΑΟΖ, Αλιεία: Εισαγωγικές Έννοιες και Προβλήματα, σελ.216-217.

φαροντούφεκο με μπουκάλα, με φακό, κατά τη νύχτα, η ερασιτεχνική αλιεία με δίκτυα και άλλες μορφές.

Μπορούμε λοιπόν να κάνουμε λόγο για υπεραλίευση όταν το απόθεμα του αλιεύματος έχει αλιευθεί και έχει φτάσει στο σημείο να έχει μειωθεί τόσο πολύ που δεν μπορεί να συνεχίσει να αναπαράγεται και να διατηρηθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο, σε αυτή τη περίπτωση έχουμε υπεραλίευση. Η κατάσταση αυτή έχει σοβαρές επιπτώσεις τόσο στο θαλάσσιο οικοσύστημα όσο και στις αλιευτικές κοινότητες.¹⁶ Σε ότι αφορά το θαλάσσιο οικοσύστημα, οδηγεί στην κατάρρευσή του, ενώ σε ότι αφορά τους αλιείς σημαίνει ενδεχόμενη κατάρρευση του επαγγέλματός τους.

Συνεχίζοντας έχουμε την άδηλη αλιεία γνωστή και ως ghost fishing η οποία και συνίσταται σε ξεχασμένα ή εγκαταλελειμμένα αλιευτικά εργαλεία όπως στατικά δίκτυα και παγίδες τα οποία συνεχίζουν να πιάνουν θαλάσσιους οργανισμούς για τουλάχιστον 6 μήνες.

Στη πορεία μπορούμε να μιλήσουμε για παρεμπόπτουσα αλιεία (by catch), δηλαδή η μη επιλεκτική αλιεία που έχει ως αποτέλεσμα την αλίευση ειδών που δεν αποτελούν στόχο και έτσι καταλήγουν σε απόρριψη. Τα παρεμπόπτοντα αλιεύματα μπορεί να είναι μη εμπορεύσιμα ψάρια ή και άλλα είδη όπως θαλάσσια θηλαστικά, χελώνες, καρχαρίες, θαλασσοπούλια. Το φαινόμενο της παρεμπόπτουσας αλιείας είναι αποτέλεσμα των μη επιλεκτικών αλιευτικών μεθόδων και εργαλείων και τα ποσοστά απορρίψεων ποικίλλουν ανάλογα με τον τύπο αλιείας. Το φαινόμενο της παρεμπόπτουσας αλιείας και των απορρίψεων θεωρείται τόσο περιβαλλοντικά, όσο και ηθικά απαράδεκτο.

¹⁶ Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Παράνομη, Λαθραία και Άναρχη Αλιεία (IUU Fishing), <http://www.alieia.minagric.gr/node/45>, πρόσβαση στις 16-11-2016.

Οι παραπάνω δραστηριότητες όπως περιγράφονται έχουν και μεγάλες επιπτώσεις στο θαλάσσιο πλούτο. Η μη βιώσιμη αλιεία έχει σημαντικές επιπτώσεις για την θαλάσσια ζωή, τη χλωρίδα και τη πανίδα, αλλά και για τον άνθρωπο και πιο συγκεκριμένα, τους επαγγελματίες ψαράδες και τις τοπικές κοινωνίες που υποστηρίζουν.

Επίσης σημαντικές επιπτώσεις επιφέρουν οι παραπάνω δραστηριότητες και στο τροφικό πλέγμα. Έχοντας λοιπόν υπεραλιεύσει τα μεγαλύτερα ψάρια που βρίσκονται στην κορυφή του τροφικού πλέγματος, ψαρεύουμε προς το κάτω μέρος της τροφικής αλυσίδας, αλιεύοντας όλο και μικρότερα σε μέγεθος ψάρια. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί ένδειξη για τη διατάραξη του τροφικού πλέγματος και της βιοποικιλότητας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

Παράλληλα αντιμετωπίζουμε τη καταστροφή οικοτόπων και του βυθού. Τα εργαλεία που σύρονται στο βυθό, όπως η μηχανότρατα βυθού, μπορούν να έχουν καταστροφικές επιπτώσεις σε σημαντικά οικοσυστήματα του βυθού.

Επίσης, τα στατικά δίκτυα της παράκτιας αλιείας, αλλά και η μηχανότρατα βυθού, έχουν καταστροφικές επιπτώσεις όταν χρησιμοποιούνται πάνω προστατευόμενα κοραλλιογενή είδη τα οποία αποτελούν σημαντικό βιότοπο για πολλά είδη ψαριών.

A' ΜΕΡΟΣ

Η Σύμβαση της Γενεύης το 1958

Το 1930, στη Χάγη, μετά την πραγματοποίηση της πιο σημαντικής απόπειρας κωδικοποίησης αρχών του δικαίου της θάλασσας, είναι η πρώτη φορά που η διεθνής κοινότητα αποφασίζει να αφιερώσει τις δυνάμεις της στην προσπάθεια καταγραφής, ανάπτυξης και παρεπόμενης, όπως προέκυψε, κωδικοποίησης του σημαντικότερου αυτού κλάδου του διεθνούς δικαίου, που αφορά στις θάλασσες και τους ωκεανούς. Στη συγκεκριμένη συνδιάσκεψη κλήθηκαν να συμμετάσχουν όλα τα κράτη - μέλη του Ο.Η.Ε., συνολικά 86, διπλάσιος σχεδόν αριθμός από το 1930 στη Χάγη, καθώς και οι Ειδικευμένοι Διακυβερνητικοί Οργανισμοί, με το καθεστώς του παρατηρητή. Τα θέματα τα οποία και τέθηκαν προς διερεύνηση δεν σχετίζονταν αποκλειστικά και μόνο στο ισχύον δίκαιο της θάλασσας, αλλά και στα θέματα εκείνα που θα προέρχονταν από την προοδευτική ανάπτυξη των αρχών του διεθνούς δικαίου, προβάλλοντας νέες αρχές και κανόνες με βάση τη συναίνεση των κρατών που αποτυπώνονται σε μονομερείς διακηρύξεις που δεν αποτελούν αντικείμενο οργανωμένων αντιρρήσεων από τη διεθνή κοινότητα. Πρόκειται για θέματα που αφορούν στη διατήρηση των βιολογικών πηγών της ανοιχτής θάλασσας. Το πρωτόκολλο προαιρετικής υπογραφής αναφέρεται στην υποχρεωτική διευθέτηση των διαφορών. Το 1958, εκ των τεσσάρων συμβατικών κειμένων που υιοθετήθηκαν στη Γενεύη, τα δύο πρώτα αναφέρονται ουσιαστικά στις εθιμικά κατοχυρωμένες αρχές του δικαίου της θάλασσας. Τα δύο επόμενα συμβατικά κείμενα αποτυπώνουν, με τη σειρά τους, την προσπάθεια της Συνδιάσκεψης να συμβάλει στην ανάπτυξη του δικαίου της θάλασσας. Η Σύμβαση για την Αλιεία και τη Διατήρηση των Βιολογικών Πηγών της Ανοιχτής Θάλασσας αναφέρεται σε νέες προϋποθέσεις ανάπτυξης των κρατικών σχέσεων στον θαλάσσιο χώρο, επιβάλλοντας ιδιαίτερες αν και περιορισμένες υποχρεώσεις στα συμβαλλόμενα μέρη. Σε κάθε περίπτωση όμως, η Σύμβαση για την Ηπειρωτική Υφαλοκρηπίδα είναι εκείνη που θα προάγει περισσότερο την ανάπτυξη του δικαίου της θάλασσας, αποδίδοντας στο παράκτιο κράτος κυριαρχικά δικαιώματα στους φυσικούς πόρους του παρακείμενου στην

αιγιαλίτιδα ζώνη του βυθού και υπεδάφους.¹⁷ Αναφορικά με το πρώτο κείμενο, αυτό αποτυπώνει τη δυναμική της κρατικής δικαιοδοσίας στην παράκτια θάλασσα, περιγράφοντας την απόλυτη και αποκλειστική κυριαρχία του κράτους στα λεγόμενα εσωτερικά νερά του και στη συνέχεια την κυριαρχία, σε συνδυασμό με την αβλαβή διέλευση των πλοίων των άλλων κρατών στη χωρική του θάλασσα. Παράλληλα, περιγράφει τα περιορισμένα δικαιώματα αστυνόμευσης στη συνορεύουσα ζώνη. Από την άλλη πλευρά, το δεύτερο συμβατικό κείμενο παραμένει πιστό στην περιγραφή των ελευθεριών που απολαμβάνουν όλοι στην ανοιχτή θάλασσα και κυρίως της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας, της αλιείας, της τοποθέτησης υπογείων αγωγών και καλωδίων και, τέλος, της υπέρπτησης.

Το νέο διεθνές καθεστώς προστασίας και διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Πράγματι μία σειρά από διατάξεις της Σύμβασης, αφορούν κυρίως στις ζώνες εθνικής δικαιοδοσίας, αφορούν, παράλληλα, και σε ρυθμίσεις που ασχολούνται ειδικότερα με την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Τέτοιες συναφείς ειδικές διατάξεις εντοπίζονται και στην προσπάθεια ανάγνωσης της Σύμβασης μέσα από την καταγραφή και ανάλυση των νέων αρχών που χαρακτηρίζουν τους θαλάσσιους και ωκεάνιους βυθούς και, ειδικότερα, μέσα από το καθεστώς της λεγόμενης Κοινής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας, που αφορά στη ζώνη έξω από τα όρια της εθνικής δικαιοδοσίας. Το ίδιο συμβαίνει και αναφορικά με το καθεστώς της Θαλάσσιας Επιστημονικής Έρευνας που προωθείται από τη Νέα Σύμβαση, με έμφαση στον απαιτούμενο ειδικό εξοπλισμό για εξόρυξη των υποθαλάσσιων φυσικών πόρων. Η πρώτη από τις δύο αυτές σειρές των ειδικών διατάξεων αφορούν κυρίως σε δύο ειδικότερους τομείς. Ο πρώτος εστιάζει στο καθεστώς διέλευσης των ξένων πλοίων από την αιγιαλίτιδα ζώνη και τα διεθνή στενά και εντοπίζεται, ιδιαίτερα, στο καθεστώς της αβλαβούς διέλευσης, καθώς και σε εκείνο της διέλευσης εν πορεία. Ο δεύτερος έχει σχέση με την οικονομική φύση των δύο ζωνών, που κατοχυρώνουν υπέρ του παράκτιου κράτους ιδιαίτερα κυριαρχικά δικαιώματα αναφορικά με την εξερεύνηση και

¹⁷ D.Freestone, *Fisheries, Commissions and Organizations*, Max Plank Encyclopedia of Public International Law, December 2010, Legal Framework, σελ.4.

εκμετάλλευση των υποθαλάσσιων κυρίως φυσικών πόρων του βυθού και του υπεδάφους του.¹⁸

Όσον αφορά σε όγκο και ανάλυση, ένα από τα δύο πιο σημαντικά μέρη της Νέας Σύμβασης αναφορικά με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας είναι εκείνο που αναφέρεται στην προστασία και διαφύλαξη του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Η νέα αυτή διεθνής πολιτική στρατηγικής αντιμετώπισης της ρύπανσης και των επιπτώσεών της στον ευρύτερο θαλάσσιο και ωκεάνιο χώρο, που υιοθετείται από τη Νέα Σύμβαση, αναπτύσσεται σε 11 ειδικά Τμήματα και 45 άρθρα. Έτσι, μέσα από την ανάγνωση του XII Μέρους της Σύμβασης, φαίνεται ξεκάθαρα ότι για πρώτη φορά επιχειρείται, από την πλευρά της οργανωμένης διεθνούς κοινότητας, μία αναλυτική προσέγγιση των ιδιαίτερων όσο και ευαίσθητων προβλημάτων που παρουσιάζονται στον τομέα της λήψης μέτρων για την πρόληψη της θαλάσσιας ρύπανσης. Αρχικά, η διεξοδική ανάλυση αυτής της πολιτικής περνά απαραίτητα μέσα από την αναφορά των βασικών αρχών του δικαίου του περιβάλλοντος, όπως αυτές αναπτύσσονται παράλληλα με τις βασικές αρχές του διεθνούς δικαίου και στο πλαίσιο της προσπάθειας ερμηνείας τους με βάση τα νέα, σύγχρονα δεδομένα, που προκύπτουν από την εξέλιξη των σύγχρονων διεθνών σχέσεων.¹⁹ Αυτές οι ίδιες βασικές αρχές είναι αυτόπροσδιοριζόμενες στον θαλάσσιο αποκλειστικό χώρο και καταγράφονται από τη Σύμβαση, και σε συνδυασμό με την ρητή αναφορά από τη διεθνή κοινότητα, μίας σειράς ιδιαίτερων κυριαρχικών κρατικών δικαιωμάτων, που σχετίζονται, εν τούτοις, άμεσα με τα λεγόμενα δικαιώματα των λαών της Δεύτερης και Τρίτης Γενεάς, ενώ η Σύμβαση επιχειρεί επίσης, σε μία αρχική φάση, το ξεκαθάρισμα των βασικών περιβαλλοντικών εννοιών που αφορούν στις μορφές της ρύπανσης. Εν τέλει, η παράμετρος της παγκόσμιας και περιφερειακής συνεργασίας προσδιορίζεται από τη Σύμβαση ως η κυρίαρχη εκείνη διεθνής πολιτική, μέσω της οποίας η επίτευξη του απώτερου στόχου, της ορθολογικής δηλαδή διαχείρισης του θαλάσσιου και ωκεάνιου χώρου, μπορεί να αποδειχθεί εφικτή,

¹⁸ Β.Ι. Καρακωστανόγλου, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας, Το Νομικό Καθεστώς με Έμφαση στην Αλιεία*, Διδακτορική Διατριβή, 1998, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Νομικής, Τομέας Διεθνών Σπουδών, Πρόλογος, σελ. 1.

¹⁹ R. Churchill, D.Owen, *The EC Common Fisheries Policy, The Origins and Development of the Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, The Conception, birth and early development of CFP, 1957-73, σελ. 4-6.

παρά την έντονη αντιπαλότητα που αντιμετωπίζει από τη μονοδιάστατη οικονομική προσέγγιση του αναπτυξιακού φαινομένου.

Η Σύμβαση του 1982 των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ των 1950 και 1960, η συνεχιζόμενη συζήτηση σχετικά με τις κύριες νομικές αρχές που διέπουν τη χρήση των θαλασσών και των ωκεανών είναι αναπόφευκτη. Οι νέες προσπάθειες για την κωδικοποίηση περιστρέφονται γύρω από τις δυνατότητες εκμετάλλευσης του θαλάσσιου βυθού, ενώ εισάγεται παράλληλα η εξέταση των φυσικών πόρων πέραν της εθνικής δικαιοδοσίας. Αντικείμενο επεξεργασίας της Επιτροπής Θαλάσσιου Βυθού, η οποία ιδρύθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1968 αποτέλεσε η παραπάνω προβληματική.²⁰ Ύστερα από διεργασίες και συζητήσεις κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το νομικό καθεστώς του θαλάσσιου βυθού δεν μπορεί να θεσμοθετηθεί μεμονωμένα. Έτσι η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε το 1970 να συγκαλέσει τρίτη διάσκεψη.

Η Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Σε αντίθεση με τις προπαρασκευαστικές εργασίες της, στα συνέδρια των 1958 και 1960, η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου δεν ανέθεσε παρόμοια καθήκοντα στην τρίτη διάσκεψη, καθώς οι αναπτυσσόμενες χώρες ήταν της γνώμης ότι η επιτροπή κυρίως εκπροσωπούσαν από αναπτυγμένα κράτη. Αντ' αυτού, προπαρασκευαστικές διεργασίες είχαν ανατεθεί στην Επιτροπή Θαλάσσιου Βυθού. Δεδομένου λοιπόν ότι δεν οδήγησε αυτή η προσπάθεια σε ένα σχέδιο κειμένου, με ψήφισμα η Γενική Συνέλευση αποφάσισε την σύγκληση συνεδρίου με σκοπό τη σύναψη της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, (UNCLOS III) με εντολή να εκπονηθεί μια ενιαία συνθήκη που να ασχολείται διεξοδικά με το δίκαιο της θάλασσας. Κατά συνέπεια, η απόφαση αυτή, για τη σύναψη μιας τέτοιας σύμβασης, ήταν

²⁰ V. Davor, *Law, Technology and Science for Oceans in Globalisation*, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden Boston, Part 1, *The World Ocean in the Anthropocene Epoch*, Treves Tullio, *The Development of the law of the Sea since the Adoption of the UN Convention on the Law of the Sea: Achievements and Challenges for the Future*, σελ. 41-45.

σημαντικό να εγκριθεί με από όλα τα κράτη που συμμετείχαν.²¹ Πρόκειται για κοινή παραδοχή ότι τα προβλήματα του ωκεάνιου χώρου έπρεπε να εξεταστούν ως σύνολο. Ως εκ τούτου το συνέδριο ασχολήθηκε με « τη δημιουργία ενός δίκαιου διεθνούς καθεστώτος για την θαλάσσια περιοχή, τους θαλάσσιους πόρους, και τον θαλάσσιο βυθό μαζί με το υπέδαφος αυτών, πέρα από τα όρια της εθνικής δικαιοδοσίας, δίνοντας ακριβή ορισμό της θαλάσσιας περιοχής, ενώ παράλληλα θα εστίαζε σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν το καθεστώς της ανοικτής θάλασσας, την υφαλοκρηπίδα, την εδαφική θάλασσα, τη συνορεύουσα ζώνη, την αλιεία και τη διατήρηση των ζώντων πόρων της ανοικτής θάλασσας.»

Η πρώτη σύνοδος της τρίτης Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας έλαβε χώρα το Δεκέμβριο του 1973. Το συνέδριο ξεκίνησε ουσιαστικά τις εργασίες του στη δεύτερη συνεδρία, και χρειάστηκαν αρκετά χρόνια διαπραγματεύσεων πριν που ολοκληρωθεί το Δεκέμβριο του 1982. Το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων μεταξύ κρατών και ομάδων κρατών οδήγησε στο τελικό κείμενο της Σύμβασης η οποία και τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 1994. Θεωρήθηκε ως η πιο ολοκληρωμένη πολυμερής συνθήκη που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, διότι ρυθμίζει σχεδόν όλες τις σφαίρες του διεθνούς δικαίου της θάλασσας. Επιπλέον, συνδυάζει την κωδικοποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας με την προοδευτική ανάπτυξη των νέων κανόνων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, όπως μπορεί να δει κανείς στον τομέα της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος²². Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας είχε τεράστιο αντίκτυπο στη διαχείριση και τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων, διότι καθιέρωσε την αποκλειστική οικονομική ζώνη, ζώνη η οποία δεν πρέπει να εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τη γραμμή βάσης, με το παράκτιο κράτος να έχει «κυριαρχικά δικαιώματα με σκοπό την εξερεύνηση, την εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των έμβιων πόρων της ». Η οριοθέτηση των 200 ναυτικών μιλίων, αποτελεί μία από τις πιο εκτεταμένες

²¹ D. Freestone, *The 1982 Law of the Sea Convention at 30: Successes, Challenges and New Agendas*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Edeson W.R. Fisheries Data and the Law of the Sea Convention, σελ. 148-155.

²² R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy, The International Framework of fisheries management*, 2010, Oxford University Press, UN Convention on the Law of the Sea, σελ. 80-81.

θεσμικές αλλαγές στη διεθνή κοινωνία του 20^{ου} αιώνα. Τεράστιες περιοχές των ωκεανών με τεράστιο πλούτο φυσικών πόρων που προηγουμένως ήταν ανοικτές σε όλους ως μέρος της ανοικτής θάλασσας έχουν μετατραπεί πλέον σε περιουσιακά στοιχεία των παράκτιων κρατών.²³

Το νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση και τη διατήρηση της ΑΟΖ της αλιείας καθορίζονται στο μέρος V (άρθρα 55-75) της Σύμβασης του 1982. Πριν από την υιοθέτηση της Σύμβασης του 1982, δεν υπήρχε μόνο πρακτική των κρατών στη ζώνη των διακοσίων μιλίων. Το καθεστώς της αλιείας στην ΑΟΖ βασίστηκε στη βούληση των κρατών να φέρει μέρος των θαλάσσιων πόρων υπό την κυριαρχία των παράκτιων κρατών. Σήμερα, υπάρχει μια ευρεία υιοθέτηση του καθεστώτος της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης. Η Σύμβαση υιοθετήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1982 και τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 1994. Κατά τη στιγμή της γραφής, είχε 157 μέρη, συμπεριλαμβανομένων όλων των 27 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της ίδιας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.²⁴

Αλιεία στα εσωτερικά και τα χωρικά ύδατα

Εσωτερικά ύδατα είναι εκείνα τα ύδατα μέσα από τη γραμμή βάσης από την οποία μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Η φυσιολογική τιμή αναφοράς είναι «η χαμηλή στάθμη του νερού κατά μήκος της ακτής όπως αυτή φαίνεται στους ναυτικούς χάρτες μεγάλης κλίμακας που αναγνωρίζονται επίσημα από το παράκτιο κράτος», και η σύμβαση περιλαμβάνει κανόνες για τη δημιουργία άλλων ειδών βασικής γραμμής. Σε περίπτωση που έχουν δημιουργηθεί ευθείες γραμμές, η έκταση των θαλάσσιων εσωτερικών υδάτων μπορεί ενδεχομένως να είναι μεγάλη. Η χωρική θάλασσα είναι μια θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται έως 12 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσης. Στα εσωτερικά ύδατα και στα χωρικά ύδατά, το παράκτιο κράτος έχει την εδαφική

²³ N. Van der Burgt, *The Contribution of International Fisheries Law to Human Development, An Analysis of Multilateral and ACP-EU Fisheries Instruments, Legal Aspects of Sustainable Development*, Freestone David (Series Editor), Volume 15, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden Boston, Part Two: An International Law Perspective on Human Development in Fisheries Law, The 1982 UN Convention on the Law of The Sea as a Legal Framework, σελ.142-147.

²⁴ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Policy, The International Framework of Fisheries Management*, 2010, Oxford University Press, UN Convention on the Law of the Sea, σελ. 80-85.

κυριαρχία πάνω από τον πυθμένα της θάλασσας και του υπεδάφους, στη στήλη του νερού, και του εναέριου χώρου. Η κυριαρχία αυτή υπόκειται σε: (α) στο δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης από πλοία με ξένη σημαία στα χωρικά ύδατα και (β) το ίδιο δικαίωμα σε εσωτερικά ύδατα σε περιπτώσεις όπου η έγκυρη σύσταση μιας ευθείας γραμμής βάσης έχει ως αποτέλεσμα να περιλάβει στα εσωτερικά ύδατα περιοχές οι οποίες δεν είχαν προηγουμένως θεωρηθεί ως τέτοια. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνει κάθε αλιευτική δραστηριότητα. Έτσι, η εδαφική κυριαρχία του παράκτιου κράτους στα εσωτερικά ύδατα και στα χωρικά ύδατά σημαίνει ότι το παράκτιο κράτος έχει αποκλειστικά δικαιώματα όσον αφορά τις αλιευτικές δραστηριότητες στα ύδατα αυτά. Σκάφη με ξένη σημαία δεν επιτρέπεται να αλιεύουν εκεί χωρίς τη συναίνεση του παράκτιου κράτους και δεν υπάρχει καμία υποχρέωση για το παράκτιο κράτος να παρέχει πρόσβαση σε αποθέματα ψαριών με πλεόνασμα στη συγκεκριμένη περιοχή. Τα αποκλειστικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε σχέση με τις αλιευτικές δραστηριότητες προσδιορίζονται από το άρθρο 21, σύμφωνα με το οποίο το παράκτιο κράτος μπορεί «να θεσπίσει νόμους και κανονισμούς, σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης του 1982 και άλλων κανόνων του διεθνούς δικαίου, που να αναφέρονται στην αβλαβή διέλευση από τη χωρική θάλασσα, σε σχέση με τη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας, την πρόληψη της μη παραβίασης των αλιευτικών νόμων και κανονισμών του παράκτιου κράτους και την προστασία του περιβάλλοντος του παράκτιου κράτους. Παράλληλα δεν μπορεί σκάφος με ξένη σημαία να διενεργήσει διερευνητική αλιεία στα εσωτερικά ύδατα ή στα χωρικά ύδατα του παράκτιου κράτους υπό το πρόσχημα της «θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας». Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα παράκτια κράτη έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να ρυθμίζουν, να εξουσιοδοτούν και να διεξάγουν θαλάσσια επιστημονική έρευνα στα χωρικά τους ύδατα και τέτοια έρευνα θα πρέπει να διεξάγεται μόνο με τη ρητή συγκατάθεση τους υπό τους δικούς τους όρους. Η Σύμβαση δεν καθορίζει ρητά τα καθήκοντα του παράκτιου κράτους που αφορούν τη διαχείριση της αλιείας στα εσωτερικά ύδατα και τη χωρική θάλασσα. Ωστόσο, το μέρος XII της Σύμβασης, σχετικά με την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, περιέχει αρκετές γενικές υποχρεώσεις που εφαρμόζονται δυνητικά στις αλιευτικές δραστηριότητες σε αυτά τα ύδατα (για παράδειγμα, τα άρθρα 194 (5), 197, και

206). Επιπλέον, πολλές από τις διατάξεις του Μέρους XII σχετίζονται με τη μείωση των επιπτώσεων της ρύπανσης στους αλιευτικούς πόρους και τις δραστηριότητες που παράγουν.

Αλιεία στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

Η αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) είναι μια ζώνη που εκτείνεται από τη γραμμή βάσης προς τα ανοικτά της χωρικής θάλασσας σε 200 ναυτικά μίλια. Σε αυτή τη ζώνη το παράκτιο κράτος μπορεί να διεκδικήσει ορισμένα δικαιώματα και δικαιοδοσίες. Ωστόσο, τα εν λόγω δικαιώματα και δικαιοδοσίες, ακόμα και αν υποστηριχθούν στο σύνολό τους, δεν ισοδυναμούν με εδαφική κυριαρχία. Επιπλέον, θα πρέπει να ασκούνται με σεβασμό προς τα δικαιώματα των άλλων μελών. Η ΑΟΖ περιλαμβάνει το υπέδαφος, το βυθό της θάλασσας, και τα υπερκείμενα ύδατα. Πρόκειται για κυριαρχικά δικαιώματα με σκοπό την εξερεύνηση και εκμετάλλευση, τη διατήρηση και τη διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μη ζώντων, στα υπερκείμενα ύδατα και στον πυθμένα της θάλασσας, του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους του. Ο όρος «φυσικοί πόροι», στο πλαίσιο της ΑΟΖ, δεν ορίζεται στη σύμβαση. Κατά συνέπεια, είναι σαφές ότι το είδος των αλιευτικών αποθεμάτων στη περιοχή των ζώντων φυσικών πόρων καλύπτεται από την παραπάνω κατηγορία δικαιωμάτων.²⁵ Σε περίπτωση που το παράκτιο κράτος επιλέγει να διεκδικήσει μόνο κυριαρχικά δικαιώματα με σκοπό την εξερεύνηση, την εκμετάλλευση, τη διατήρηση και τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων, και όχι κάποιο από τα άλλα δικαιώματα που διατίθενται υπό το καθεστώς της ΑΟΖ, η ζώνη τείνει να αναφέρεται ως αποκλειστική αλιευτική ζώνη. Η ΑΟΖ έχει μεγάλη σημασία για την εμπορική αλιεία. Σύμφωνα με τον Churchill μέσα από την καθιέρωση των 200 ναυτικών μιλίων της ΑΟΖ πραγματοποιείται σχεδόν το 90% της εμπορικής αλιείας. Σε αντίθεση με τα εσωτερικά ύδατα ή τη χωρική θάλασσα, η σύμβαση περιέχει πολλές

²⁵ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy, The Origins and Development of the Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, *The Challenge of 200nm limits-producing a Fisheries Management Policy*, σελ. 6-11.

διατάξεις που αφορούν τη διαχείριση της αλιείας στην ΑΟΖ.²⁶ Οι περισσότερες από αυτές τις διατάξεις βρίσκονται στο Μέρος V της Σύμβασης, για την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος στο μέρος XII, για τα θαλάσσια επιστημονική έρευνα στο μέρος XIII, και για διευθέτηση των διαφορών στο μέρος XV. Οι γενικές διατάξεις για τη διατήρηση και την αξιοποίηση των αλιευτικών αποθεμάτων βρίσκονται στα άρθρα 61 και 62 της Σύμβασης. Το άρθρο 62 θεσπίζει την υποχρέωση για τα παράκτια κράτη να προωθήσουν τον «στόχο της βέλτιστης αξιοποίησης» των ιχθυαποθεμάτων.²⁷ Αυτή η υποχρέωση με την επιφύλαξη διαφόρων καθηκόντων διατήρησης που καθορίζονται στο άρθρο 61²⁸, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης να εξασφαλίσουν, μέσω κατάλληλων μέτρων διατήρησης και διαχείρισης, τη συντήρηση των ιχθυαποθεμάτων και την αποτροπή κινδύνου υπερεκμετάλλευσης. Τα εν λόγω μέτρα πρέπει να «έχουν σχεδιαστεί για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση των πληθυσμών των αλιευμάτων σε επίπεδα που μπορούν να παράγουν τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση, σύμφωνα με τους σχετικούς περιβαλλοντικούς και οικονομικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών αναγκών των παράκτιων αλιευτικών κοινοτήτων και τις ειδικές απαιτήσεις των αναπτυσσόμενων κρατών, λαμβάνοντας υπόψη αλιευτικά πρότυπα, την αλληλεξάρτηση των αποθεμάτων και γενικώς όλες τις προτεινόμενες διεθνείς προδιαγραφές, σε περιφερειακό ή παγκόσμιο επίπεδο. Κατά τη λήψη των μέτρων, το παράκτιο κράτος πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις των εξαρτώμενων ειδών. Το παράκτιο κράτος οφείλει να καθορίσει το σύνολο των επιτρεπόμενων αλιευμάτων των ιχθυαποθεμάτων στην ΑΟΖ του. Στη περίπτωση που δεν έχει την ικανότητα να συλλέξει όλο το επιτρεπόμενο αλίευμα, το παράκτιο κράτος πρέπει να παρέχει σε άλλα κράτη πρόσβαση στο εν λόγω πλεόνασμα μέσα από μεταξύ τους συμφωνίες.²⁹ Παρέχοντας σε άλλα κράτη πρόσβαση στον τομέα της αλιείας στην ΑΟΖ του, το παράκτιο κράτος πρέπει να λαμβάνει

²⁶ Churchill, *The International Framework of Fisheries Management*, UN Convention on the Law of the Sea, Fishing in The Exclusive Economic Zone, σελ. 83-85.

²⁷ Βλέπε Παράρτημα 1

²⁸ Βλέπε Παράρτημα 1

²⁹ A. M. Young, *Trading Fish, Saving Fish: The Interaction Between Regimes in International Law*, 2011, Cambridge University Press, New York US, Part 1, Trading fish, Saving fish, Chapter 2, Relevant Laws and Institutions : An Overview, A. The Law of the Sea, 1. UNCLOS and the EEZ regime, σελ. 34-37.

υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της μεταξύ άλλων, της σημασίας της ζωής πόρων της περιοχής για την οικονομία του οικείου παράκτιου κράτους και τα άλλα εθνικά του συμφέροντά. Το παράκτιο κράτος, στην παροχή πρόσβασης, έχει το δικαίωμα να επιβάλει ορισμένους όρους για τα σκάφη που εισέρχονται με σκοπό την αλιεία στη δική του ΑΟΖ. Οι όροι αυτοί περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την καταβολή τελών και άλλων ειδών αποδοχών, καθώς και λήψη μέτρων διατήρησης και διαχείρισης των ιχθυαποθεμάτων. Τα σκάφη που έχουν πρόσβαση στην ΑΟΖ πρέπει να συμμορφώνονται με αυτούς τους όρους και να μην παραλείπουν να τους τηρούν. Με μια σημαντική εξαίρεση, στο μέρος XV της Σύμβασης όσον αφορά τις διαφορές που προκύπτουν πρέπει να διευθετηθούν σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης του τμήματος 2 του μέρους XV που οδηγούν σε υποχρεωτική διαδικασία και συνεπάγονται δεσμευτικές αποφάσεις. Η εν λόγω εξαίρεση, αναφέρει ότι «το παράκτιο κράτος δεν είναι υποχρεωμένο να δεχθεί την υποβολή σε τέτοια επίλυση οποιασδήποτε διαφοράς που αφορά στα κυριαρχικά του δικαιώματα σε σχέση με τους ζώντες πόρους στην ΑΟΖ ή της άσκησής τους, συμπεριλαμβανομένης της διακριτικής εξουσίας της για τον καθορισμό του επιτρεπόμενου αλιεύματος, της συγκομιδής του, την κατανομή των πλεονασμάτων σε άλλα κράτη και τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στους νόμους διατήρησης και διαχείρισης και των κανονισμών». Όπως μπορεί να δει κανείς, η εξαίρεση είναι ευρεία σε ότι αφορά «κάθε διαφορά» σχετικά με τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε σχέση με τους ζώντες πόρους στην ΑΟΖ ή την άσκησή τους». Η εξαίρεση αυτή δεν αποκλείει ένα παράκτιο κράτος που επικαλείται τις διατάξεις του 2^{ου} τμήματος να κινήσει διαδικασίες εναντίον ενός κράτους σημαίας των οποίων τα σκάφη αλίευαν στην ΑΟΖ του, κατά παράβαση της Σύμβασης. Μια τέτοια διαφορά που εμπίπτει στην παραπάνω εξαίρεση, δεν εξαιρείται εντελώς από τις διαδικασίες επίλυσης διαφορών της Συνέλευσης. Η σύμβαση ορίζει ρητά ότι τα μέρη εξακολουθούν να υποχρεούνται να επιχειρήσουν επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν με την διαδικασία της προσφυγής που διαγράφεται στο 1^ο τμήμα του μέρους XV της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας. Σε περίπτωση αποτυχίας διακανονισμού διαφοράς με προσφυγή στο 1^ο τμήμα της Σύμβασης, ακολουθεί η διαδικασία του συμβιβασμού με βάση τη βούληση οποιουδήποτε μέρους στη διαφορά. Ακολουθεί η διαδικασία

του συμβιβασμού στις εξής περιπτώσεις. Πιο συγκεκριμένα, αν ένα παράκτιο κράτος δεν έχει συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις του να εξασφαλίσει μέσω μέτρων διατήρησης και διαχείρισης του ζώντες πόρους στην ΑΟΖ, αν ένα παράκτιο κράτος έχει αδικαιολόγητα αρνηθεί να καθορίσει, κατόπιν αιτήματος ενός άλλου κράτους, το επιτρεπόμενο αλίευμα και την ικανότητά συγκομιδής έμβιων πόρων σε σχέση με τα αποθέματα για τα οποία το άλλο κράτος ενδιαφέρεται ή αν ένα παράκτιο κράτος έχει αδικαιολόγητα αρνηθεί να κατανείμει σε οποιοδήποτε κράτος, δυνάμει των άρθρων 62, 69 και 70 ³⁰και υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από το παράκτιο κράτος σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση, το σύνολο ή μέρος του πλεονάσματος που έχει δηλώσει ότι υπάρχει. Στην πράξη, οι διατάξεις της Σύμβασης για το συμβιβασμό δεν έχουν ακόμη χρησιμοποιηθεί. Είναι επίσης πιθανό ότι η παράβαση από το παράκτιο κράτος των καθηκόντων διατήρησης ιχθυαποθεμάτων στην ΑΟΖ θα μπορούσε να υποστηριχθεί μέσω της παραβίασης της άρθρου 300 για τα συμβαλλόμενα κράτη, που ορίζει μεταξύ άλλων, ότι τα κράτη υποχρεούνται να εκπληρώνουν καλή τη πίστη τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν σύμφωνα με τη σύμβαση. Πρέπει ωστόσο να λεχθεί πως η συμμόρφωση των παράκτιων κρατών με τις απαιτήσεις της Σύμβασης για διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων στην ΑΟΖ δεν πρέπει να καθοδηγείται κυρίως από την απειλή της προσφυγής στις διατάξεις επίλυσης διαφορών της Σύμβασης. Το άρθρο 73 ορίζει τις εξουσίες επιβολής του παράκτιου κράτους κατά την άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων για να εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και να διαχείριση των ζώντων πόρων στην ΑΟΖ. ³¹Μερικές από αυτές τις εξουσίες περιλαμβάνουν την επιβίβαση, την επιθεώρηση, τη σύλληψη και τις δικαστικές διαδικασίες, καθώς και οποιαδήποτε άλλη διαδικασία κρίνεται απαραίτητη για να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς της παρούσας σύμβασης. Το άρθρο 73 περιέχει επίσης διατάξεις για την ταχεία απελευθέρωση, την μη επιτρεπτή επιβολή κυρώσεων όπως φυλάκιση, ελλείψει συμφωνιών περί του αντιθέτου από τα ενδιαφερόμενα κράτη, ή οποιαδήποτε άλλης μορφής σωματική τιμωρία, και την άμεση κοινοποίηση στο κράτος σημαίας του κάθε συλληφθέντος.

³⁰ Βλέπε Παράρτημα 1

³¹ Βλέπε Παράρτημα 1

Το νομικό καθεστώς της ΑΟΖ, περιέχεται κυρίως στο Μέρος V της Σύμβασης για το δίκαιο της θάλασσας του 1982. Τα άρθρα 55-59 θεσπίζουν το γενικό νομικό καθεστώς της ΑΟΖ. Καθορίζουν τη περιοχή της ΑΟΖ, προβλέπουν δικαιώματα και υποχρεώσεις, τόσο για τα παράκτια όσο και για τα υπόλοιπα κράτη, ενώ επίσης προβλέπουν έναν μηχανισμό για την επίλυση συγκρούσεων στις περιπτώσεις που ορισμένα δικαιώματα, δεν χορηγούνται σε συγκεκριμένα κράτη. Τα άρθρα 61-73 περιγράφουν λεπτομερώς το καθεστώς που διέπει τη διατήρηση και εκμετάλλευση των ζώντων φυσικών πόρων της ΑΟΖ ουσιαστικά το καθεστώς της αλιείας, και καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος των διατάξεων που αφορούν την ζώνη. Ο συνδυασμός των άρθρων 55-59, που ρυθμίζουν γενικά το καθεστώς της ΑΟΖ, δίνει έναν συνοπτικό αλλά περιεκτικό ορισμό της ζώνης. Η ΑΟΖ, λοιπόν, είναι μια περιοχή που βρίσκεται πέρα από τη χωρική θάλασσα και είναι συνεχόμενη μ'αυτήν, εκτείνεται μέχρι τα 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης της χωρικής θάλασσας, και διέπεται από το ειδικό νομικό καθεστώς που θεσπίζεται στη Σύμβαση.³² Στην ΑΟΖ το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα σε σχέση με όλους τους φυσικούς πόρους (ζώντες και μη ζώντες) της υδάτινης στήλης, του βυθού και του υπεδάφους, καθώς και σχετικά με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της ζώνης.³³ Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και εκπλήρωση των υποχρεώσεων του παράκτιο κράτος πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τα δικαιώματα των άλλων κρατών στην ζώνη αυτή.³⁴ Όλα τα κράτη πλην του παράκτιου, απολαμβάνουν στην ΑΟΖ τις ελευθερίες επικοινωνίας της ανοικτής θάλασσας, δηλαδή τις ελευθερίες ναυσιπλοίας, υπέρπτησης, τοποθέτησης υποβρύχιων καλωδίων και σωληναγωγών και άλλες συναφείς μ'αυτές ελευθερίες, λαμβάνοντας βέβαια υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους. Τόσο για τα υπόλοιπα κράτη, γενικά,

³² United Nations Convention on the Law of the Sea, Part V, Exclusive Economic Zone, Art. 55-75, σελ. 40-49.

³³ Β.Ι. Καρακωστανόγλου, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας, Το Νομικό Καθεστώς με Έμφαση στην Αλιεία*, Διδακτορική Διατριβή, 1998, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Νομικής, Τομέας Διεθνών Σπουδών, Μέρος Β', Το Νομικό Καθεστώς των Ζώντων Φυσικών Πόρων της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, Κεφάλαιο IV, Τα Γενικά Στοιχεία του Νομικού Καθεστώτος της ΑΟΖ, Συμβατικές Διατάξεις για την ΑΟΖ, σελ. 70-72.

³⁴ M. Young, *Trading Fish, Saving Fish: The Interaction Between Regimes in International Law*, 2011, Cambridge University Press, United Kingdom, Part 1, Trading Fish, Saving Fish, Chapter 2, Relevant Laws and Institutions, UNCLOS and the EEZ Regime, σελ.33-34.

όσο και για τις ειδικές κατηγορίες των κρατών χωρίς ακτές και των γεωγραφικώς μειονεκτούντων κρατών, προβλέπονται επίσης στην ΑΟΖ, δικαιώματα συμμετοχής, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στην αλιεία μέσα στην ΑΟΖ και τη διεξαγωγή της επιστημονικής έρευνας στην ζώνη.³⁵

Το Άρθρο 56: Δικαιώματα για τη διεθνή δικαιοδοσία και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους³⁶

Η αύξηση του αριθμού των μονομερών διεκδικήσεων για την οριοθέτηση ζώνης διακοσίων μιλίων κατά τη στιγμή των διαπραγματεύσεων της UNCLOS (Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας) κατέστησε σαφές ότι αυτή η τάση ήταν μη αναστρέψιμη. Κατά τη στιγμή της δεύτερης συνόδου του συνεδρίου (1974), η αποδοχή της έννοιας της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης ήταν σχεδόν σίγουρη. Ως εκ τούτου, το πιο κρίσιμο ζήτημα ήταν η εξασφάλιση συμφωνίας με επαρκείς και κατάλληλες διασφαλίσεις σε μια συνθήκη για το συμφέρον των άλλων μελών και εκείνων της διεθνούς κοινότητας. Κατά συνέπεια, το κύριο καθήκον του συνεδρίου ήταν να ολοκληρωθεί η διαδικασία διαπραγμάτευσης με τη έννοια ότι θα πρέπει η ζώνη αυτή να είναι γενικά αποδεκτή. Το ερώτημα που παρέμεινε στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης ήταν η νομική φύση αυτής της ζώνης, στην οποία τα κράτη έλαβαν διαφορετικές θέσεις. Όταν, για παράδειγμα, οι ΗΠΑ και ο Καναδάς εισήγαγαν ένα είδος προσέγγισης, και πρότειναν ένα καθεστώς προτιμησιακών δικαιωμάτων, αντί της δημιουργίας μιας ζώνης αποκλειστικής δικαιοδοσίας. Η Ιαπωνία πιο συγκεκριμένα πρότεινε προνομιακά δικαιώματα για τα παράκτια κράτη και ιδιαίτερα στα αναπτυσσόμενα παράκτια κράτη:

«Αναγνωρίζοντας προτιμησιακά δικαιώματα σε ένα αναπτυσσόμενο παράκτιο κράτος δίνεται η δυνατότητα κατανομής των θαλάσσιων πόρων που του αντιστοιχούν. Ο ρυθμός ανάπτυξης του τομέα της αλιευτικής ικανότητας της εν λόγω ανάπτυξης του παράκτιου κράτους πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο βαθμό που είναι σε θέση το κράτος αυτό να συλλέξει ένα μεγάλο μέρος των

³⁵ D. Freestone, *The Contribution of International Fisheries Law to Human Development, Legal Aspects of Sustainable Development*, Van der Burgt Nienke, *An Analysis of Multilateral and ACP-EU Fisheries Instruments*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, The Legal Framework of the Exclusive Economic Zone, σελ. 123-125.

³⁶ Βλέπε Παράρτημα 1

επιτρεπόμενων αλιευμάτων. Τα κράτη μέλη εξουσιοδοτούν ένα αναπτυγμένο παράκτιο κράτος για την κατανομή των πόρων που του είναι αναγκαίοι για τη διατήρηση της παράκτιας αλιείας.»

77 αναπτυσσόμενες χώρες εντάχθηκαν σε μια ομάδα επέμειναν στο να αποδοθούν στα κράτη ισχυρά παράκτια δικαιώματα μέσα από την ιδέα δημιουργίας μιας «οικονομικής ζώνης». Πάνω από 100 χώρες υποστήριξαν ότι η οικονομική ζώνη πρέπει να εκτείνεται σε 200 ναυτικά μίλια κατά τη διάρκεια της συνόδου του 1974, η υποχρεώσεις των παράκτιων κρατών σε σχέση με τη διατήρηση και αξιοποίηση παρέμειναν ένα από τα κύρια προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπίσει. Όσον αφορά το νομικό καθεστώς της οικονομικής ζώνης, το τεκμήριο του δυϊσμού δεν φαινόταν απόλυτης σημασίας. Η ανάπτυξη ενός νέου νομικού καθεστώτος απαιτούσε μια αναδιατύπωση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των παράκτιων και των μη παράκτιων κρατών, όπως εκφράστηκε από τον Πρόεδρο της πέμπτης συνόδου (1976):

«Ο ειδικός χαρακτήρας της νέας αυτής νομικής έννοιας απαιτεί μια σαφή διάκριση μεταξύ των δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών και των δικαιωμάτων της διεθνούς κοινότητας στην ζώνη αυτή. Μια ικανοποιητική λύση πρέπει να διασφαλίζει ότι τα κυριαρχικά δικαιώματα και η δικαιοδοσία που αναγνωρίζεται στο παράκτιο κράτος πρέπει να είναι συμβατή και καλά εδραιωμένη σε μακροχρόνια αναγνωρισμένα δικαιώματα επικοινωνίας και πλοήγησης που είναι απαραίτητα για τη διατήρηση των διεθνών σχέσεων, εμπορικών και άλλων.»

Αυτή η διάκριση μεταξύ των δικαιωμάτων των διαφόρων κρατών αποσκοπεί στην επίτευξη ισορροπίας. Ο πυρήνας της έννοιας της ΑΟΖ έχει τελικά διαμορφωθεί στο άρθρο 56 της Σύμβασης του 1982. Καθορίζει τη γενική φύση των δικαιωμάτων, τη δικαιοδοσία, και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους. Από τη σκοπιά της αλιείας, το άρθρο 56 ασχολείται με τα κυριαρχικά δικαιώματα επί των έμβιων θαλάσσιων πόρων. Τα δικαιώματα αυτά, τα οποία διακρίνουν την ΑΟΖ από το καθεστώς της ανοικτής θάλασσας, χορηγούνται στον παράκτιο κράτος για το σκοπό της εξερεύνησης και εκμετάλλευσης, τη διατήρηση και τη διαχείριση των φυσικών πόρων των

υπερκειμένων υδάτων στον βυθό της θάλασσας. Καθώς επίσης και σε σχέση με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση, όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους. Το άρθρο 56, υπό αυτή την έννοια παρέχει στα παράκτια κράτη κυριαρχικά δικαιώματα ως προς τη διαχείριση της αλιείας. Επιπλέον, στην ΑΟΖ, το παράκτιο κράτος έχει δικαιοδοσία, όπως προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις της συγκεκριμένης σύμβασης, όσον αφορά: (α) την εγκατάσταση και χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων (εγκαταστάσεις και κατασκευές) (β) τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα και (γ) την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Τα κυριαρχικά δικαιώματα που αποδίδονται στα παράκτια κράτη έχουν δύο βασικούς στόχους. Κατ' αρχάς, τα κυρίαρχα δικαιώματα σχετίζονται με το σκοπό της εξερεύνησης και εκμετάλλευσης, καθώς και τη διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ενώ ο δεύτερος στόχος αναφέρεται στο πεδίο δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την οικονομική έρευνα και εκμετάλλευση της ζώνης. Ο πραγματική έννοια της απόδοσης των κυριαρχικών δικαιωμάτων των παράκτιων κρατών στο πλαίσιο της διαχείρισης της αλιείας είναι ότι το παράκτιο κράτος έχει την τελική εξουσία στο να επιλέξει ανάμεσα στους δύο στόχους. Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους είναι και αποκλειστικά δικαιώματα, και αποτελούν προνόμιο του παράκτιου κράτους. Αυτό σημαίνει ότι άλλοι φορείς, είτε διεθνείς οργανώσεις ή κράτη με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις αποφάσεις που λαμβάνει το παράκτιο κράτος. Οι γενικές διατάξεις για τη διατήρηση και την αξιοποίηση των αλιευτικών πόρων που προβλέπονται στα άρθρα 61 και 62. Το άρθρο 62 θεσπίζει την υποχρέωση για τα παράκτια κράτη να προωθήσουν τον «στόχο της βέλτιστης αξιοποίηση των ιχθυαποθεμάτων. Αυτή η υποχρέωση με την επιφύλαξη διατήρησης που ορίζεται στο άρθρο 61, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης να εξασφαλίσουν, μέσω κατάλληλων μέτρων διατήρησης και διαχείρισης, ότι η διατήρηση των αλιευτικών πόρων δεν κινδυνεύει από υπερεκμετάλλευση .³⁷ Τα εν λόγω μέτρα πρέπει να αποσκοπούν στην διατήρηση ή αποκατάσταση των πληθυσμών των αλιευμάτων σε επίπεδα που

³⁷ D. Freestone, *The 1982 Law of the Sea Convention at 30: Successes, Challenges and New Agendas*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Edeson W.R. Fisheries Data and the Law of the Sea Convention, σελ. 147.

μπορούν να παράγουν τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση, σύμφωνα με τους σχετικούς περιβαλλοντικούς και οικονομικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών αναγκών των παράκτιων αλιευτικών κοινοτήτων και τις ειδικές απαιτήσεις των αναπτυσσόμενων κρατών. Λαμβάνοντας υπόψη αλιευτικά πρότυπα, την αλληλεξάρτηση των αποθεμάτων και τις τυχόν γενικώς προτεινόμενες διεθνείς ελάχιστες προδιαγραφές σε περιφερειακό ή παγκόσμιο επίπεδο. Το παράκτιο κράτος οφείλει να καθορίσει το σύνολο των επιτρεπόμενων αλιευμάτων των ιχθυαποθεμάτων στην ΑΟΖ του. Σε περίπτωση που δεν έχει την ικανότητα να συλλέξει το σύνολο του επιτρεπόμενου αλιεύματος, το παράκτιο κράτος πρέπει να παρέχει σε άλλα κράτη πρόσβαση σε αυτό το πλεόνασμα μέσω συμφωνιών ή άλλων ρυθμίσεων. Στο πλαίσιο αυτό κινούνται οι διατάξεις των άρθρων 69 και 70 ιδίως σε σχέση με τα αναπτυσσόμενα κράτη που αναφέρονται εκεί. Το παράκτιο κράτος πρέπει να λάβει υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, τη σημασία της ζωής των πόρων της περιοχής για την οικονομία του οικείου παράκτιου κράτους και τα άλλα εθνικά του συμφέροντα. Οι διατάξεις των άρθρων 69 και 70, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των αναπτυσσόμενων κρατών στην περιοχή όσον αφορά την αλίευση μέρους του πλεονάσματος και την ανάγκη να ελαχιστοποιηθούν οι οικονομικές επιπτώσεις στην μέλη των οποίων οι υπήκοοι συνήθως αλιεύουν στην ζώνη ή τα οποία έχουν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες στον τομέα της έρευνας και τον εντοπισμό των αποθεμάτων. Το παράκτιο κράτος, στην παροχή πρόσβασης, έχει το δικαίωμα να επιβάλλει όρους σχετικά με τα εν λόγω σκάφη. Τα σκάφη που έχουν πρόσβαση στην ΑΟΖ πρέπει να συμμορφώνεται με τους όρους αυτούς.

Τα Άρθρα 61 και 62: Βέλτιστη Αξιοποίηση, Υπό-Αξιοποίηση και Υπερεκμετάλλευση³⁸

Ο πυρήνας των υποχρεώσεων και των ευθυνών των παράκτιων κρατών καθορίζονται στο τα άρθρα 61 και 62 της Σύμβασης του 1982. Το άρθρο 61 διατυπώνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των παράκτιων κρατών σε σχέση με τη διατήρηση και διαχείριση των έμβιων πόρων, ενώ το άρθρο 62

³⁸ Βλέπε Παράρτημα 1

ασχολείται με την αξιοποίηση των έμβιων πόρων. Αποτελούν βασικές αρχές για τη διαχείριση της ΑΟΖ της αλιείας, και λειτουργούν ως οδηγός με άλλες διατάξεις του Μέρους V.

Η Βέλτιστη Αξιοποίηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων

Η υποχρέωση της διατήρησης ως εκ τούτου δεν εγγυάται επαρκή αξιοποίηση των πόρων. Ομοίως, δεν εμποδίζει ένα παράκτιο κράτος να αρνείται πρόσβαση σε άλλα κράτη να αλιεύουν στην ΑΟΖ του, ακόμη και αν οι πόροι δεν αξιοποιούνται καθόλου. Ως εκ τούτου, εκτός από τον στόχο διατήρησης, το νέο δίκαιο της θάλασσας αντιμετωπίζει με θεσμοθέτηση θεμελιωδών αρχών την αξιοποίηση και κατανομή των πόρων. Μέρος της συζήτησης σχετικά με τις μεθόδους διαχείρισης της αλιείας για τις περιοχές δίπλα στη χωρική θάλασσα επικεντρώθηκε στην αξιοποίηση των έμβιων πόρων. Όπως και η έννοια της ΑΟΖ αναπτυσσόταν, έγινε αναφορά στην συνδιάσκεψη σε θέματα όπως η χρησιμοποίηση, η ρύθμιση, και η δίκαιη κατανομή των έμβιων πόρων στη ζώνη. Τονίστηκε η ανάγκη για ένα ρυθμιστικό ρόλο του παράκτιου κράτους. Μέγιστη αξιοποίηση και δίκαιη κατανομή αποτελούν τις κεντρικές αρχές των άρθρων 61 και 62 της Σύμβασης. Το άρθρο 62 ορίζει δύο βασικά ζητήματα όσον αφορά την αξιοποίηση των πόρων. Σε πρώτο επίπεδο καθορίζει το στόχο της βέλτιστης αξιοποίησης ως κεντρική αρχή για το παράκτιο κράτος. Απαιτεί, επιπλέον, ότι η βέλτιστη αξιοποίηση θα πρέπει να επιτευχθεί σε συνάρτηση με τον καθορισμό των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων και την ικανότητα συγκομιδής του παράκτιου κράτους. Σε δεύτερο επίπεδο, το άρθρο ορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη βάση των οποίων να επιτρέπεται σε άλλα κράτη πρόσβαση στο πλεόνασμα των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων. Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών είναι οι απαιτήσεις των αναπτυσσόμενων κρατών στην περιοχή της συγκομιδής μέρους του πλεονάσματος καθώς σειρά κατευθυντήριων γραμμών για την αδειοδότηση των αλιευτικών στόλων των άλλων κρατών που έχουν πρόσβαση στην ΑΟΖ του παράκτιου κράτους.³⁹ Η έννοια της δίκαιης κατανομής, η οποία συνδέεται με την έννοια της

³⁹ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, 4. ,Fisheries Management in Community Waters, σελ. 138-141.

μέγιστης αξιοποίησης, δεν περιλαμβάνεται ως εκ τούτου στο καθεστώς της αλιείας στην ΑΟΖ. Τα άρθρα 61 και 62 έχουν κοινές κατευθυντήριες γραμμές. Το άρθρο 62 ρυθμίζει την υποχρέωση του παράκτιου κράτους να προωθήσει και να ρυθμίσει τη βέλτιστη αξιοποίηση των έμβιων πόρων με την επιφύλαξη του στόχου της διατήρησης και διαχείρισης, όπως ορίζεται στο Άρθρο 61. Ως εκ τούτου, τα δομικά στοιχεία της αρχής της βέλτιστης χρήσης μπορούν να βρεθούν και στα δύο άρθρα 61 και 62 της Σύμβασης του 1982.

Ο προσδιορισμός των συνολικών επιτρεπόμενων αλιευμάτων και η Μέγιστη Βιώσιμη Απόδοση

Το άρθρο 61 (1) διατυπώνει ότι το παράκτιο κράτος "καθορίζει" το σύνολο των επιτρεπόμενων αλιευμάτων για τη συγκομιδή των βιολογικών πόρων της ΑΟΖ της. Το άρθρο 61 (3), συνεχίζει κάνοντας λόγο ότι τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης - που αναφέρονται στο άρθρο 61 (2) - θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη "διατήρηση ή αποκατάσταση των πληθυσμών των έμβιων πόρων, όπως τα επίπεδα με τα οποία μπορούν να παράγουν τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση ». Η έννοια της βέλτιστης βιώσιμης απόδοσης ως μέσο για τη διατήρηση της αλιείας εισήχθη από την ILC το 1955, που προηγούνταν της Πρώτης Διάσκεψης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (1958). Τονίζοντας παράλληλα ότι «η συντήρηση είναι ουσιαστικής σημασίας για την ανάπτυξη μιας ορθολογικής εκμετάλλευσης των έμβιων πόρων της οι θάλασσες ", η Διάσκεψη Εμπειρογνομώνων (Ρώμη, 1955), για τη διατήρηση των πόρων της Θάλασσας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «ο άμεσος στόχος της διατήρησης των έμβιων θαλάσσιων πόρων είναι η διεξαγωγή αλιευτικών δραστηριοτήτων έτσι ώστε να αυξηθεί ή τουλάχιστον να διατηρηθεί, η μέση βιώσιμη απόδοση των προϊόντων στην επιθυμητή μορφή ". Ο κύριος στόχος της διατήρησης των βιολογικών πόρων της θάλασσας είναι να προωθηθεί η βέλτιστη βιώσιμη απόδοση, ούτως ώστε να εξασφαλίσει τη μέγιστη παροχή τροφίμων και άλλων προϊόντα της θάλασσας. Η έννοια της Μέγιστης Βιώσιμης Απόδοσης προκάλεσε ένα μεγάλο γύρο διαπραγματεύσεων και συζητήσεων δεδομένου ότι πολλές αντιπροσωπείες χωρών προσπάθησαν να εισάγουν το κριτήριο της βέλτιστης βιώσιμης απόδοσης με αποτέλεσμα μεγαλύτερους περιορισμούς της αλιευτικής εκμετάλλευσης των παράκτιων κρατών. Μια

προσπάθεια που δεν απέφερε καρπούς. Ως αποτέλεσμα του συμβιβασμού επετευχθεί ότι τα μέτρα που αποσκοπούν στην επίτευξη της Μέγιστης Βιώσιμης Απόδοσης θα πρέπει να "καθορίζονται από τους εκάστοτε περιβαλλοντικούς και οικονομικούς παράγοντες », όπως ρυθμίζεται από το άρθρο 61 (3) Σύμβαση του 1982. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν "οικονομικές ανάγκες των παράκτιων αλιευτικών κοινοτήτων και τις ειδικές απαιτήσεις των αναπτυσσόμενων κρατών ". Τέλος, το άρθρο 61 (5), προβλέπει ορισμένα διαδικαστικά στοιχεία, δεδομένου ότι απαιτεί την τακτική ανταλλαγή "διαθέσιμων επιστημονικών πληροφοριών, επιστημονικά στοιχεία αλιευμάτων και στατιστικές μελέτες αλιείας και άλλες πληροφορίες σχετικά με τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων ". Περιλαμβάνει «συμμετοχή από όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη, συμπεριλαμβανομένων των κρατών των οποίων οι υπήκοοι δικαιούνται να αλιεύουν στην αποκλειστική οικονομική ζώνη ».⁴⁰

Στη συνέχεια το άρθρο 73 ορίζει τις εξουσίες επιβολής του παράκτιου κράτους κατά την άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων του στην έρευνα, την εκμετάλλευση, τη διατήρηση και τη διαχείριση των έμβιων πόρων στην ΑΟΖ. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, το παράκτιο κράτος μπορεί «να λάβει τέτοια μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της επιβίβασης, της επιθεώρησης, τη σύλληψης και τις δικαστικές διαδικασίες, καθώς μπορεί να είναι απαραίτητες οι παραπάνω ενέργειες για να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς που υιοθετήθηκαν σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση. Έτσι την επιβίβαση, την επιθεώρηση και τη σύλληψη από το παράκτιο κράτος σε σκάφη με ξένη σημαία που αλιεύουν στην ΑΟΖ, και τις νομικές διαδικασίες, επιτρέπονται ρητά από τη Σύμβαση. Οι εξουσίες αυτές συμπληρώνονται από τις διατάξεις για την καταδίωξη στο άρθρο 111. Το άρθρο 73 περιέχει επίσης διατάξεις για την ταχεία απελευθέρωση, τη μη επιτρεπτή κυρώσεων (δηλαδή «φυλάκιση, ελλείψει συμφωνιών περί του αντιθέτου από τα ενδιαφερόμενα κράτη, ή οποιασδήποτε άλλης μορφής σωματική τιμωρία »), και η άμεση κοινοποίηση στο κράτος σημαίας του σκάφους.

⁴⁰ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Policy, The International Framework of Fisheries Management*, 2010, Oxford University Press, UN Convention on the Law of the Sea, σελ. 80-85.

Αλιεία στην υφαλοκρηπίδα

Η υφαλοκρηπίδα αποτελείται από το βυθό της θάλασσας και του υπεδάφους. Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 ως υφαλοκρηπίδα ορίζεται κατά βάση ο βυθός της θάλασσας εντός ακτίνας 200 ναυτικών μιλίων από την ακτή. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από τη γεωλογική μορφή του βυθού. Υποθέτοντας ότι δεν υπάρχουν γεωγραφικοί περιορισμοί που δημιουργούνται από την εγγύτητα των γειτονικών κρατών, που εκτείνεται τουλάχιστον 200 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Η σύμβαση δεν χρησιμοποιεί ένα συγκεκριμένο όρο για να περιγράψει το μέρος που βρίσκεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τη γραμμή βάσης. Το άρθρο 77 (1) ορίζει ότι: «Τα παράκτιο κράτος ασκεί στην υφαλοκρηπίδα κυριαρχικά δικαιώματα για σκοπούς εξερεύνησης και εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων της.⁴¹ Όπως και με την ΑΟΖ, τα κυριαρχικά του δικαιώματα δεν ισοδυναμούν με εδαφική κυριαρχία. Σε αντίθεση με την ΑΟΖ, τα ηπειρωτικά δικαιώματα υφαλοκρηπίδας δεν εξαρτώνται από οποιαδήποτε ρητή διακήρυξη». ⁴²Επιπλέον, δεν απαιτείται κατοχή του υφαλοκρηπίδας. Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα είναι αποκλειστικά, υπό την έννοια ότι, αν το παράκτιο κράτος δεν εξερευνά την υφαλοκρηπίδα ή δεν εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους της, κανείς δεν μπορεί να αναλάβει αυτές τις δραστηριότητες χωρίς τη ρητή συναίνεση του παράκτιου κράτους». Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα δεν θίγουν το νομικό καθεστώς των υπερκείμενων υδάτων» και η άσκησή τους δεν πρέπει να παραβιάζει ή να παρενοχλεί αδικαιολόγητα τη ναυσιπλοΐα ή άλλα δικαιώματα και ελευθερίες των άλλων κρατών, όπως προβλέπονται από την παρούσα σύμβαση ». Υπερκείμενα ύδατα στην υφαλοκρηπίδα θεωρούνται οι υψηλές θάλασσες, στα οποία υπάρχει, μεταξύ άλλων, η ειδική ελευθερία της αλιείας. Ο όρος «φυσικοί πόροι», στο πλαίσιο της υφαλοκρηπίδας, ορίζεται ως «το ορυκτό και οι άλλοι μη έμβιοι πόροι του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους, μαζί με τους

⁴¹ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, *The International Framework of Fisheries Management, Fishing on the Continental Shelf*, σελ. 86-88.

⁴² Βλέπε Παράρτημα 1

ζωντανούς οργανισμούς που ανήκουν στα καθιστικά είδη». Ο όρος «καθιστικά είδη» είναι οι «οργανισμοί που, κατά το στάδιο εκμεταλλεύσεως είναι είτε ακίνητοι πάνω ή κάτω από το βυθό της θάλασσας ή δεν είναι σε θέση να κινηθούν, εκτός σε συνεχή φυσική επαφή με το βυθό της θάλασσας ή το υπέδαφος». Μερικά από αυτά είναι τα μύδια και τα στρείδια. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να είναι ασαφές εάν ένα συγκεκριμένο είδος είναι καθιστικό ή όχι (για παράδειγμα, αστακοί ή χτένια). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αν πρόκειται για καθιστικά είδη, καλύπτονται από το ηπειρωτικό καθεστώς συντήρησης και, αν όχι, δεν καλύπτονται από το καθεστώς της ΑΟΖ. Αντ' αυτού, σε τέτοιες περιπτώσεις το είδος υπόκειται στην ειδική ελευθερία της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα. Αν και τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα του να επεκτείνει την εκμετάλλευση των καθιστικών ειδών, είναι αξιοσημείωτο ότι η ίδια η Σύμβαση δεν θεσπίζει ένα καθεστώς διατήρησης των εν λόγω ειδών. Οι γενικές διατάξεις για τη διατήρηση και την αξιοποίηση των έμβιων πόρων που προβλέπονται στα άρθρα 61 και 62 ⁴³του Μέρους V δεν εφαρμόζονται σε τέτοια είδη. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι τα καθιστικά είδη μπορούν να αξιοποιηθούν χωρίς όριο. Όπως προαναφέρθηκε, τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους για την εκμετάλλευση των καθιστικών ειδών είναι αποκλειστικά, με αποτέλεσμα το παράκτιο κράτος να μπορεί να επιλέξει να μην εκμεταλλεύονται τέτοια είδη να θέτουν όρους για την εκμετάλλευση των εν λόγω ειδών. Τέτοιες επιλογές μπορεί να υποκινούνται από την επιθυμία για τη διατήρηση των ειδών ή για την προστασία του ευρύτερου θαλάσσιου περιβάλλοντος από τη δραστηριότητα εκμετάλλευσης. Επιπλέον, μέρος XII της σύμβασης, σχετικά με την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, περιέχει αρκετές γενικές υποχρεώσεις που είναι εφαρμόζονται δυναμικά στις αλιευτικές δραστηριότητες για καθιστικά είδη στην υφαλοκρηπίδα, καθώς και πολλές διατάξεις που σχετίζονται με τη μείωση των επιπτώσεων της αλιείας των δραστηριοτήτων δημιουργίας ρύπανσης. Το άρθρο 76⁴⁴ (8), ορίζει ότι: «πληροφορίες για τα όρια της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας, υποβάλλονται από το παράκτιο

⁴³ Βλέπε Παράρτημα 1

⁴⁴ Βλέπε Παράρτημα 1

κράτος προς την Επιτροπή σχετικά με τα όρια της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας που έχει συσταθεί σύμφωνα με το παράρτημα II βάσει της δίκαιης γεωγραφικής εκπροσώπησης. Η Επιτροπή προβαίνει σε συστάσεις προς τα παράκτια κράτη σε θέματα που σχετίζονται με τη δημιουργία της εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας τους. Τα όρια της υφαλοκρηπίδας που καθορίζονται από το παράκτιο κράτος με βάση αυτές τις συστάσεις θα είναι τελικά και δεσμευτικά. Αρκετά κράτη μέλη της ΕΚ έχουν ορίσει δυνητικά υφαλοκρηπίδα. Ωστόσο, κατά τη στιγμή της γραφής, στη γνώση των συγγραφέων, κανένα κράτος μέλος δεν είχε καθιερώσει όρια για το υφαλοκρηπίδα που να είναι τελική και δεσμευτική. Το μέρος V της Σύμβασης, για την ΑΟΖ, περιέχει μια διάταξη (άρθρο 73) που δίνει ρητές εξουσίες του παράκτιου κράτους να επιβάλει τους νόμους και τους κανονισμούς του σχετικά με τους έμβιους πόρους. Η Σύμβαση δεν περιλαμβάνει καμία ισοδύναμη διάταξη όσον αφορά την επιβολή των νόμων και κανονισμών που αφορούν τα καθιστικά είδη για την υφαλοκρηπίδα. Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους για να εξερευνησετε την υφαλοκρηπίδα και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της αντικατοπτρίζονται στο Μέρος XIII της Σύμβασης, σχετικά με τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα. Έτσι, το άρθρο 246 επιτρέπει στα παράκτια κράτη να αρνηθούν να συναινέσουν στη διεξαγωγή ενός θαλάσσιου ερευνητικού έργου από ένα τρίτο κράτος για την υφαλοκρηπίδα, αν, μεταξύ άλλων, το έργο αυτό «έχει άμεση σημασία για την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, αν διαβίωσης ή μη ζώντων».

Αλιεία στην Ανοικτή Θάλασσα

Σύμφωνα με το άρθρο 86 της Σύμβασης του 1982⁴⁵, ανοικτή θάλασσα θεωρείται το σύνολο των θαλάσσιων περιοχών τα οποία δεν περιλαμβάνονται στα εσωτερικά ύδατα, στη χωρική θάλασσα, στη συνορεύουσα ζώνη, στην Α.Ο.Ζ. ή στα αρχιπελαγικά ύδατα ενός κράτους. Δηλαδή ανοικτή θάλασσα είναι η θάλασσα που βρίσκεται έξω από τις θαλάσσιες ζώνες (αιγιαλίτιδα, συνορεύουσα, Α.Ο.Ζ. και αρχιπελαγικά ύδατα) ενός παράκτιου κράτους. Στην ανοικτή θάλασσα ισχύει το καθεστώς της ελευθερίας. Αυτό σημαίνει ότι η

⁴⁵ Βλέπε Παράρτημα 1

ανοικτή θάλασσα δεν υπόκειται σε κρατική κυριαρχία. Μία από τις συνιστώσες της ελευθερίας της ανοικτής θάλασσας είναι η ελευθερία αλιείας. Σύμφωνα με το άρθρο 116 της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας συνιστάται στο δικαίωμα αλιείας στην ανοικτή θάλασσα. Σε όλα τα κράτη αναγνωρίζεται το δικαίωμα οι υπήκοοι τους να αλιεύουν στην ανοικτή θάλασσα με την επιφύλαξη των συμβατικών υποχρεώσεων τους και των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων καθώς και των συμφερόντων των παράκτιων κρατών που προβλέπονται μεταξύ άλλων στη Σύμβαση . Το σύνολο των κρατών διέπεται από την υποχρέωση να λαμβάνουν μέτρα ή να συνεργάζονται με άλλα κράτη για τη λήψη μέτρων που θα δεσμεύουν τους πολίτες με σκοπό τη διατήρηση των ζώντων πόρων της ανοικτής θάλασσας. Τα κράτη συνεργάζονται μεταξύ τους για το προσδιορισμό του επιτρεπτού όγκου αλιεύματος και την καθιέρωση μέτρων με βάση τα αξιόπιστα επιστημονικά δεδομένα που έχουν στη διάθεση τους.⁴⁶ Επίσης, λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις σε είδη που συνδέονται ή εξαρτώνται από τα αλιευόμενα είδη με σκοπό να διατηρήσουν ή να αποκαταστήσουν τους πληθυσμούς αυτών των συνδεδεμένων ή εξαρτημένων ειδών σε επίπεδα τέτοια που να μην κινδυνεύει σοβαρά η αναπαραγωγή τους. Επιπροσθέτως, τα κράτη συνεργάζονται για τη διατήρηση και διαχείριση των ζώντων πόρων στις περιοχές της ανοικτής θάλασσας. Κράτη, των οποίων οι υπήκοοι εκμεταλλεύονται ίδιους ζώντες πόρους ή διαφορετικούς ζώντες πόρους στην ίδια περιοχή, έρχονται σε διαπραγματεύσεις με σκοπό τη λήψη μέτρων που είναι αναγκαία για τη διατήρηση των ζώντων αυτών πόρων. Συνεργάζονται, όπως αρμόζει για τη δημιουργία υποπεριφερειακών η περιφερειακών οργανισμών αλιείας προς το σκοπό αυτό.

Οι επιστημονικές πληροφορίες καθώς και τα διάφορα στατιστικά στοιχεία που αφορούν στον όγκο των αλιευμάτων και στην αλιευτική δραστηριότητα, καθώς και άλλα στοιχεία σχετικά με τη διατήρηση των αποθεμάτων αλιευμάτων πρέπει να παρέχονται και να ανταλλάσσονται μεταξύ των κρατών σε τακτική βάση μέσα από τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, υποπεριφερειακούς, περιφερειακούς ή παγκόσμιους. Τα ενδιαφερόμενα κράτη οφείλουν να

⁴⁶ A.M. Young, *Trading Fish, Saving Fish: The Interaction Between Regimes in International Law*, 2011, Cambridge University Press, New York US, Part 1, Trading Fish, Saving Fish, Chapter 2, Relevant Laws and Institutions: an Overview, A. The Law of the Sea, 2. UNCLOS high seas, fish stocks and regional regimes,σελ.38-45.

εξασφαλίζουν ότι τα μέτρα συντήρησης και η εφαρμογή τους δεν δημιουργούν διακρίσεις, τυπικές ή ουσιαστικές, έναντι των αλιέων οιοδήποτε κράτους. Η ανοικτή θάλασσα περιλαμβάνει «όλα τα τμήματα της θάλασσας που δεν περιλαμβάνονται στην ΑΟΖ, στην χωρική θάλασσα ή στα εσωτερικά ύδατα ενός κράτους, ή στα αρχιπελαγικά ύδατα ενός αρχιπελαγικού κράτους. Πρόκειται «περιοχές πέραν της εθνικής δικαιοδοσίας». Η ελευθερία της ανοικτής θάλασσας αναφέρεται ότι περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, «την ελευθερία αλιείας, υπό τους όρους που καθορίζονται στην παράγραφο 2 του Μέρους VII». Έτσι, η ανοικτή θάλασσα διέπεται από το καθεστώς της ελευθερίας αλιείας, τόσο με ειδική αναφορά στο τμήμα 2 του μέρους VII, καθώς και με μια γενικότερη αναφορά στις «προϋποθέσεις που προβλέπονται από την παρούσα σύμβαση και από άλλους κανόνες του διεθνούς δικαίου». Οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη Σύμβαση περιλαμβάνει με σαφήνεια το τμήμα 2 του μέρους VII, αλλά επίσης να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 87 (2) και 147 (3) και το μέρος XII. Το άρθρο 87 (2) ορίζει ότι στην ανοικτή θάλασσα οι ελευθερίες πρέπει να ασκούνται «λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τα συμφέροντα των άλλων κρατών κατά την άσκηση της ελευθερίας της ανοικτής θάλασσας». Το άρθρο 87 (2) απαιτεί επίσης οι ίδιες ελευθερίες να ασκούνται «με σεβασμό για τα δικαιώματα βάσει της παρούσας Σύμβασης σε σχέση με δραστηριότητες στην περιοχή». Ομοίως, το άρθρο 147 (3), ορίζει ότι: «Άλλες δραστηριότητες στο θαλάσσιο περιβάλλον, διεξάγονται λαμβανομένων επαρκώς υπόψη και των δραστηριοτήτων στην περιοχή». Το Μέρος XII της Σύμβασης του 1982 περιέχει αρκετές γενικές υποχρεώσεις που δυνητικά εφαρμόζονται στις αλιευτικές δραστηριότητες στην ανοικτή θάλασσα. Το 2^ο τμήμα του μέρους VII περιλαμβάνει τα άρθρα 116-120. Το άρθρο 116 αναφέρει ότι τα μέλη της Σύμβασης υπόκεινται στην ελευθερία της αλιείας υπόκειται βάση των υποχρεώσεών τους που ρυθμίζονται στη παρούσα Σύμβαση σύμφωνα με τα άρθρα 63 (2), 64, 65, 66, και 67. Το άρθρο 117 απαιτεί από τα κράτη να λαμβάνουν, ή να συνεργάζονται με άλλα κράτη στη λήψη μέτρων για τους υπηκόους τους που είναι απαραίτητα για τη διατήρηση των ζώντων πόρων της ανοικτής θάλασσας. Το θέμα της συνεργασίας του άρθρου 117 συνεχίζεται στο άρθρο 118. Ανάλογα με την περίπτωση, τα κράτη-μέλη πρέπει να συνεργαστούν για τη δημιουργία υποπεριφερειακών ή περιφερειακών οργανώσεων αλιείας για το σκοπό αυτό. Στη συνέχεια το

άρθρο 119 ορίζει ορισμένες απαιτήσεις για τα κράτη όσον αφορά τον καθορισμό του επιτρεπόμενου αλιεύματος και την καθιέρωση μέτρων διατήρησης των ζώντων πόρων στην ανοικτή θάλασσα, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αναφέρονται στα άρθρα 117 και 118. Όπως και με την ΑΟΖ, τα μέτρα πρέπει να αποσκοπούν στην διατήρηση ή την αποκατάσταση της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης και τα μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις που μπορούν να προκληθούν σε συναφή ή εξαρτώμενα είδη. Ωστόσο, σε αντίθεση με την ΑΟΖ, δεν υπάρχει υποκείμενη υποχρέωση να εξασφαλίσουν, μέσω κατάλληλων μέτρων διατήρησης και διαχείρισης. Η διατήρηση των ιχθυοαποθεμάτων στην ανοικτή θάλασσα δεν κινδυνεύει από την υπερεκμετάλλευση. Το άρθρο 119 απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω ιθαγένειας. Στο Μέρος VII της Σύμβασης καθίσταται σαφές ότι ένα πλοίο στην ανοικτή θάλασσα, εφ' όσον έχει επισημανθεί, υπόκειται στην αποκλειστική δικαιοδοσία του κράτους της σημαίας του, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις που προβλέπονται ρητά σε διεθνείς συνθήκες. Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στη σύμβαση δεν περιλαμβάνουν την εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τα καθεστώτα διατήρησης της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα. Οι υποχρεωτικές διαδικασίες επίλυσης διαφορών της Σύμβασης συνεπάγονται οι δεσμευτικές αποφάσεις να ισχύουν για διαφορές που αφορούν την ερμηνεία ή την εφαρμογή των διατάξεων περί αλιείας με εξαίρεση ότι αφορά μόνο την ΑΟΖ. Έτσι, οι διαφορές σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν την αλιεία ανοικτής θάλασσας εξακολουθούν να υπόκεινται σε υποχρεωτικές διαδικασίες της Σύμβασης, και συνεπάγονται δεσμευτικές αποφάσεις. Όπως έχει επισημανθεί, θα υπάρχουν μέρη όπου ο θαλάσσιος βυθός και το υπέδαφος του που βρίσκεται κάτω από την ανοικτή θάλασσα θα περιλαμβάνει την υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους. Σε αυτές τις θέσεις, υπάρχει πεδίο για την αλληλεπίδραση μεταξύ της ελευθερίας της αλιείας στην ανοικτής θάλασσας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων ενός παράκτιου κράτους όσον αφορά τα καθιστικά είδη στη υφαλοκρηπίδα. Η αλληλεπίδραση μπορεί να προκύψει, για παράδειγμα, αν ένα αλιευτικό σκάφος στην ανοικτή θάλασσα επικαλύπτει την υφαλοκρηπίδα χρησιμοποιώντας τράτες βυθού με στόχο τα αλιευτικά είδη που βρίσκονται στην υφαλοκρηπίδα. Το άρθρο 77 ορίζει ότι κανείς δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί τους φυσικούς πόρους της υφαλοκρηπίδας χωρίς τη ρητή

συναίνεση του παράκτιου κράτους. Είναι αμφισβητήσιμο ότι τα υψηλά παρεμπόπτοντα αλιεύματα, ή σημαντική ζημία ειδών ή οικοτόπων, είναι μια μορφή εκμετάλλευσης. Το άρθρο 78 απαιτεί ότι η άσκηση από το παράκτιο κράτος των δικαιωμάτων του επί των φυσικών πόρων της υφαλοκρηπίδας δεν πρέπει «να παραβιάζει ή να παρενοχλεί αδικαιολόγητα την ελευθερία της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα». ⁴⁷ Αξίζει να σημειωθεί ότι η σύμβαση του 1958 για την Υφαλοκρηπίδα (προκάτοχος της Σύμβασης του 1982) απαιτεί μόνο ότι η άσκηση των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους δεν πρέπει να οδηγήσει σε αδικαιολόγητες παρεμβάσεις στην ανοικτή θάλασσα δεν περιλαμβάνει την απαίτηση να μην την παραβιάζουν. Κατά την Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η πρόσθετη απαίτηση να «μην παραβιάζουν» εισήχθη ανεπίσημα στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων το 1979.

⁴⁷ Βλέπε Παράρτημα 1

Β' ΜΕΡΟΣ

Διεθνές Νομικό Πλαίσιο – Το Δίκαιο της Αλιείας

Η Διεθνή Σύμβαση για Δίκαιο της θάλασσας του Montego Bay, του έτους 1982 θέσπισε το Νέο Δίκαιο της θάλασσας, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 16η Νοεμβρίου 1994, και περιέχει διατάξεις για την αλιεία στις εξής θαλάσσιες ζώνες. Την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (Α.Ο.Ζ.), την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, και την Ανοικτή Θάλασσα. Κατά τη στιγμή της γραφής, είχε 157 μέρη, συμπεριλαμβανομένων όλων των 27 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η σύμβαση προβλέπει ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ασκεί τα δικαιώματα και εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που έχουν τα κράτη μέλη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της παρούσας Σύμβασης, για θέματα σχετικά με τα οποία η αρμοδιότητα έχει μεταφερθεί σε αυτή από τα κράτη-μέλη.⁴⁸

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας αποτελεί τόσο την ενσωμάτωση των βασικών αρχών των υφιστάμενων αλιευτικών συμφωνιών σε ένα ευρύ φάσμα συνταγματικού πλαισίου αλλά, ταυτόχρονα, περιλαμβάνει και τα στοιχεία των νέων νομικών αρχών. Ενσωματώνει δηλαδή τις γενικές συμβάσεις που αφορούν την αλιεία, και συγκεκριμένα τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την ανοικτή θάλασσα, τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την αλιεία και τη διατήρηση των ζώντων πόρων της ανοικτής θάλασσας και τη Σύμβαση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την υφαλοκρηπίδα.

Ο σημαντικός αριθμός των διατάξεων της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας που αφορούν την αλιεία αποτελούνταν από γενικές αρχές, η αποτελεσματική εφαρμογή της οποίας προϋποθέτει την ύπαρξη των αλιευτικών συμφωνιών μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών. Ένας αριθμός των ουσιαστικών διατάξεων περί αλιείας στο Μέρος V της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας αναφέρεται

⁴⁸ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, UN Convention on Law of the Sea, σελ. 80-81.

ρητά την εφαρμογή των αλιευτικών συμφωνιών μεταξύ των εμπλεκομένων μερών.⁴⁹

Το συμβατικό διεθνές αλιευτικό σύστημα βασιζόταν, μέχρι την έναρξη ισχύος της Σύμβασης του 1982, στις 4 Συμβάσεις της Γενεύης του 1958 και ιδιαίτερα σ'αυτήν "για την Αλιεία και την διατήρηση των Βιολογικών (ζώντων) φυσικών πόρων της Ανοικτής Θάλασσας", που τέθηκε σε ισχύ στις 20 Μαρτίου 1966. Η Σύμβαση αυτή διακήρυττε το δικαίωμα των κρατών να αλιεύουν στην Ανοικτή Θάλασσα, σύμφωνα με τις συμβατικές τους υποχρεώσεις, διμερείς ή πολυμερείς. Αναγνώριζε τους κινδύνους από την υπερεκμετάλλευση και επέβαλλε σ' όλες τις χώρες το καθήκον να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης των αλιευμάτων, είτε ατομικά είτε συλλογικά, προβλέποντας την λήψη μέτρων από τα κράτη για την προστασία του γόνου και του θαλάσσιου περιβάλλοντος στην περιοχή όπου γίνεται η αλίευση. Οι ρυθμίσεις για την διατήρηση, όπως αναφέρεται στην Σύμβαση του 1958 (άρθρο 2), τείνουν να επιτύχουν την "άριστη διαρκή αλιευτική απόδοση", με σκοπό να διασφαλίσουν την μέγιστη προμήθεια τροφής για ανθρώπινη κατανάλωση ή για κατανάλωση από τα άλλα είδη θαλάσσιων βιολογικών οργανισμών. Η έμφαση στο σημείο αυτό δινόταν, γιατί μέχρι τότε (1958), την αλιεία χαρακτήριζε η υποεκμετάλλευση, σε αντίθεση με την σημερινή κατάσταση, της καταστροφής με γεωμετρικούς ρυθμούς των βιολογικών φυσικών πόρων, ειδικά σε περιοχές όπως οι ακτές της Ιαπωνίας, Ρωσίας, Ν. Αμερικής, Β. Ατλαντικού, όπου η αλίευση έχει φθάσει σχεδόν στο ψηλότερο δυνατό επίπεδο.

Επιπλέον η Σύμβαση, αναγνώριζε το "ιδιαίτερο συμφέρον" του παράκτιου κράτους για την διατήρηση της παραγωγικότητας της αλιείας στις περιοχές της ανοικτής θάλασσας που παράκεινται στη χωρική του θάλασσα. Το συμφέρον αυτό και τα συμφέροντα των άλλων κρατών για την αλιεία των παράκτιων αλιευτικών αποθεμάτων, θα ρυθμίζονταν με ξεχωριστές συμφωνίες, ενώ προβλέπονταν και συγκεκριμένες διαδικασίες για την διευθέτηση των διαφορών. Συνοπτικά, η Σύμβαση αυτή προσπάθησε να συντονίσει όλες τις ενδιαφερόμενες χώρες σε ένα πρόγραμμα διατήρησης των βιολογικών πόρων της θάλασσας, που θα είχε την μορφή διεθνούς

⁴⁹ K. Bangert, *Fisheries Agreements*, 2008, Oxford Public International Law, Max Planck Encyclopedia of Public International Law, The 1982 UN Convention on the Law of the Sea and its Implementing Agreements.

υποχρέωσης για όλα τα συμβαλλόμενα κράτη. Εξάλλου, η Σύμβαση θεωρήθηκε σαν μια από τις πρώτες διεθνείς νομοθεσίες περί αλιείας, που προσπάτησαν να εγκαθιδρύσουν ένα νομικό πλαίσιο για την σύναψη συνθηκών και συμφωνιών μεταξύ των κρατών.⁵⁰

Κοινή Αλιευτική Πολιτική – Ευρωπαϊκό Νομικό Πλαίσιο

Αποτελεί γεγονός πως η αλιευτική δραστηριότητα είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες για την οικονομική ανάπτυξη πολλών τοπικών οικονομιών εντός των πλαισίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εντοπίζοντας την σπουδαιότητα της σημασίας που έχει η αλιεία στη διατροφή και την απασχόληση των κατοίκων στις παράκτιες περιοχές αλλά και στην επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής, ξεκίνησε με χρονικό σημείο εκκίνησης το 1970 να παίρνει μέτρα για την αλιευτική δραστηριότητα. Τα μέτρα είχαν να κάνουν με την πρόσβαση στα αλιευτικά πεδία και στις αλιευτικές αγορές καθώς και στις δομές του αλιευτικού εμπορίου γενικότερα. Με αυτό το τρόπο διαμορφώθηκε η Κοινή Αλιευτική Πολιτική ως εργαλείο διαχείρισης της αλιείας.⁵¹

Η πολιτική αυτή ασχολείται με τέσσερις βασικούς σκοπούς. Ξεκινώντας με την διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων, δηλαδή την πολιτική διατήρησης και ελέγχου εφαρμογής της νομοθεσίας, την αλιευτική τεχνολογία που αφορά τα σκάφη, τα εργαλεία, και την διαρθρωτική πολιτική ως προς τα λιμάνια. Συνεχίζοντας με την εμπορία των αλιευμάτων, την λεγόμενη πολιτική εμπορίας, και τέλος τη σύναψη αλιευτικών συμφωνιών με τρίτα κράτη, την εξωτερική πολιτική αλιείας. Στη διαμόρφωση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, η Ευρωπαϊκή πολιτική έπρεπε να λάβει υπόψη της τις δικαιολογημένες απαιτήσεις των αλιέων να εξακολουθήσουν τις δραστηριότητές τους ώστε διατηρήσουν τα μέσα επιβίωσης τους αλλά και τη σημαντική μείωση των ιχθυαποθεμάτων. Με σκοπό την εξασφάλιση μιας βιώσιμης αλιείας, δεν πρέπει μόνο να λαμβάνεται

⁵⁰ Pereira Pinto, Daniela Diz, *Fisheries Management in Areas Beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law Making*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Two, International Policy and Legal Framework, International Policies, σελ.11-13.

⁵¹R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, External Aspects of Fisheries Management, The EC's treaty –making competence and treaty-making procedures, σελ. 301-303.

υπόψη η ποσότητα των αλιευμάτων, αλλά και το είδος και το μέγεθος των αλιευμάτων. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στις τεχνικές μεθόδους αλίευσης καθώς και στις περιοχές στις οποίες διενεργείται η αλιευτική δραστηριότητα.

Η ίδρυση και οι στόχοι της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής

Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική, προβλεπόταν στην ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης, ωστόσο δημιουργήθηκε στη δεκαετία του 1970. Τα κράτη μέλη αποφάσισαν ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, με τη μορφή που είχε τότε, αποτελούσε το ικανοποιητικότερο μέσο για την προστασία των συμφερόντων τους στις διεθνείς διαπραγματεύσεις και για τη διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων τους. Η αλιευτική δραστηριότητα, με τη μορφή της κοινοτικής δράσης απέκτησε μεγάλη σημασία το 1973, όταν προσχώρησαν στη Κοινότητα ως μέλη η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στη συνέχεια η ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας το 1986, ανέτρεψε την υπάρχουσα κατάσταση διότι διπλασιάστηκε ο αριθμός των αλιέων στην Κοινότητα και αυξήθηκαν το αλιευτικό δυναμικό, η χωρητικότητα και η παραγωγή και κατανάλωση ιχθύων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1992, με σκοπό να αντιμετωπίσει τη νέα κατάσταση όσον αφορά στον τομέα της αλιείας καθιέρωσε ένα Κοινοτικό Σύστημα Αλιείας, που στόχευε την ισορροπία μεταξύ του αριθμού των σκαφών και των διαθέσιμων ιχθυαποθεμάτων. Συμπεριέλαβε τα Διαρθρωτικά Μέτρα της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής στο κοινοτικό σύστημα των Διαρθρωτικών Ταμείων. Τα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα για την αλιεία, συγκεντρώθηκαν σε ένα συγκεκριμένο ταμείο, που είναι γνωστό με την ονομασία «Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας». Παράλληλα υιοθετήθηκαν κοινωνικά και οικονομικά μέτρα που είχαν ως στόχο να βοηθήσουν την αλιευτική βιομηχανία να αντιμετωπίσει τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης στην αλιεία. Ένα νέο σύστημα έκδοσης αλιευτικών αδειών θεσπίστηκε το 1995, το οποίο αποτελούσε ένα είδος ταυτότητας για τα αλιευτικά σκάφη της Κοινότητας που ασκούν τις δραστηριότητες τους εντός και εκτός των υδάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εφαρμόστηκαν επίσης διάφορα τεχνικά μέτρα, όπως τα μέτρα για το μέγεθος των διάκενων των αλιευτικών διχτύων και το ελάχιστο μέγεθος ή το βάρος των

ιχθύων που εκφορτώνονται. Η έννοια των Συνολικών Επιτρεπόμενων Αλιευμάτων γνωστή ως Total Allowable Catches αποτελεί ένα βασικό στοιχείο για τη διαχείριση των ποσοστών εκμετάλλευσης. Τα επίπεδα των αποθεμάτων εκτιμούνται σε ετήσια βάση από επιστημονικούς οργανισμούς. Κατά το τέλος κάθε έτους, με βάση τις επιστημονικές συμβουλές, τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα καθορίζονται από το Συμβούλιο Υπουργών για ορισμένα σημαντικά είδη, στους αλιευτικούς στόλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε δεδομένες θαλάσσιες περιοχές. Κάθε συνολικό επιτρεπόμενο αλίευμα κατανέμεται στα κράτη μέλη υπό μορφή ποσοστώσεων. Τα κράτη μέλη κατανέμουν τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα σε εθνική βάση, το δε μερίδιο κάθε χώρας αποκαλείται "εθνικό απόθεμα". Οι αλιευτικές δραστηριότητες παύουν εφόσον ένα συνολικό επιτρεπόμενο αλίευμα έχει εξαντληθεί.

Συμφωνίες και Συμβάσεις με τρίτες χώρες

Με στόχο την προώθηση νομικού, περιβαλλοντικού, οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου διακυβέρνησης για βιώσιμη αλιεία, την εξασφάλιση πρόσβασης στις κύριες αλιευτικές ζώνες του πλανήτη ή την προώθηση συστημάτων παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας για την καταπολέμηση της παράνομης αλιείας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει περισσότερες από 20 διεθνείς αλιευτικές συμφωνίες με τρίτες χώρες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνάπτει διμερείς συμφωνίες, όπως συμφωνίες σύμπραξης και αμοιβαιότητας για τη βιώσιμη αλιεία, ή πολυμερείς συμφωνίες, όπως συμφωνίες με περιφερειακές οργανώσεις διαχείρισης της αλιείας και διεθνείς συμβάσεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει συνάψει συμφωνίες με χώρες της Αφρικής, χώρες του Ινδικού ωκεανού και του Βορείου Ατλαντικού, καθώς και την Αργεντινή. Το κυριότερο στοιχείο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής που αναπτύσσει η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το σύνολο των ρυθμίσεων που προβλέπουν πρόσβαση του στόλου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα χωρικά ύδατα χωρών που δεν είναι μέλη της Ένωσης, κυρίως με τη μορφή αλιευτικών συμφωνιών. Χωρίς τις ρυθμίσεις αυτές, η γενική επέκταση της αλιευτικής ζώνης στα 200 ναυτικά μίλια και η επακόλουθη ουσιαστική μείωση των αλιευτικών δυνατοτήτων θα είχαν σοβαρό αντίκτυπο για τους κοινοτικούς

αλιείς. Επιπλέον, υπό τις παρούσες συνθήκες που επικρατούν ως προς το δυναμικό των πλεονασμάτων, οι συμφωνίες αυτές αντιπροσωπεύουν ένα μέσο για τη μείωση της αλιευτικής προσπάθειας στα κοινοτικά ύδατα. Οι αλιευτικές συμφωνίες έχουν θετικά αποτελέσματα και για τα δύο συμβαλλόμενα μέρη. Αυτές συνήθως διαχωρίζονται ανάλογα με το είδος των παραχωρήσεων που προσφέρονται, τις αμοιβαίες ρυθμίσεις, την πρόσβαση σε πλεονασματικά αποθέματα, την πρόσβαση σε αποθέματα ως αντάλλαγμα για την πρόσβαση στην αγορά, την πρόσβαση σε αποθέματα ως αντάλλαγμα για τη παροχή χρηματοδοτικής αντιστάθμισης και την πρόσβαση σε αποθέματα ως αντάλλαγμα για τη χορήγηση πληρωμών.

Σύμφωνα με τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι αλιευτικές συμφωνίες προσφέρουν θέσεις εργασίας, όχι μόνο για τους αλιείς που εργάζονται στα αλιευτικά σκάφη, αλλά και για όσους απασχολούνται σε συναφείς δραστηριότητες. Ακόμα, αναφορικά με τις τρίτες χώρες η κοινοτική χρηματοδότηση, που αποτελεί αντιστάθμιση, επιτρέπει την εκτέλεση αναπτυξιακών έργων στον τομέα της αλιείας, όπως λιμάνια και αποθηκευτικούς χώρους καθώς επίσης παρέχει ευκαιρίες απασχόλησης στους τοπικούς αλιείς τόσο στα κοινοτικά σκάφη, όσο και στις βιομηχανίες μεταποίησης.

Παράλληλα με διεθνείς συμφωνίες ιδρύονται Περιφερειακές Οργανώσεις Αλιείας (Π.Ο.Α.) που έχουν ως σκοπό την ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας για την επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης των αλιευτικών πόρων της ανοικτής θάλασσας. Στις οργανώσεις αυτές η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συμμετέχει είτε ως πλήρες μέλος, όπως για παράδειγμα στον Οργανισμό Αλιείας του Βορειοδυτικού Ατλαντικού (NAFO), τη Διεθνή Επιτροπή Αλιείας της Βαλτικής Θάλασσας (IBFSC), την Επιτροπή Τόνου Ινδικού Ωκεανού (IOTC) και τον Οργανισμό Διατήρησης Σολομού Βορείου Ατλαντικού (NASCO), είτε με την ιδιότητα του παρατηρητή .

Οι Περιφερειακές Οργανώσεις Αλιείας θεσπίζουν μέτρα που αποβλέπουν στην επίτευξη της βιώσιμης αλιείας. Τέτοια μέτρα είναι ο καθορισμός του ανώτατου ορίου για τις ποσότητες των αλιευμάτων σε συγκεκριμένες περιοχές, η απαγόρευση της αλιείας σ' ορισμένες περιοχές είτε για όλο το χρόνο είτε σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, η απαγόρευση της χρήσης ορισμένων τεχνικών ή εργαλείων, η εκπόνηση προγραμμάτων κοινού ελέγχου

των αλιευτικών σκαφών και άλλα. Οι Περιφερειακές Οργανώσεις Αλιείας αποτελούν ένα πολύτιμο όργανο στη συνεργασία των κρατών για την ορθολογικότερη διαχείριση της αλιείας.

Διεθνείς Οργανισμοί Προστασίας Της Αλιείας

Οι Οργανισμοί προστασίας του Ο.Η.Ε.

Οι Ειδικευμένοι Οργανισμοί του Ο.Η.Ε., ανεξάρτητα από τον ειδικό ρόλο που διαδραματίζουν σχετικά με το αντικείμενο που πραγματεύονται, έχουν αποδείξει με το έργο τους άμεσα ότι οι θάλασσες αλλά και οι ωκεανοί χρήζουν και της δικής τους σημαντικής παρέμβασης. Μάλιστα, ορισμένοι, από αυτούς έχουν αφιερώσει ένα μεγάλο μέρος της πολιτικής και της δραστηριότητάς τους όσον αφορά στον τομέα της παρακολούθησης και του ελέγχου των όσων συμβαίνουν στον θαλάσσιο χώρο, με αποτέλεσμα η συμμετοχή τους σε όλους τους τομείς έρευνας των σχετικών με το αντικείμενο φαινομένων να θεωρείται απαραίτητη.

Το σύνολο των εν λόγω οργανισμών, συμμετείχαν δραστικά στις εργασίες της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, ιδιαίτερα δε ο Διεθνής Οργανισμός Ναυσιπλοΐας, που διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση της τελικής συμφωνίας στον τομέα της πρόληψης της ρύπανσης των θαλασσών και των ωκεανών. Ο συγκεκριμένος Οργανισμός παρουσιάζει πλούσιο νομοθετικό έργο σχετικά με τη ναυσιπλοΐα και τον γενικότερο συντονισμό στον τομέα της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Ο τομέας της αλιείας, σύμφωνα με την Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Αλιείας (F.A.O.), προκύπτει δέουσας σημασίας, και συνεργασία με άλλους ειδικευμένους οργανισμούς, έχει με τη σειρά του να επιδείξει ένα ιδιαίτερο έργο ως προς τη προστασία, τη διαχείριση και τη διατήρηση των παγκόσμιων αλιευτικών αποθεμάτων.

Διακυβερνητικοί οργανισμοί και θάλασσα

Σε περιφερειακό επίπεδο, διακυβερνητικοί οργανισμοί, με τη μορφή των ειδικευμένων Επιτροπών Αλιείας, ανάμεσα σε παράκτια κράτη θα ειδικεύονται στο να συντονίσουν και να ελέγξουν την υπεραλίευση ορισμένων ειδών.

Μία σειρά άλλων βοηθητικών θεσμών, με τη μορφή είτε των Ομάδων Εργασίας είτε των λεγόμενων Διεθνών Συντονιστικών Ομάδων, αναλαμβάνουν το συντονισμό όλων των ενεργειών, των σχετικών με την αλιεία, που αφορούν στην υιοθέτηση συστημάτων παρακολούθησης των καιρικών φαινομένων, σε νομικά προβλήματα που μπορούν να ανακύψουν από την επιστημονική έρευνα των ωκεανών, καθώς και στην ηλεκτρονική μηχανογραφική επεξεργασία επιστημονικών στοιχείων που σχετίζονται με την ωκεανογραφία και την ωκεανολογία.

Μερικοί από τους διακυβερνητικούς οργανισμούς οι οποίοι λειτουργούν σχετικά με την προστασία της αλιείας είναι οι εξής:⁵²

(α) *Η Διεθνής Επιτροπή Αλιείας της «Γλώσσας» στον Ειρηνικό Ωκεανό, International Pacific Halibut Commission (I.P.H.C.).* Έχει ως έδρα της την Ουάσιγκτον. Ιδρύθηκε το 1923, με μοναδικά μέλη τον Καναδά και τις Η.Π.Α. και σκοπεύει στην παρατήρηση, προστασία και διατήρηση της «γλώσσας» του ειρηνικού Ωκεανού.

(β) *Το Γενικό Συμβούλιο Αλιείας για τη Μεσόγειο, General Fisheries Council for the Mediterranean (G.F.C.M.)* με έδρα του την Ρώμη. Ιδρύθηκε το 1952. Ασχολείται με την προαγωγή της ανάπτυξης, τη διατήρηση και την καλύτερη χρήση των θαλάσσιων πόρων στη Μεσόγειο και στη Μαύρη Θάλασσα. Αποτελείται από κυβερνήσεις 19 χωρών της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας.

(γ) *Η Διεθνής Επιτροπή Αλιείας του Βόρειου Ειρηνικού, International North Pacific Fisheries Commission (I.N.P.F. C.)* Εδρεύει στο Βανκούβερ. Ιδρύθηκε το 1952, στο Τόκιο στα πλαίσια της διεθνούς Σύμβασης για την Αλιεία στην Ανοιχτή Θάλασσα και σκοπός της είναι η ενασχόληση με το συντονισμό προγραμμάτων που ασχολούνται με την αλιεία και ωκεανογραφία του Βόρειου Ειρηνικού Ωκεανού. Μέλη της είναι ο Καναδάς, οι Η.Π.Α. και η Ιαπωνία.

(δ) *Η Επιτροπή του Ειρηνικού για την Αλιεία του Σολομού, Pacific Salmon Fisheries Commission (I.P.S.F.C.).* Η συγκεκριμένη επιτροπή συστάθηκε το 1937, με πρωτοβουλία του Καναδά και των Η.Π.Α., σκοπός της είναι η

⁵² European Commission, Fisheries, Regional Fisheries Management Organisations (RFMOs), https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_en, πρόσβαση στις 12/11/16.

διατήρηση και διαχείριση της αλιείας του σολομού στον Βόρειο Ειρηνικό Ωκεανό.⁵³

(ε) *Η Διεθνής Επιτροπή Αλιείας του Νοτιοανατολικού Ατλαντικού, International Commission for the Southeast Atlantic Fisheries (I.C.S.E.A.F.)* Η Διεθνής Επιτροπή Αλιείας του Νοτιοανατολικού Ατλαντικού εδρεύει τη Μαδρίτη, ιδρύθηκε το 1969 και σκοπός της είναι η μελέτη, έρευνα και δημοσίευση στατιστικών, βιολογικών και επιστημονικών πληροφοριών, σχετικών με τις πηγές αλιείας. Τα μέλη της είναι 15 χώρες από Αφρική, Αμερική, Ασία και Ευρώπη.

Με σκοπό την προστασία της αλιείας έχουν συσταθεί ακόμα κι άλλοι διακυβερνητικοί οργανισμοί. Επιγραμματικά αναφέρονται οι παρακάτω. *Η Διεθνής Επιτροπή Φαλινοθηρίας, International Whaling Commission (I.W.C.)* με σκοπό να ενθαρρύνει, συστήνει και οργανώνει σπουδές και ειδικότερες μελέτες σχετικές με τη φάλαινα και τη φαλινοθηρία. *Η Διαμερικανική Επιτροπή του Τρόπικου «Τόνου», InterAmerican Tropical Tuna Commission (I.A.T.T.C.)* που ασχολείται με τη βιολογική έρευνα των αλιευμάτων. *Η Επιτροπή για τον Νότιο Ειρηνικό, South Pacific Commission (S.P.C.)* ασχολείται, μεταξύ άλλων, με την ωκεάνια αλιεία και με την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος. *Η Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση του Τόνου στον Ατλαντικό, International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas (I.C.C.A.T.)*. Σκοπός της είναι η ενασχόληση με προγράμματα ερευνών και τη συλλογή και ανάλυση στατιστικών, σχετικών με την αλιεία του τόνου.⁵⁴ *Η Επιτροπή Αλιείας και Ειρηνικού Ωκεανού, IndoPacific Fisheries Commission (I.P.F.C.)*, ασχολείται με τη μελέτη των προβλημάτων αλιείας του Ινδικού και Ειρηνικού Ωκεανού.⁵⁵ *Η Επιτροπή Αλιείας Βορειοανατολικού Ατλαντικού Ωκεανού, NorthEast Atlantic Fisheries*

⁵³ D. Freestone, *Fisheries, Commissions and Organisations*, Max Plank Encyclopedia of Public International Law, December, 2010, Other Regional Fisheries Bodies.

⁵⁴ T. Henriksen, G. Honneland, A. Sydnes, *Law and Politics in Ocean Governance, The UN Fish Stocks Agreement and Regional Fisheries Management Regimes*, Volume 52, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter 2, The Fish Stocks Agreement, Procedural Principles for Cooperation RFMO's: Organisation and Decision-Making Processes Transparency, σελ. 36-40.

⁵⁵ D. Freestone, *Legal Aspects of Sustainable Development, Fisheries Management in Areas beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law-Making*, Daniela Diz Pereira Pinto, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Five, Regional Fisheries Management Organisations and the Implementation of EBFM, Introduction, σελ. 117.

Commission (N.A.F.C.), η οποία ασχολείται με τη διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων του Βορειοανατολικού Ατλαντικού Ωκεανού και των παρακείμενων θαλασσών. *Η Συμβουλευτική Περιφερειακή Επιτροπή Αλιείας για τον Νοτιοδυτικό Ατλαντικό Ωκεανό, Regional Fisheries Advisory Commission for the SouthWest Atlantic (R.F.A.C.S.W.A.)*.⁵⁶ Η συγκεκριμένη επιτροπή έχει ως έδρα της το Ρίο ντε Τζανέιρο. Ιδρύθηκε το 1961, σύμφωνα με την παράγραφο I του άρθρου VI της ιδρυτικής πράξης του F.A.O. και αποτελείται από την Αργεντινή, Βραζιλία και Ουρουγουάη. *Το Κέντρο Ανάπτυξης της Αλιείας της Νοτιοανατολικής Ασίας, SouthEast Asian Fisheries Development Center (S.E.A.F.D.C.)*. *Η Επιτροπή για την Προστασία των Θαλάσσιων Βιολογικών Πόρων της Ανταρκτικής, Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources (C.A.M.L.R.)* με βασικό σκοπό τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της θαλάσσιας, καθώς επίσης η ανάπτυξη συστημάτων διαχείρισης του θαλάσσιου οικοσυστήματος και της υγείας. *Η Επιτροπή Βόρειου Ειρηνικού Ωκεανού για το Δέρμα της Φώκιας, North Pacific Fur Seal Commission (N.P.F.S.C.)* η οποία λαμβάνει αποτελεσματικά μέτρα για την αύξηση της παραγωγικότητας σχετικά με το δέρμα της φώκιας στις κατά τόπους πηγές του Βόρειου Ειρηνικού. *Η Επιτροπή για την Προστασία του Γαλάζιου Τόνου του Νότιου Ειρηνικού, Commission for the Conservation of Southern Bluefin Tuna* η οποία ασχολείται με τη διασφάλιση αρμόδιας μεταχείρισης, διαφύλαξης και σωστής χρήσης του γαλάζιου τόνου του Νότιου Ειρηνικού. *Η Επιτροπή για τον Τόνο τον Ινδικό Ωκεανό, Indian Ocean Tuna Commission Commission des Thons de V Ocean Indien*, η οποία ασχολείται με τη διαχείριση του τόνου και των συγγενών ειδών στον Ινδικό Ωκεανό και τις γειτονικές θάλασσες. *Ο Οργανισμός για την Προστασία του Σολομού στον Βόρειο Ατλαντικό, NorthAtlantic Salmon Conservation Organization* με στόχο τη βοήθεια, μέσω διαβουλεύσεων και συνεργασίας, για τη διαφύλαξη, την αποκατάσταση, την αύξηση και τη χρηστή διαχείριση των αποθεμάτων του σολομού. Τέλος, ο *Οργανισμός Αλιείας του Βορειοδυτικού Ατλαντικού, NorthWest Atlantic Fisheries Organization (N.A.F.O.)* με κύριο στόχο να προσφέρει, μέσω διαβουλεύσεων και συνεργασίας, στην καλύτερη χρήση, διαχείριση και διαφύλαξη των αλιευτικών πόρων στη συγκεκριμένη περιοχή.

⁵⁶ D. Freestone, *Fisheries, Commissions and Organisations*, Max Plank Encyclopedia of Public International Law, December, 2010, The Main International Fisheries Management Organisations.

Διεθνείς Οργανισμοί για θέματα Αλιείας- Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας (F.A.O.)

Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας είναι μια εξειδικευμένη υπηρεσία του ΟΗΕ η οποία ιδρύθηκε το 1945. Δεν είναι απαραίτητο να είναι ένα κράτος μέλος της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας για να ενταχθεί ως μέλος στη Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας. Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας λειτουργεί βοηθητικά ως προς τα κράτη και συμβάλει στην αξιοποίηση της γεωργίας τους, συμπεριλαμβανομένης της αλιείας, παρέχοντας πληροφορίες και συστάσεις για την έρευνα και την εναρμονισμένη δράση και τη διατήρηση των φυσικών πόρων. Η Οργάνωση συλλέγει δεδομένα αλιείας, παρακολουθεί τα αλιευτικά αποθέματα και δημοσιεύει πληροφορίες ανά δύο χρόνια σχετικά με τα δεδομένα της αλιευτικής δραστηριότητας ανά τον κόσμο. Προς τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών, η Οργάνωση έχει προχωρήσει στη δημιουργία ενός συστήματος πληροφοριών για την αλιεία σε παγκόσμιο επίπεδο, το οποίο έχει ως στόχο να εξελιχθεί σε μια παγκόσμια απογραφή των αλιευτικών πόρων. Δημιουργώντας έτσι μια βάση πληροφοριών η Οργάνωση προβλέπει δομές για τη διαπραγμάτευση και τη συνεχή αναθεώρηση των κανόνων που ισχύουν γύρω από την αλιευτική δραστηριότητα. Η Οργάνωση αποτελείται από διάφορα διοικητικά όργανα, συμπεριλαμβανομένων των τομεακών επιτροπών στις οποίες τα μέλη μπορούν αν το ζητήσουν να συμμετέχουν.⁵⁷

Η Επιτροπή Αλιείας, της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, ιδρύθηκε από το Συνέδριο της Οργάνωσης το 1965. Σήμερα αριθμεί 137 μέλη, ενώ δίνεται η δυνατότητα σε κάθε μη-μέλος μπορεί να συμμετέχει μέσα από τη θέση του παρατηρητή, στην Οργάνωση. Εκπρόσωποι ορισμένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μπορούν να συμμετέχουν ενώ παρόμοιες απαιτήσεις πρόσβασης ισχύουν για τους εκπροσώπους του ΟΗΕ, για τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών και των ειδικευμένων οργανισμών και για τις Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας. Η ευθύνη της Επιτροπής

⁵⁷ A.M. Young, *Trading Fish Saving Fish: The Interaction Between Regimes in International Law*, 2011, Cambridge University Press, New York US, Part 1, Trading Fish Saving Fish, Chapter 2, Relevant Laws and Institutions : an overview, A. The Law of the Sea, 3. FAO fisheries management regime, σελ. 46-50.

Αλιείας, ως το μοναδικό παγκόσμιο διακυβερνητικό φόρουμ για θέματα αλιείας, είναι η αναθεώρηση των προγραμμάτων εργασίας, η διεξαγωγή περιοδικών γενικών αξιολογήσεων των διεθνών αλιευτικών προβλημάτων και η εξέταση πιθανών λύσεων «με σκοπό την συντονισμένη δράση από τα έθνη, μέσα από την Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας, ανάμεσα σε κυβερνητικούς φορείς και τους πολίτες». Η Επιτροπή Αλιείας έχει τη δυνατότητα επίσης να συστήνει υποεπιτροπές για ορισμένα ειδικά θέματα. Το 1985, ιδρύθηκε η Υποεπιτροπή για τα Ψάρια Εμπορίου, και το 2001, η Υποεπιτροπή Υδατοκαλλιέργειας. Το 1993, η Διάσκεψη της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, ενέκρινε τη συμφωνία για την Προώθηση της Συμμόρφωσης με τα Διεθνή Μέτρα διατήρησης και διαχείρισης από αλιευτικά σκάφη στην Ανοικτής θάλασσα ,τη «Συμφωνία Συμμόρφωσης». Με βάση αυτή τη συμφωνία, κάθε κράτος μέλος οφείλει να διασφαλίζει ότι τα αλιευτικά σκάφη που φέρουν τη σημαία του δεν ασκούν οποιαδήποτε δραστηριότητα που υπονομεύει την αποτελεσματικότητα των διεθνών μέτρων διατήρησης και διαχείρισης. Η συμφωνία συμμόρφωσης καθορίζει επίσης τους μηχανισμούς για την εξασφάλιση της ελεύθερης ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με την έγκριση σκαφών. Οι διαφορές που προκύπτουν από τη συμφωνία συμμόρφωσης δεν υπόκεινται στη διαδικασία υποχρεωτικής διευθέτησης των διαφορών. Στη περίπτωση που προκύψει μια διαφορά τα μέρη υποχρεούνται μέσα από τη Συμφωνία να «διαβουλεύονται και συνεργάζονται με στόχο την επίτευξη διευθέτησης της διαφοράς σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου σχετικά με τη διατήρηση των έμβιων θαλάσσιων πόρων ». Τέτοιου είδους διαφορές μπορούν να υπαχθούν για διευθέτηση στο Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης (ICJ), στο Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (ITLOS) ή σε ένα διαιτητικό δικαστήριο, αλλά με τη μόνη προϋπόθεση τη συγκατάθεση των μερών. Το 1995, η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας υιοθέτησε τον Κώδικα Δεοντολογίας για την υπεύθυνη Αλιεία («Κώδικας δεοντολογίας του Διεθνούς Οργανώσεως Τροφίμων και Γεωργίας») του οποίου η συμφωνία συμμόρφωσης αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος.⁵⁸ Ο κώδικας δεοντολογίας της Διεθνούς

⁵⁸ Y. Takei, *Filling Regulatory Gaps in High Seas Fisheries, Discrete High Seas Fishstocks, Deep-Sea Fisheries and Vulnerable Marine Ecosystems*, Volume 75, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Three, Practice at the Global Level, 3.2 Deep-Sea

Οργανώσεως και Τροφίμων και Γεωργίας για υπεύθυνη αλιεία είναι ένας κώδικας με εθελοντικό χαρακτήρα και απευθύνεται σε κράτη και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που ασχολούνται με την αλιεία. Ασχολείται με την παροχή καθοδήγησης για την υπεύθυνη αλιεία και πρέπει να εφαρμόζεται σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου για το περιβάλλον. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο κώδικας επιβεβαιώνει τη δέσμευση για την προληπτική αρχή, την ανάγκη να εξετάσει τα ειδικά συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών και την προσβασιμότητα των κρατικών και μη κρατικών εκπροσώπων στη Διεθνή Οργάνωση. Για να προωθηθεί η εφαρμογή του κώδικα δεοντολογίας της Διεθνούς Οργανώσεως Τροφίμων και Γεωργίας, τα μέλη έχουν υιοθετήσει «Διεθνή Σχέδια Δράσης»⁵⁹ για συγκεκριμένα είδη και τα θέματα. Αυτά προτρέπουν τα μέλη να υιοθετήσουν εθνικά σχέδια για την διατήρηση των θαλάσσιων πτηνών και καρχαριών, και τη διαχείριση της αλιευτικής ικανότητας και της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας. Τα Διεθνή Σχέδια Δράσης εκπονούνται στο πλαίσιο του κώδικα δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας και υλοποιούνται από χώρες, οι οποίες γνωστοποιούν τα «εθνικά σχέδια δράσης» τους στην Οργάνωση σε εθελοντική βάση. Τα Διεθνή Σχέδια Δράσης της Οργάνωσης για την παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία αποσκοπούν στην πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας μέσα από τις ακόλουθες αρχές και στρατηγικές. Πιο συγκεκριμένα τη συμμετοχή και το συντονισμό, τη σταδιακή εφαρμογή των εθνικών σχεδίων δράσης, μια συνολική και ολοκληρωμένη προσέγγιση της διατήρησης, της διαφάνειας και της μη διάκρισης.

Η Συμφωνία Συμμόρφωσης αλλά και ο Κώδικας δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας για υπεύθυνη αλιεία προορίζονται ώστε

Fisheries on the High Seas, 3.2.2 FAO International Guidelines on Deep Sea Fisheries on the High Seas, σελ. 118-120.

⁵⁹ Y. Takei, *Filling Regulatory Gaps in High Seas Fisheries Discrete High Seas Fish Stocks, Deep-Sea Fisheries and Vulnerable Marine Ecosystems*, Volume 75, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Three, Practice at the Global Level, 3.2 Deep Sea Fisheries on the High Seas, 3.2.2, FAO International Guidelines on Deep Sea Fisheries on the High Seas, σελ. 118-120.

να λειτουργήσουν μέσα στο γενικό πλαίσιο του δικαίου της θάλασσας, συμπεριλαμβανομένης της Συμβάσεως για το Δίκαιο της Θάλασσας.⁶⁰

Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας για υπεύθυνη αλιεία, και τα Διεθνή Σχέδια Δράσης

Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας υιοθέτησε τον Κώδικα Δεοντολογίας για την υπεύθυνη αλιεία το 1995. Ο Κώδικας έχει ευρεία εμβέλεια, και ασχολείται όχι μόνο με τη διαχείριση της αλιείας (τόσο εντός της εθνικής δικαιοδοσίας όσο και στην ανοικτή θάλασσα), αλλά και με την ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας, την ενσωμάτωση της αλιείας στη διαχείριση της παράκτιας ζώνης, με πρακτικές μετά τη συγκομιδή και το εμπόριο, και την αλιευτική έρευνα. Ο κώδικας δεν είναι νομικά δεσμευτικός. Ουσιαστικά έχει τη μορφή παραίνεσης και καθοδήγησης σε μέλη της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, σε αλιευτικές οντότητες, σε κυβερνητικές και μη-κυβερνητικές οργανώσεις, καθώς επίσης και σε όσους ασχολούνται με την αλιευτική δραστηριότητα.⁶¹ Ο Κώδικας Δεοντολογίας καθορίζει τις αρχές και τα διεθνή πρότυπα συμπεριφοράς για υπεύθυνες πρακτικές αλιείας με σκοπό να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διατήρηση, η διαχείριση και η ανάπτυξη των υδρόβιων πόρων, με σεβασμό στο οικοσύστημα και τη βιοποικιλότητα. Παρά το γεγονός ότι ο κώδικας δεν νομικά δεσμευτικός, τμήματά του παρουσιάζουν νομική δεσμευτικότητα με βάση τις υπάρχουσες συνθήκες, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, της Συμφωνίας Συμμόρφωσης⁶², καθώς και τη Συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων. Επιπλέον, θα πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και σε συμφωνία με τους ισχύοντες κανόνες του διεθνούς δικαίου. Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας έχει υιοθετήσει μια σειρά από τεχνικές κατευθυντήριες γραμμές για την

⁶⁰ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, *The International Framework of Fisheries Management, FAO Compliance Agreement*, σελ. 104-108.

⁶¹ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, *The International Framework of Fisheries Management, FAO's Code of Conduct for Responsible Fisheries and International Plans of Actions*, σελ. 107-111.

⁶² Chen- Ju Chen, *Fisheries Subsidies and International Law*, 2010, International Max Planck Research School for Maritime Affairs at the University of Hamburg, *Hamburg Studies on Maritime Law, Volume 20, III International Fisheries Instruments, A. Current Fisheries Management Instruments, 2. FAO Compliance Agreement and Other Instruments*, σελ. 20-22.

υποστήριξη της εφαρμογής του Κώδικα, καθώς και μια στρατηγική για τη βελτίωση πληροφορίες για την κατάσταση και τις τάσεις της αλιείας στο πλαίσιο του Κώδικα για Υπεύθυνη Αλιεία.

Στα άρθρα 6, 7 και 8 του Κώδικα ορίζονται διάφορες αρχές για τη διατήρηση και διαχείριση της αλιείας. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, η διατήρηση θα πρέπει να είναι σε μια μακροπρόθεσμη και βιώσιμη βάση, και να στηρίζεται σε μια προληπτική προσέγγιση υποστηριζόμενη από τις καλύτερες διαθέσιμες επιστημονικές συμβουλές. Μέτρα διαχείρισης θα πρέπει να διασφαλίζουν τη διατήρηση όχι μόνο των ειδών που αποτελούν στόχους αλίευσης, αλλά και των συναφών ή εξαρτώμενων ειδών ή ειδών που ανήκουν στο ίδιο οικοσύστημα.⁶³ Μέτρα πρέπει να λαμβάνονται με στόχο την αποτροπή υπεραλίευσης και την εξάλειψη της πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας. Επιλεκτικά και ασφαλή για το περιβάλλον αλιευτικά εργαλεία θα πρέπει να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν, και θα πρέπει να ελαχιστοποιηθούν τα απόβλητα και τα αλιεύματα των ειδών που δεν αποτελούν στόχο. Παράλληλα τα μέλη της Οργάνωσης θα πρέπει να παρακολουθούν αποτελεσματικά και να ελέγχουν τις δραστηριότητες των αλιευτικών σκαφών, ώστε να εξασφαλίζεται η συμμόρφωση με τα μέτρα διαχείρισης της αλιείας, ενώ παράλληλα να επιβάλλονται κυρώσεις επαρκούς σοβαρότητας για τις παραβιάσεις των εν λόγω μέτρων. Ενώ στη συνέχεια τα μέλη της Οργάνωσης πρέπει να δημιουργήσουν ένα αποτελεσματικό νομικό και διοικητικό πλαίσιο για την εφαρμογή των εν λόγω αρχές. Τέλος, δέουσας σημασίας υποχρέωση έχουν τα μέλη, να προωθήσουν την ευαισθητοποίηση της υπεύθυνης αλιείας μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, και να διασφαλίσουν ότι οι αλιείς συμμορφώνονται σχετικά με τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της πολιτικής αυτής.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας για υπεύθυνη αλιεία έχει συμπληρωθεί με τέσσερα Διεθνή Σχέδια Δράσης, τα οποία επίσης δεν είναι νομικά δεσμευτικά. Τα τρία πρώτα εγκρίθηκαν από την Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας το 1999. Το πρώτο είναι το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για τη μείωση της

⁶³ D. Freestone, *Legal Aspects of Sustainable Development, Fisheries Management in Areas beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law-Making*, Diz Pereira Pinto Daniela, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Two, International Policy and Legal Framework, FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries and other 'Soft Law' Instruments, σελ. 30-33.

παρεμπίπτουσας σύλληψης θαλάσσιων πτηνών στα παραγάδια. Η δημιουργία του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης αποσκοπεί στο να μειωθεί η το συγκεκριμένο αλιεύμα. Για το σκοπό αυτό τα κράτη που δραστηριοποιούνται σε αλιεία με παραγάδια και έχουν σημαντικά παρεμπίπτοντα αλιεύματα θαλάσσιων πτηνών είναι υποχρεωμένα να υιοθετήσουν ένα εθνικό σχέδιο δράσης για τη μείωση αυτών των αλιευμάτων. Ένα τέτοιο σχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα άμβλυνσης της συγκεκριμένης δραστηριότητας, καθώς και τα σχέδια για την έρευνα σε συνδυασμό με μέτρα μετριασμού. Σκοπός των παραπάνω ενεργειών είναι η ευαισθητοποίηση από τη μεριά των αλιέων, και η συλλογή δεδομένων. Αναγνωρίζοντας ότι κάθε αλιεία με παραγάδι είναι μοναδική, το διεθνές σχέδιο απαριθμεί μια σειρά από μέτρα αφήνοντας στη διακριτική ευχέρεια των μελών να προχωρήσουν στη θέσπιση αυτών των μέτρων που θεωρούν αναγκαία. Τα μέλη θα πρέπει επίσης να συνεργάζονται, μεταξύ άλλων μέσω των διεθνών σχεδίων δράσης, για τη μείωση των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων θαλάσσιων πτηνών. Η έγκριση των εθνικών σχεδίων δράσης μέχρι στιγμής ακολουθεί μια σχετικά αργή διαδικασία. Μέχρι το 2008 μόνο 10 διεθνή σχέδια δράσης είχαν αναπτυχθεί, ενώ κάποια άλλα βρίσκονταν στο στάδιο του επεξεργασίας ή της υλοποίησης της κυβέρνησης.⁶⁴ Το δεύτερο Διεθνές Σχέδιο Δράσης ασχολείται με τη διατήρηση και τη διαχείριση των καρχαριών. Οι ανησυχίες σχετικά με τη σημαντική αύξηση των αλιευμάτων καρχαρία τα τελευταία χρόνια οδήγησαν στη δημιουργία αυτού του σχεδίου. Ενώ παράλληλα ενισχύθηκαν από την έλλειψη γνώσης της βιολογίας του καρχαρία και την έλλειψη στοιχείων σχετικά με τα αλιεύματα και τις εκφορτώσεις. Ο στόχος του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης είναι να εξασφαλιστεί η διατήρηση και διαχείριση των καρχαριών και η μακροπρόθεσμη βιώσιμη χρήση τους. Για το σκοπό αυτό μέλη των οποίων τα σκάφη ασκούν κατευθυνόμενη αλιεία για καρχαρίες υποχρεούνται να υιοθετήσουν ένα εθνικό σχέδιο δράσης για τη διατήρηση και τη διαχείριση των αποθεμάτων καρχαρία από το 2001. Τα εθνικά σχέδια δράσης για τη διατήρηση και τη διαχείριση των καρχαριών θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να διασφαλίζουν ότι τα αλιεύματα καρχαριών διατηρούν τη βιωσιμότητά τους.

⁶⁴ F.O. Vicuna, *The Changing International Law of High Seas Fisheries*, 1999, Cambridge University Press, Cambridge, 9., Compliance and Enforcement in High Seas Fisheries, The Contribution of the FAO Agreement on Compliance and the Code on Responsible Fisheries, σελ. 228.

Παράλληλα πρέπει να προχωρούν στην αξιολόγηση των απειλών για τους πληθυσμούς καρχαριών, και να λαμβάνουν μέτρα σχετικά με την ελαχιστοποίηση των αποβλήτων και των απορρίψεων από αλιεύματα καρχαριών. Τα μέλη θα πρέπει να επιδεικνύουν πνεύμα συνεργασίας μέσω των Διεθνών Σχεδίων Δράσης, ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική διατήρηση και διαχείριση των καρχαριών και η βιωσιμότητα των αποθεμάτων καρχαρία. Μόνο περίπου το ένα τρίτο από τα κράτη των οποίων τα σκάφη και οι δραστηριότητες τους εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής Διεθνών Σχεδίων Δράσης έχουν εγκρίνει μέχρι σήμερα τα εθνικά σχέδια.

Παρατηρείται πως η πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα αποτελεί σημαντικό πρόβλημα σε πολλές από τις αλιευτικές του κόσμου. Το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για τη διαχείριση της αλιευτικής ικανότητας, ως άμεσο στόχο έχει, την επίτευξη μιας αποτελεσματικής, δίκαιης και διαφανούς διαχείρισης της αλιευτικής ικανότητας από τα κράτη. Για το σκοπό αυτό τα μέλη θα πρέπει να έχουν προβεί σε αξιολόγηση των ικανοτήτων τους. Στη συνέχεια θα πρέπει να έχουν υιοθετήσει ένα εθνικό σχέδιο για τη διαχείριση της αλιευτικής ικανότητας, λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικοοικονομικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των εναλλακτικών πηγών απασχόλησης για τις αλιευτικές κοινότητες που πλήττονται από τη μείωση της αλιευτικής τους ικανότητας. Όπου υπάρχει πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ξεκινήσουν με το να περιορίσουν την αλιευτική ικανότητα σε υφιστάμενα επίπεδα, και στη συνέχεια να τη μειώσουν σταδιακά εξαλείφοντας τις επιδοτήσεις και τα οικονομικά κίνητρα, που συμβάλλουν στη δημιουργία πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας. Στην περίπτωση της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα, τα μέλη καλούνται να συνεργαστούν, μέσω των Διεθνών Σχεδίων Δράσης, για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση της αλιευτικής ικανότητας. Συγκεκριμένα, τα μέλη πρέπει να λάβουν άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση της διαχείρισης της ικανότητας της διεθνούς αλιείας για τα αποθέματα που είναι σημαντικά και πλήττονται από υπερεκμετάλλευση. Εάν εφαρμοστεί σωστά, το Διεθνές Σχέδιο Δράσης μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική μείωση της πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, και έτσι πιθανότατα σε σημαντικές βελτιώσεις στη διαχείριση της αλιείας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Μία από τις μεγαλύτερες απειλές για τα αποθέματα ιχθύων σε παγκόσμιο επίπεδο είναι η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία. Ο όρος αυτός αναφέρεται σε μια σειρά από διάφορα είδη παράνομων ή ανεπιθύμητων πρακτικών αλιείας, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, την αλιεία στα εθνικά ύδατα χωρίς την άδεια του παράκτιου κράτους ή κατά παράβαση της νομοθεσίας του. Άλλες μορφές παράνομης αλιείας αποτελούν η αλιεία από ένα μέλος σε αντίθεση με τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης των Διεθνών Σχεδίων Δράσης, η αλιεία που δεν αναφέρεται στις σχετικές εθνικές αρχές ή στα Σχέδια, η αλιεία από σκάφη των οποίων τα κράτη σημαίας δεν είναι μέλη των Σχεδίων Δράσης σε μια περιοχή που ρυθμίζονται από το εν λόγω Σχέδιο Δράσης και η δραστηριότητα αυτή δεν συνάδει ή παραβιάζει τα μέτρα του Σχεδίου και τέλος η αλιεία σε άλλες περιοχές ανοικτής θάλασσας κατά τρόπο που δεν ανταποκρίνεται στις γενικές υποχρεώσεις διατήρησης βάσει του διεθνούς δικαίου. Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία υπονομεύει τις προσπάθειες διαχείρισης τόσο των παράκτιων κρατών στο πλαίσιο της εθνικής τους δικαιοδοσίας αλλά και στο πλαίσιο των Διεθνών Σχεδίων Δράσης στην ανοικτή θάλασσα. Λειτουργεί ανασταλτικά για τα σκάφη που αλιεύουν νόμιμα, διότι μειώνει την ποσότητα των ψαριών που διατίθενται για ψάρεμα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεθνούς Οργανώσεως Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) το ποσοστό της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας εκτιμάται στο 30 τοις εκατό του παγκόσμιου αλιεύματος. Ένα Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας εγκρίθηκε από την Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) το 2001. Παρόλο που το Σχέδιο αυτό εφαρμόζεται στις περισσότερες περιοχές εντός εθνικής δικαιοδοσίας και στην ανοικτή θάλασσα, το Σχέδιο στοχεύει κυρίως στην αλιεία ανοικτής θαλάσσης. Ο στόχος του Σχεδίου αυτού είναι η πρόληψη, η αποτροπή και η εξάλειψη της παράνομης λαθραίας και άναρχης αλιείας, παρέχοντας σε όλα τα κράτη μέλη ολοκληρωμένα, αποτελεσματικά και διαφανή μέτρα αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου.⁶⁵ Για το σκοπό αυτό, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να λάβουν όλα τα δυνατά μέτρα για να αποθαρρύνουν τους υπηκόους

⁶⁵ F. O. Vicuna, *Cambridge Studies on International and Comparative Law: The Changing International Law of High Seas Fisheries*, Cambridge University Press, 1999, Compliance and Enforcement in High Seas, The Contribution of the FAO Agreement on Compliance and the Code of Responsible Fisheries, σελ. 228-233.

και τα σκάφη τους από τη δραστηριότητα της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας. Θα πρέπει να επιβάλουν αποτελεσματικές κυρώσεις για την εν λόγω αλιευτική δραστηριότητα ενώ παράλληλα να στερούν από τους παραβάτες τα οφέλη της. Θα πρέπει να αναλαμβάνουν ολοκληρωμένη και αποτελεσματική παρακολούθηση, να προχωρούν σε έλεγχο και επιτήρηση των αλιευτικών σκαφών από την έναρξή της αλιευτικής δραστηριότητας, το σημείο εκφόρτωσης, μέχρι και τον τελικό προορισμό. Τα κράτη θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους για την πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης λαθραίας και άναρχης αλιείας. Πιο συγκεκριμένα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για τα κράτη της σημαίας (συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων σχετικά με την καταχώριση, την αδειοδότηση και τη συντήρηση των αρχείων των πλοίων τους), μέτρα για τα παράκτια κράτη, για τα κράτη του λιμένα (συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων σχετικά με την επιθεώρηση και την απαγόρευση της εκφόρτωσης των αλιευμάτων παρόμοιων με εκείνων της συμφωνίας για τα αποθέματα ιχθύων). Θα πρέπει να διεξάγεται έρευνα σχετικά με τους τρόπους εντοπισμού ειδών από τα δείγματα των μεταποιημένων προϊόντων με τη βοήθεια των αναπτυσσόμενων κρατών μέσα από τις Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας και τη Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας.⁶⁶ Αν όλα αυτά τα μέτρα δεν αποδειχθούν επαρκή, τα μέλη πρέπει να επιδιώξουν και να αποτρέψουν το εμπόριο ιχθύων που αλιεύονται μέσα από τη δραστηριότητα της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, με την επιφύλαξη των υποχρεώσεών τους στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Τα κράτη μέλη και οι Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας θα πρέπει να υποβάλουν έκθεση ανά δύο χρόνια στη Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας σχετικά με τα σχέδια τους για την καταπολέμηση της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας. Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας έχει δημοσιεύσει κατευθυντήριες γραμμές που βοηθούν τα κράτη στην εφαρμογή των σχεδίων αυτών.

The UN Fish Stocks Agreement- Η Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών περί ιχθυαποθεμάτων

⁶⁶ R. Barston, *The Law of the Sea and Regional Fisheries Organisations, The International Journal of Marine and Coastal Law*, Volume 14, No 3.

Η συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων ασχολείται με δύο ευρείες κατηγορίες ιχθυαποθεμάτων, των αλληλοεπικαλυπτόμενων αποθεμάτων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων. Μέχρι τις αρχές του 1990 οι διατάξεις της σύμβασης σχετικά με τα αλληλοεπικαλυπτόμενα αποθέματα ήταν ανεπαρκείς για την αποτελεσματική διαχείριση των αποθεμάτων αυτών. Αυτή ήταν σίγουρα η άποψη στην Ατζέντα 21, που εγκρίθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη το 1992,⁶⁷ με απώτερο σκοπό μια διακυβερνητική διάσκεψη με στόχο την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής των διατάξεων της Σύμβασης για τα αλληλοεπικαλυπτόμενα και τα άκρως μεταναστευτικά αποθέματα ιχθύων, μια κίνηση που τελικά εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Η Διάσκεψη πραγματοποιήθηκε μεταξύ των ετών 1993 και 1995, και στο συμπέρασμά της ενέκρινε τη συμφωνία. Η συμφωνία, η οποία αναπτύσσει τα άρθρα 63 (2) και 64 της Σύμβασης, καθώς και το τμήμα 2 του μέρους VII, δεν περιέχει διατάξεις που ρυθμίζουν συγκεκριμένα αλληλοεπικαλυπτόμενα και άκρως μεταναστευτικά αποθέματα ιχθύων. Αντίθετα, θεσπίζει ένα γενικό πλαίσιο αρχών και κανόνων μέσα στο οποίο, με δεδομένη την απαραίτητη πολιτική βούληση, ιδίως για τα αλληλοεπικαλυπτόμενα και τα άκρως μεταναστευτικά αποθέματα ιχθύων μπορεί να αντιμετωπιστεί καλύτερα σε περιφερειακό επίπεδο. Ως εκ τούτου, η επιτυχία της συμφωνίας εξαρτάται από το πόσο καλά θα υλοποιηθεί σε περιφερειακό επίπεδο, καθώς και για το βαθμό στον οποίο η αλιεία ανοικτής θάλασσας διεξάγεται από μέλη και παράκτια κράτη τα οποία έχουν συμφωνήσει να γίνουν μέρη της συμφωνίας αυτής. Στο άρθρο 5 της Συμφωνίας, ορίζονται οι αρχές που πρέπει να διέπουν τη διατήρηση και τη διαχείριση των αλληλοεπικαλυπτόμενων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων. Αν και σε γενικές γραμμές η συμφωνία ισχύει μόνο για την ανοικτή θάλασσα, το άρθρο 5, σε συνδυασμό με τα άρθρα 6 και 7, ισχύει και για το παράκτιο κράτος ως προς τη διαχείριση των αλληλοεπικαλυπτόμενων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων εντός περιοχών υπό εθνική δικαιοδοσία.⁶⁸ Οι αρχές που ορίζονται στο άρθρο 5 περιλαμβάνουν, μεταξύ

⁶⁷ R. Churchill, D. Owen, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, *The International Framework of Fisheries Management*, UN Fish Stocks Agreement, σελ. 98-102.

⁶⁸ T. Henriksen, G. Honneland, A. Sydnes, *Law and Politics in Ocean Governance, The UN Fish Stocks Agreement and Regional Fisheries Management Regimes*, Volume 52, Martinus

άλλων, τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας και την προώθηση της βέλτιστης αξιοποίησης των σχετικών αποθεμάτων, εφαρμόζοντας την προληπτική προσέγγιση την ελαχιστοποίηση της ρύπανσης, των αποβλήτων, των απορρίψεων, των αλιευμάτων με εγκαταλελειμμένα αλιευτικά εργαλεία, τα αλιεύματα των ειδών που δεν αποτελούν στόχο, καθώς και τις επιπτώσεις επί των συνδεόμενων ή εξαρτώμενων ειδών, την προστασία της βιοποικιλότητας, την πρόληψη ή την εξάλειψη της υπεραλίευσης και της πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας. Άλλες αρχές όπως τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τις αλιευτικές δραστηριότητες, την προώθηση της επιστημονικής έρευνας και την εφαρμογή και την επιβολή των μέτρων, μέσω αποτελεσματικής παρακολούθησης, ελέγχου και επιτήρησης. Η προληπτική προσέγγιση που αναφέρεται μεταξύ των αρχών αυτών, αναλύεται λεπτομερώς στο άρθρο 6 της Συμφωνίας. Πιο συγκεκριμένα απαιτεί από τα κράτη ως διαχειριστές της αλιείας να είναι «πιο προσεκτικοί, όταν οι πληροφορίες είναι αβέβαιες, αναξιόπιστες ή ανεπαρκείς» και να μην αναβάλλουν την έγκριση των μέτρων διατήρησης και διαχείρισης, λόγω της «ελλείψης επαρκών επιστημονικών στοιχείων». Τα μέλη της Συμφωνίας θα πρέπει να εφαρμόζουν τις παραπάνω κατευθυντήριες γραμμές και να καθορίζουν, με βάση τις καλύτερες διαθέσιμες επιστημονικές πληροφορίες, σημεία αναφοράς για κάθε απόθεμα που διαχειρίζονται. Οι αρχές που ορίζονται στα άρθρα 5 και 6 της Συμφωνίας εάν εφαρμοστούν σωστά, θα οδηγήσουν σε σημαντική βελτίωση στη διαχείριση των αλληλοεπικαλυπτόμενων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων. Ένα από τα μεγαλύτερα πιθανά εμπόδια για την αποτελεσματική διαχείριση των αλληλοεπικαλυπτόμενων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων είναι η ασυνέπεια που παρατηρείται μεταξύ των μέτρων διαχείρισης που λαμβάνονται από τα παράκτια κράτη και εκείνων που ελήφθησαν από τα μέλη για την αλιεία στην ανοικτή θάλασσα αλιεία. Σε περίπτωση που τα μέτρα τους δεν είναι συμβατά, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα οι προσπάθειες διαχείρισης του ενός θα υπονομευθούν από το άλλο. Το ζήτημα αυτό ορίζεται μέσα από το άρθρο 7 της Συμφωνίας.⁶⁹ Το άρθρο αυτό,

Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter 2, The Fish Stocks Agreement, About the Fish Stocks Agreement, σελ. 13-18.

⁶⁹ W. Edeson, D. Freestone, E. Gudmundsdottir, *Legislating for Sustainable Fisheries, A Guide to Implementing the 1993 FAO Compliance Agreement and 1995 UN Fish Stocks Agreement*, 2001, The International Bank for Reconstruction and Development/The World

καθορίζει τις γενικές υποχρεώσεις συνεργασίας στα σχετικά παράκτια κράτη και τα κράτη των οποίων οι υπήκοοι αλιεύουν τα αλληλοεπικαλυπτόμενα και τα άκρως μεταναστευτικά αποθεμάτα στην ανοικτή θάλασσα. Στην περίπτωση των αλληλοεπικαλυπτόμενων αποθεμάτων, τα μέλη της Συμφωνίας οφείλουν να λάβουν μέτρα, είτε άμεσα είτε μέσω περιφερειακών οργανώσεων ή ρυθμίσεων διαχείρισης της αλιείας, να συμφωνήσουν για τα αναγκαία για τη διατήρηση των εν λόγω αποθεμάτων στην ανοικτή θάλασσα. Στην περίπτωση των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων, τα μέλη της Συμφωνίας οφείλουν να συνεργάζονται, είτε άμεσα είτε μέσω περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας, και να προχωρούν σε ρυθμίσεις, με σκοπό την εξασφάλιση της διατήρησης και προώθησης του στόχου της βέλτιστης χρήσης των εν λόγω αποθεμάτων σε ολόκληρη την περιοχή, εντός και εκτός των περιοχών υπό εθνική δικαιοδοσία. Το άρθρο 7 της Συμφωνίας, προβλέπει ότι τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης που λαμβάνονται από τα παράκτια κράτη σε σχέση με συγκεκριμένα αλληλοεπικαλυπτόμενα και άκρως μεταναστευτικά αποθέματα σε περιοχές υπό εθνική δικαιοδοσία και τα μέτρα που ελήφθησαν για τα εν λόγω αποθέματα για την ανοικτή θάλασσα πρέπει να είναι συμβατά με σκοπό για να εξασφαλιστεί η διατήρηση και η διαχείριση τους στο σύνολό τους, δηλαδή τόσο εντός περιοχών υπό εθνική δικαιοδοσία αλλά και στην περιοχή της ανοικτής θάλασσας. Για το σκοπό αυτό τα παράκτια κράτη και τα κράτη που αλιεύουν στην ανοικτή θάλασσα έχουν υποχρέωση να συνεργάζονται για το σκοπό της επίτευξης συμβατών μέτρων σε σχέση με τα αλληλοεπικαλυπτόμενα και τα άκρως μεταναστευτικά αποθέματα. Όπως ορίζεται από το συγκεκριμένο άρθρο τα κράτη μέλη πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να συμφωνήσουν στη λήψη συμβατών μέτρων διατήρησης και διαχείρισης εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Αν δεν τα καταφέρουμε με αυτό τον τρόπο, οποιοδήποτε από τα ενδιαφερόμενα κράτη μπορεί να επικαλεσθεί τις διαδικασίες επίλυσης διαφορών της συμφωνίας. Εν αναμονή συμφωνίας για συμβατά μέτρα διατήρησης και διαχείρισης, τα ενδιαφερόμενα κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να συνάψουν προσωρινές ρυθμίσεις πρακτικής φύσεως. Η συμφωνία προβλέπει ότι ο κύριος μηχανισμός για την υλοποίηση της υποχρέωσης συνεργασίας

Bank, Library of Congress Cataloging-in- Publication Data, Washington D.C., Part Two, Implementing the Fish Stocks Agreement, σελ. 21-24.

που ορίζεται στο άρθρο 7, θα είναι μια περιφερειακή οργάνωση με σκοπό τη ρύθμιση της διαχείρισης της αλιείας. Στη περίπτωση που μια συγκεκριμένη περιοχή δεν διαθέτει τέτοια οργάνωση, τότε κρίνεται αναγκαία η δημιουργία της. Οι όροι συμμετοχής σε τέτοιες οργανώσεις καθιστούν σαφές ότι δεν πρέπει να αποκλείεται η συμμετοχή μελών που έχουν πραγματικό ενδιαφέρον για την αλιεία.

Περαιτέρω τα άρθρα 8 και 17 της Συμφωνίας περιέχουν ζωτικής σημασίας διατάξεις. Πιο συγκεκριμένα ορίζουν ότι όταν ένας περιφερειακός οργανισμός έχει την αρμοδιότητα για τη θέσπιση μέτρων διατήρησης και διαχείρισης για συγκεκριμένα αλληλοεπικαλυπτόμενα και άκρως μεταναστευτικά αποθέματα, ένα κράτος που επιθυμεί να αλιεύει στην ανοικτή θάλασσα για τα αποθέματα που τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται πρέπει να είναι μέλος της εν λόγω οργάνωσης ή να είναι σύμφωνο με την εφαρμογή των μέτρων αυτών. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν είναι δυνατό να επιτραπεί στα σκάφη υπό τη σημαία του να αλιεύουν τα εν λόγω αποθέματα. Αν ωστόσο, τα κράτος αποτύχει να αποτρέψει τα πλοία του να αλιεύουν τα εν λόγω αποθέματα, τα μέλη της αρμόδιας περιφερειακής οργάνωσης πρέπει να λάβουν μέτρα που συνάδουν με τη συμφωνία και το διεθνές δίκαιο προκειμένου να παρεμποδίσουν τις δραστηριότητες των συγκεκριμένων σκαφών, οι οποίες υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα των περιφερειακών μέτρων διατήρησης και διαχείρισης.⁷⁰ Στη συνέχεια το άρθρο 33 της Συμφωνίας απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να λάβουν τέτοια μέτρα ώστε να συνάδουν με τη συμφωνία και το διεθνές δίκαιο προκειμένου να αποτρέψουν τις δραστηριότητες σκαφών, που φέρουν σημαία κρατών μη συμβαλλόμενων μερών της Συμφωνίας, που υπονομεύουν την αποτελεσματική εφαρμογή της Συμφωνία. Το κράτος σημαίας οφείλει να λάβει τα μέτρα που είναι αναγκαία για να διασφαλίσει τα σκάφη που φέρουν τη σημαία του με σκοπό την αλιεία στην ανοικτή θάλασσα, συμμορφώνονται με τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης των περιφερειακών οργανώσεων και ότι δεν θα συμμετέχουν σε οποιαδήποτε δραστηριότητα που θα μπορούσε να υπονομεύσει την αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτών. Σε περίπτωση που υπάρχουν υπόνοιες μη συμμόρφωσης, το κράτος σημαίας

⁷⁰ Pereira Pinto, Daniela Diz, *Fisheries Management in Areas Beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law Making*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Two, Fish Stocks Agreement, σελ.26-30.

πρέπει να ερευνησει το θέμα άμεσα και πλήρως, να παρασταθεί σε δικαστήριο, εφόσον κρίνει ότι υπάρχουν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία παραβίασης. Αν η υποτιθέμενη παραβίαση αποδεικνύεται, το κράτος σημαίας πρέπει να επιβάλλει επαρκώς αυστηρές κυρώσεις προς εξασφάλιση της συμμόρφωσης και να συμβάλλει στην αποθάρρυνση παραβάσεων. Οι κυρώσεις αυτές θα πρέπει να στερούν από τους παραβάτες τα οφέλη που προκύπτουν από τις παράνομες δραστηριότητές τους. Παράλληλα το άρθρο 20 ορίζει ότι τα άλλα μέλη της Συμφωνίας πρέπει να συνεργάζονται με το κράτος σημαίας όσον αφορά την εφαρμογή των μέτρων διατήρησης και διαχείρισης που έχουν εκδοθεί από περιφερειακές οργανώσεις. Το άρθρο 21 της Συμφωνίας υπογραμμίζει πως τα μέλη μιας περιφερειακής οργάνωσης υποχρεούνται να καθιερώσουν στην ανοικτή θάλασσα, συστήματα επιθεώρησης πλοίων που φέρουν τη σημαία οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου κράτους της συμφωνίας, ακόμη και στην περίπτωση που το κράτος σημαίας δεν είναι μέλος της περιφερειακής οργάνωσης, με σκοπό την εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης που έχει θεσπίσει η εν λόγω οργάνωση. Όταν μια περιφερειακή οργάνωση έχει καθιερώσει «έναν εναλλακτικό μηχανισμό» που εκπληρώνει αποτελεσματικά την υποχρέωση που απορρέει από τη συμφωνία για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης της εν λόγω οργάνωσης, τα μέλη της μπορούν να συμφωνήσουν να περιορίσουν την εφαρμογή του άρθρου 21, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν θεσπιστεί στη σχετική περιοχή ανοικτής θάλασσας. Όταν ένα σκάφος είναι υπό επιθεώρηση, και προκύψουν μέσα από την επιθεώρηση «σαφείς λόγοι» που να υποδεικνύουν ότι το πλοίο έχει εμπλακεί σε οποιαδήποτε δραστηριότητα αντίθετη προς τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης της σχετικής περιφερειακής οργάνωσης, το κράτος ελέγχου πρέπει, ανάλογα με την περίπτωση και τα αποδεικτικά στοιχεία να ενημερώσει έγκαιρα το κράτος σημαίας. Το κράτος σημαίας από την άλλη πλευρά, πρέπει χωρίς καθυστέρηση και, εφόσον τα αποδεικτικά στοιχεία το δικαιολογούν, να λάβει μέτρα επιβολής, ή να εξουσιοδοτήσει το επιθεωρούν κράτος να ερευνησει. Εάν, μετά την επιβίβαση και την επιθεώρηση, υπάρχουν σαφείς υπόνοιες ότι ένα σκάφος έχει διαπράξει «σοβαρή παραβίαση», και εάν το κράτος σημαίας δεν κάνει καμία ενέργεια, οι επιθεωρητές μπορούν να παραμείνουν επί του

σκάφους με τα αποδεικτικά στοιχεία. Οι ανωτέρω διατάξεις εφαρμόζονται επίσης, τηρουμένων των αναλογιών, για την επιβίβαση και την επιθεώρηση από κράτος που είναι παράλληλα μέρος της συμφωνίας και μέλος μιας περιφερειακής οργάνωσης και που έχει σοβαρούς λόγους να πιστεύει ότι ένα αλιευτικό σκάφος που φέρει τη σημαία άλλου κράτους-μέλους της συμφωνίας έχει εμπλακεί σε οποιαδήποτε δραστηριότητα αντίθετη προς τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης της εν λόγω οργάνωσης. Η συμφωνία προβλέπει επίσης ότι, όταν ένα σκάφος βρίσκεται στην ανοικτή θάλασσα και υπάρχουν υπόνοιες ότι έχει εμπλακεί σε παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες εντός περιοχής υπό την εθνική δικαιοδοσία, το κράτος της σημαίας διερευνά το θέμα κατόπιν αιτήματος του παράκτιου κράτους και μπορεί σε αυτή τη περίπτωση να επιτραπεί στο παράκτιο κράτος να επιβιβαστεί και να επιθεωρήσει το σκάφος στην ανοικτή θάλασσα.

Στη συνέχεια το άρθρο 23 της Συμφωνίας ορίζει ότι ένας λιμένας κράτους έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση να λάβει μέτρα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, για την προώθηση της αποτελεσματικότητας των περιφερειακών και παγκόσμιων μέτρων διατήρησης και διαχείρισης. Ειδικότερα, μπορεί να επιθεωρεί τα πλοία που βρίσκονται εκουσίως στους λιμένες του και μπορεί να απαγορεύσει την εκφόρτωση ή μεταφόρτωση αλιευμάτων που έχουν ληφθεί κατά τρόπο που υπονομεύει την αποτελεσματικότητα των περιφερειακών και παγκόσμιων μέτρων διατήρησης και διαχείρισης στην ανοικτή θάλασσα. Το άρθρο 30 της Συμφωνίας εφαρμόζει τις διατάξεις διευθέτησης διαφορών, που προκύπτουν από τη Σύμβαση, σε κάθε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή της συμφωνίας, έστω και αν τα μέρη της συμφωνίας είναι επίσης συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης. Επί των διαφορών τεχνικού χαρακτήρα το άρθρο 30 της Συμφωνίας επεκτείνει τους μηχανισμούς διευθέτησης των διαφορών που αφορούν την ερμηνεία ή την εφαρμογή μιας περιφερειακής ή παγκόσμιας συμφωνίας όσον αφορά τα αλληλοεπικαλυπτόμενα και τα άκρως μεταναστευτικά αποθέματα συμπεριλαμβανομένων και των εν λόγω συμφωνιών για την ίδρυση περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας όπου τα μέρη της διαφοράς είναι συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας.

Παρά το γεγονός ότι χρειάστηκαν έξι χρόνια για να τεθεί σε ισχύ και το σχετικά περιορισμένο αριθμό των μερών της, η Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών περι

ιχθυαποθεμάτων είχε σημαντικό αντίκτυπο, δεδομένου ότι εγκρίθηκε το 1995. Αρκετές συνθήκες για την ίδρυση νέων περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας έχουν συναφθεί με εμφανή την επιρροή της Συμφωνίας, ενσωματώνοντας τις αρχές της. Παραδείγματος χάρη, συνθήκες όπως αυτή για την ίδρυση της Οργάνωσης Αλιείας Νοτιοανατολικού Ατλαντικού και την Επιτροπή για τη διατήρηση και τη διαχείριση των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων στον Δυτικό και Κεντρικό Ειρηνικό Ωκεανό. Επιπλέον, πολλές από τις υπάρχουσες οργανώσεις έχουν αλλάξει τις πρακτικές τους για να συνάδουν με τις διατάξεις της Συμφωνίας.

Γ' ΜΕΡΟΣ

Το φαινόμενο της Παράνομης, Λαθραίας και Άναρχης Αλιείας

Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία είναι ένας όρος που διαδόθηκε από το διεθνές σχέδιο για την πρόληψη, την αποτροπή και την εξάλειψη της δραστηριότητας αυτής. Αναφέρεται γενικά στην αλιεία που διεξάγεται κατά παράβαση της εθνικής νομοθεσίας ή διεθνών συμφωνημένων μέτρων διατήρησης και διαχείρισης που ισχύουν στους ωκεανούς ανά τον κόσμο Σύμφωνα με τα στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών, η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία θεωρείται ως «ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα που επηρεάζουν τον κόσμο της αλιείας» και συνιστά το «κύριο εμπόδιο για την επίτευξη βιώσιμης αλιείας στις περιοχές υπό εθνική δικαιοδοσία και την ανοικτή θάλασσα». Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία θεωρείται επίσης ως ένας από τους παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν στην κατάρρευση της αλιευτικών πόρων ή ο βασικός παράγοντας ο οποίος μπορεί να επηρεάσει σοβαρά τις προσπάθειες για την αποκατάσταση των ιχθυοαποθεμάτων τα οποία έχουν ήδη εξαντληθεί.⁷¹

Η έννοια της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας είναι σχετικά νέα, όμως τα συστατικά της, δηλαδή «παράνομη αλιεία», «λαθραία αλιεία», και «άναρχη αλιεία», είναι φαινόμενα που παρατηρούνται από παλιά. Η ανάγκη για την αντιμετώπιση αυτών των αλιευτικών δραστηριοτήτων και των προβλημάτων που προέκυψαν εκίνησε τη διεθνή προσπάθεια για τη διαχείριση και την επίλυση τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη του φαινομένου της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας αναφέρεται σε δραστηριότητες εγχώριων και ξένων αλιευτικών σκαφών, στα σκάφη χωρίς εθνικότητα, στα σκάφη που φέρουν σημαίες μη συμβαλλομένων μερών στις περιφερειακές αλιευτικές συμφωνίες, και τέλος σε οντότητες που αλιεύουν σε περιοχές που τελούν υπό την κυριαρχία των κρατών. Οι παραπάνω δραστηριότητες όπως χαρακτηρίζονται από το Σχέδιο Δράσης αποτελούν εκφάνσεις της παράνομης

⁷¹ D. Freestone, *Legal Aspects of Sustainable Development*, M.Palma, M. Tsamenyi, W. Edeson, Promoting Sustainable Fisheries, The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing, Volume 6, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Two, History and Scope of IUU Fishing, σελ. 25-34.

αλιείας. Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία όχι μόνο μειώνει την αιφόρο σύλληψη των ψαριών, αλλά και τις επιπτώσεις σε άλλες πτυχές του τομέα της παγκοσμιοποιημένης αλιείας όπως το εμπόριο μετά τη συγκομιδή. Είναι γεγονός λοιπόν πως απαιτείται υιοθέτηση ολοκληρωμένων μέτρων που θα αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις δραστηριότητες του φαινομένου της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας.

Συλλογικά, η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αλιευτικών δραστηριοτήτων που διενεργούνται κατά παράβαση του εφαρμοστέου διεθνές δικαίου, και των περιφερειακών ή εθνικών κανονισμών και προτύπων αλιείας. Δραστηριότητες παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας μπορούν να γίνουν από όλα τα αλιευτικά σκάφη, με ή χωρίς εθνικότητα στα εσωτερικά ύδατα, στα αρχιπελαγικά υδάτα, στα χωρικά ύδατα, στις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες και στην ανοικτή θάλασσα, στη περίπτωση που δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης αλιείας. Το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, διακρίνει τις έννοιες που συνθέτουν αυτό το φαινόμενο. Κάνοντας αναφορά στην «φύση και έκταση της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας», το Σχέδιο Δράσης περιγράφει τι μπορεί να συνιστά «παράνομη» «λαθραία», ή «άναρχη» αλιεία. Η ερμηνεία των όρων αυτών ποικίλλει από τους νόμους, τους κανονισμούς και τα μέτρα που εγκρίθηκαν από τα κράτη και τις περιφερειακές οργανώσεις. Τα συστατικά της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας δεν προσδιορίζονται ρητά ούτε ορίζονται ως άλλοι τύποι αλιείας που συνδέονται με διεθνείς πράξεις, όπως η Συμφωνία για τα ιχθυοαποθεμάτα, η Συμφωνία Συμμόρφωσης του FAO, και τον Κώδικα Δεοντολογίας του FAO για Υπεύθυνη Αλιεία. Ωστόσο, ορισμένες από τις διατάξεις των εν λόγω διεθνών μέσων, όταν εξετάζονται από κοινού με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, βοηθά στον εντοπισμό των δραστηριοτήτων που μπορεί να χαρακτηριστούν ως εκφάνσεις της παράνομης, λαθραίας, και άναρχης αλιείας.

Η παράνομη αλιεία

Η παράνομη αλιεία αναφέρεται σε δραστηριότητες που διεξάγονται από ημεδαπά ή αλλοδαπά σκάφη σε ύδατα υπό τη δικαιοδοσία κράτους, χωρίς την άδεια του εν λόγω κράτους, ή κατά παράβαση της νομοθεσίας και των κανονισμών του. Δραστηριότητες που διεξάγονται από σκάφη που φέρουν τη σημαία των κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη σε σχετική περιφερειακή οργάνωση διαχείρισης της αλιείας αλλά ενεργούν παραβιάζοντας τη διατήρηση και τα μέτρα διαχείρισης που έχει θεσπίσει η εν λόγω οργάνωση ή με την οποία τα κράτη δεσμεύονται, ή σχετικές διατάξεις του ισχύοντος διεθνούς δικαίου αποτελούν έκφανση της παράνομης αλιείας. Καθώς επίσης και αλιευτικές δραστηριότητες που διεξάγονται κατά παράβαση της εθνικής νομοθεσίας ή διεθνών υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αναλαμβάνουν από κράτη συνεργαζόμενα με σχετική περιφερειακή οργάνωση διαχείρισης της αλιείας. «Η παράνομη αλιεία» έχει τρεις βασικές συνιστώσες. Αυτές είναι το πεδίο εφαρμογής των παράνομων αλιευτικών δραστηριοτήτων, περιοχές δικαιοδοσίας, και την εφαρμογή σε διάφορους τύπους των αλιευτικών σκαφών. Η παράνομη αλιεία περιλαμβάνει όλες τις αλιευτικές δραστηριότητες που διεξάγονται κατά παράβαση των εθνικών και διεθνών νομοθεσιών, καθώς, και των μέτρων διαχείρισης και διατήρησης της αλιείας.⁷²

Η αόριστη αναφορά σε «διεθνείς υποχρεώσεις» θα μπορούσε επίσης να σημαίνει ότι κάθε αλιευτική δραστηριότητα στην ανοικτή θάλασσα, εφ' όσον διεξάγεται σε αντίθεση με το διεθνές μέτρο διαχείρισης και διατήρησης της αλιείας που συμφωνήθηκε, μπορεί να θεωρηθεί παράνομη αλιεία. Η εφαρμογή της έννοιας της "παράνομης αλιείας" σε αλιευτικά σκάφη ποικίλλει ανάλογα με τη θαλάσσια ζώνη όπου η αλιευτική δραστηριότητα πραγματοποιείται. Το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, την αποτροπή και την εξάλειψη της παράνομης αλιείας, ισχύει για ύδατα υπό τη δικαιοδοσία του κράτους σημαίας και δεν υπάρχει κάποιος περιορισμός σχετικά με τους τύπους σκαφών που μπορούν να θεωρηθούν ότι διεξάγουν δραστηριότητες παράνομης αλιείας. Ως εκ τούτου, η παράνομη αλιεία εντός

⁷² M.A. Palma, M. Tsamenyi, W. Edeson, *The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing*, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Two, History and Scope of IUU Fishing, 2.2.2 IUU Fishing, 2.2.2.1 Illegal fishing, σελ. 38-42.

των εθνικών υδάτων μπορεί να διεξαχθεί από όλους τους τύπους των πλοίων, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Η παράνομη αλιεία μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Σε ύδατα υπό τη δικαιοδοσία ενός κράτους, το πεδίο εφαρμογής της παράνομης αλιείας θα πρέπει να καθορίζεται από την εθνική νομοθεσία. Οι μορφές της παράνομης αλιείας μπορεί να περιλαμβάνουν το ψάρεμα χωρίς άδεια ή την διαδικασία κατάλληλης καταχώρησης αλιευτικών σκαφών. Η παράνομη αλιεία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την αλιεία αλιευμάτων πέραν των ορίων που διατίθενται, την αλιεία ιχθύων γόνους, την αλιεία απαγορευμένων ειδών, την αλιεία κατά τη διάρκεια κλειστών εποχών, και την αλιεία σε κλειστούς χώρους. Η παράνομη αλιεία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη χρήση μη επιτρεπόμενων εργαλείων ή την αλιεία που προσκρούει στους κανονισμούς σχετικά με τους τύπους, τα μεγέθη, και τον αριθμό των σκαφών που επιτρέπονται. Ακόμα παράνομη αλιεία συνιστά η χρήση καταστροφικών αλιευτικών μεθόδων όπως εκρηκτικά και δηλητήρια, η χρήση μικρών αλιευτικών δίχτυών, η χρήση ιδιαίτερα καταστροφικών αλιευτικών εργαλείων, καθώς και μέθοδοι και τεχνικές, που οδηγούν στην καταστροφή των κοραλλιών. Οι δραστηριότητες αυτές απαγορεύονται σύμφωνα με τον κώδικα δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας (FAO). Η αλιευτική νομοθεσία πολλών μελών της Οργάνωσης απαγορεύει τις περισσότερες από τις δραστηριότητες που αναφέρονται ανωτέρω. Για παράδειγμα, η παράνομη αλιεία στο πλαίσιο της Διαχείρισης της Αλιείας στην Αυστραλία το 1991 περιλαμβάνει την εμπορική αλιεία χωρίς άδεια παραχώρησης, την αλιεία σε αντίθεση με την κατάσταση της άδειας, την αλιεία με χρήση ξένου σκάφους αναψυχής στην αυστραλιανή ζώνη αλιείας, την εκφόρτωση ψαριών από ένα ξένο σκάφος χωρίς άδεια, και την αλιεία μεγάλης κλίμακας με παρασυρόμενα δίχτυα. Επίσης η νομοθεσία για τη Διαχείριση της Αλιείας στη Νέα Ζηλανδία το 1996 απαγορεύει παρόμοιες αλιευτικές δραστηριότητες και περαιτέρω θεωρεί ως αδίκημα την εν γνώσει παράνομη λήψη, παραλαβή, προμήθεια, επεξεργασία, και μεταφορά ή την πώληση προϊόντων αλιευμάτων με σκοπό την απόκτηση οφέλους. Το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης αλιείας περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των αλιευτικών σκαφών που διεξάγονται σε αντίθεση με τις διατάξεις των διμερών συμφωνιών πρόσβασης αλιείας. Οι

διμερείς συμφωνίες πρόσβασης αλιείας ορίζουν τους όρους και τις συνθήκες υπό τις οποίες τα πλοία μπορούν να διεξάγουν τις εργασίες τους. Για παράδειγμα, οι αλιευτικές συμφωνίες εταιρικής σχέσης που έχει συνάψει η Ευρωπαϊκή Ένωση περιέχουν διατάξεις σχετικά με τα συνολικά επιτρεπόμενα αλιεύματα, τον αριθμό των αλιευτικών σκαφών, και τον αριθμό των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων. Η μη τήρηση των όρων αυτών των συμφωνιών πρόσβασης συνιστά παράνομη αλιεία. Στην περιοχή των νησιών του Ειρηνικού, τα αλιευτικά σκάφη των Ηνωμένων Πολιτειών (ΗΠΑ), επιτρέπεται να ασκούν αλιευτικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της Συνθήκης για την αλιεία μεταξύ των Νήσων του Ειρηνικού και της κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Βασική προϋπόθεση για να διεξάγουν οποιαδήποτε αλιευτική δραστηριότητα είναι για να είναι να τηρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στη Συνθήκη, καθώς και τις ισχύουσες εθνικές νομοθεσίες των νησιών του Ειρηνικού που εμπλέκονται. Οι όροι αυτοί ισχύουν σε σχέση την αδειοδότηση για αλιεία, την η αλιεία σε κλειστούς χώρους, τη μεταφόρτωση ψαριών, τη θέση και την αναφορά αλιευμάτων, και την τοποθέτηση των παρατηρητών επί των σκαφών των ΗΠΑ. Κάθε δραστηριότητα αντίθετη με αυτούς τους συμφωνηθέντες όρους μπορεί να θεωρηθεί παράνομη αλιεία στο πλαίσιο της Συνθήκης μεταξύ ΗΠΑ και νησιών του Ειρηνικού.

Σύμφωνα με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για τη πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης αλιείας εκτός από τα μέτρα που λαμβάνονται από τις Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της αλιείας για τη διατήρηση και τη διαχείριση της αλιείας μπορεί επίσης να καθορίσει τι συνιστά δραστηριότητες παράνομης αλιείας στην ανοικτή θάλασσα. Σε γενικές γραμμές, οι Περιφερειακοί Οργανισμοί Διαχείρισης Αλιείας έχουν υιοθετήσει μέτρα διαχείρισης που αφορούν την ποσότητα των ψαριών που μπορούν να αλιεύονται, τις περιόδους κατά τις οποίες μπορεί να υπάρξει αλιευτική δραστηριότητα, το μέγεθος για κάθε είδος αλιείας, τα επιτρεπόμενα αλιεύματα, τα παρεμπιπτόντα αλιεύματα, τα αλιευτικά εργαλεία και την τεχνολογία η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί, το επίπεδο των αλιευτικών προσπαθειών, τους τύπους των σκαφών, καθώς και άλλα μέτρα για την προστασία συγκεκριμένων αλιευτικών ειδών. Κάθε δραστηριότητα σε αντίθεση με τα μέτρα αυτά μπορεί να θεωρηθεί παράνομη. Παραδείγματος χάρη η Διεθνής

Επιτροπή για τη Διατήρηση του Τόνου του Ατλαντικού ορίζει ως παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία γενικά κάθε αλιευτική δραστηριότητα που δεν συμμορφώνεται με τα σχετικά μέτρα διατήρησης και διαχείρισης της Επιτροπής, στην περιοχή της σύμβασης. Η Επιτροπή Αλιείας Βορειοανατολικού Ατλαντικού ορίζει ως «σοβαρές παραβάσεις» την δραστηριότητα της αλιείας χωρίς έγκυρη άδεια αλιείας που εκδίδεται από το κράτος μέλος της σημαίας, την αλιεία μετά την εξάντληση των ορίων των ποσοστώσεων, ή τη χρήση απαγορευμένων εργαλείων. Άλλοι τύποι σοβαρών παραβάσεων περιλαμβάνουν την αλιεία ενός αποθέματος που υπόκειται για το οποίο έχει απαγορευθεί η αλιεία, τη παραποίηση ή απόκρυψη της σήμανσης, της ταυτότητας ή της νηολόγησης ενός αλιευτικού σκάφους, την αποτροπή επιθεωρητή από την εκτέλεση των καθηκόντων του και τέλος τη παραποίηση, τη μεταβολή ή την εξαφάνιση των αποδεικτικών στοιχείων που αφορούν την έρευνα. Η Οργάνωση Αλιείας Βορειοδυτικού Ατλαντικού (NAFO) καθορίζει τις αλιευτικές δραστηριότητες που θεωρούνται σοβαρές παραβάσεις παρόμοιες με εκείνες που προβλέπονται από την Επιτροπή Αλιείας του Βορειοανατολικού Ατλαντικού. Η Επιτροπή Τόνου του Ινδικού Ωκεανού επίσης παρέχει έναν κατάλογο των αλιευτικών δραστηριοτήτων που μπορούν να θεωρηθούν παράνομες. Οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν τη συλλογή των ειδών, χωρίς να έχει καταχωρηθεί ή άδεια, την παραβίαση των όρων της άδειας, την αλιεία χωρίς ποσοστώσεις ή κατανομή προσπάθειας αλιείας, την αλιεία σε αντίθεση με τους νόμους και τους κανονισμούς των κρατών μελών, ή την αλιεία με πλοίο χωρίς εθνικότητα, τη σύλληψη ή την εκφόρτωση ιχθύων, την αλιεία κατά τη διάρκεια απαγορευμένων αλιευτικών περιόδων ή σε απαγορευμένες περιοχές, τη χρήση απαγορευμένων εργαλείων, μεταφόρτωσης με σκάφη που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της παράνομης αλιείας, και τέλος τη συμμετοχή σε δραστηριότητες στη θάλασσα ή σε λιμάνι μεταφόρτωσης χωρίς άδεια.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, υποστηρίζεται ότι η αλιεία που υπονομεύει τα μέτρα διαχείρισης και διατήρησης της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα σε σχέση με το σύνολο των επιτρεπόμενων αλιευμάτων, τα αλιευτικά πρότυπα, και τα εξαρτώμενα είδη συνιστούν παράνομη αλιεία. Ομοίως, σύμφωνα με η Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα αποθέματα, κάθε δραστηριότητα ενός αλιευτικού σκάφους που διεξάγεται σε αντίθεση με

τα ισχύοντα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης συνιστά παραβίαση της συμφωνίας. Η συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών ορίζει ως σοβαρή παραβίαση την αλιεία χωρίς έγκυρη άδεια, την αλιεία σε κλειστή περιοχή, την αλιεία κατά τη διάρκεια κλειστής περιόδου, την αλιεία αποθέματος που υπόκειται σε απαγόρευση, τη χρήση απαγορευμένων εργαλείων, ή άλλες πολλαπλές παραβιάσεις που συνιστούν παραβίαση των μέτρων διατήρησης και διαχείρισης. Η Συμφωνία Συμμόρφωσης της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, απαιτεί τα σκάφη που αλιεύουν στην ανοικτή θάλασσα να μην προβαίνουν σε οποιαδήποτε δραστηριότητα η οποία υπονομεύει την αποτελεσματικότητα των διεθνών μέτρων διατήρησης και διαχείρισης. Αν και η Συμφωνία Συμμόρφωσης της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας δεν απαριθμεί αυτές τις δραστηριότητες, προβλέπει ότι κάθε πράξη που υπονομεύει τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης θεωρείται παράνομη. Ομοίως, ο Κώδικας Συμπεριφοράς της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας αναφέρεται στην παράβαση των ισχυόντων μέτρων διατήρησης και διαχείρισης, όπως «παράνομες δραστηριότητες». Η Συμφωνία Συμμόρφωσης και Ο Κώδικα Συμπεριφοράς της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, κάνουν σαφές ότι μόνο αλιευτικά σκάφη με άδεια να αλιεύουν και να ασκούν τις δραστηριότητές τους σύμφωνα έχουν το δικαίωμα να αλιεύουν στην ανοικτή θάλασσα. Το κεφάλαιο 17 της Agenda 21 και στο Κώδικα Συμπεριφοράς της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας απαγορεύεται ρητά η χρήση δυναμίτη, η δηλητηρίαση, και άλλες καταστρεπτικές αλιευτικές πρακτικές από σκάφη που φέρουν σημαίες των κρατών μελών τους στην ανοικτή θάλασσα. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να χαρακτηριστούν ως μορφές παράνομης αλιείας.

Η λαθραία αλιεία

Η Λαθραία αλιεία αναφέρεται σε αλιευτικές δραστηριότητες που δεν έχουν αναφερθεί, ή έχουν αναφερθεί εσφαλμένα, ή κατά παράβαση της εθνικής νομοθεσίας και των κανονισμών. Σύμφωνα με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, αποτροπή, ή εξάλειψη της παράνομης αλιείας, λαθραία αλιεία μπορεί να χαρακτηριστεί η μη υποβολή εκθέσεων ή εσφαλμένων αναφορών, αλιευτικής δραστηριότητας από ένα κράτος ή μια Περιφερειακή Οργάνωση

Διαχείρισης της Αλιείας που απαιτείται σύμφωνα με τους νόμους και τους κανονισμούς που θεσπίζονται για διατήρηση και τη διαχείριση της. Η λαθραία αλιεία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την υποβολή στοιχείων που έρχονται σε αντίθεση με τις διαδικασίες αναφοράς ενός κράτους ή μιας Περιφερειακής Οργάνωσης Διαχείρισης Αλιείας. Στην πράξη, η διάκριση μεταξύ «παράνομης» και «λαθραία» αλιείας μπορεί να μην είναι εύκολο να εντοπιστεί. Η χρήση των φράσεων «κατά παράβαση της εθνικής νομοθεσίας και των κανονισμών» και «κατά παράβαση των διαδικασιών αναφοράς της εν λόγω οργάνωσης» του Διεθνούς Σχεδίου Δράσεως για την παράνομη αλιεία οδηγεί σε σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ «λαθραίας αλιείας» και «παράνομης αλιείας». Κάθε αλιευτική δραστηριότητα από ημεδαπά ή αλλοδαπά σκάφη κατά παράβαση των εθνικών νόμων και κανονισμών μπορεί να θεωρηθεί παράνομη αλιεία. Η αναφορά των αλιευμάτων σε αντίθεση με τους εθνικούς νόμους και κανονισμούς μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί παράνομη. Ομοίως, σύμφωνα με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, την αποτροπή και την εξάλειψη της παράνομης αλιείας, κάθε αλιευτική δραστηριότητα που αναλαμβάνεται στους τομείς της αρμοδιότητάς της σχετικής Περιφερειακής Οργάνωσης Διαχείρισης της Αλιείας και δεν έχει αναφερθεί, ή έχει αναφερθεί εσφαλμένα, κατά παράβαση των διαδικασιών αναφοράς της εν λόγω οργάνωσης μπορεί να χαρακτηριστεί λαθραία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ως εκ τούτου, λαθραία αλιεία μπορεί να χαρακτηριστεί και ένα υποσύνολο δραστηριοτήτων παράνομης αλιείας.⁷³ Σε περιοχές κάτω από την αρμοδιότητα της Περιφερειακής Οργάνωσης Διαχείρισης της Αλιείας, η έννοια της λαθραίας αλιείας ισχύει για τις αλιευτικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από σκάφη που φέρουν τη σημαία των μελών της, και από πλοία χωρίς εθνικότητα. Στην πράξη, παραλείψεις από σκάφη που φέρουν τη σημαία μελών της Περιφερειακής Οργάνωσης Διαχείρισης της Αλιείας, και από συνεργαζόμενα μη-μέλη, να αναφέρουν, σε αντίθεση με τα μέτρα που ορίζει η Οργάνωση, αποτελούν επίσης παράνομη αλιεία σύμφωνα με Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, την εξάλειψη και την αποτροπή της παράνομης αλιείας. Αντίστοιχα στο Διεθνές Δίκαιο η απαγόρευση της

⁷³ M.A. Palma, M. Tsamenyi, W. Edeson, *The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing*, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Two, History and Scope of IUU Fishing, 2.2.2 IUU Fishing, 2.2.2.2, Unreported fishing, σελ. 44-46.

λαθραίας αλιείας κατέχει την ίδια σημασία με την απαγόρευση της παράνομης αλιείας. Στην ΑΟΖ, η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας επιτρέπει στα παράκτια κράτη να δημιουργήσουν νομοθεσία και να θέσουν κανονισμούς προσδιορίζοντας τις πληροφορίες που απαιτούνται από τα αλιευτικά σκάφη, να αναφέρουν στατιστικά των αλιευμάτων. Η Συμφωνία Συμμόρφωσης της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, παρουσιάζει μια ευρύτερη διάταξη σχετικά με την υποβολή εκθέσεων των αλιευτικών δεδομένων και των εντολών που ένα μέλος πρέπει να ακολουθεί για να εξασφαλίζει ότι τα αλιευτικά σκάφη που φέρουν τη σημαία του παρέχουν όλες τις πληροφορίες σχετικά με λειτουργίες τους, και διενεργεί ότι είναι απαραίτητο για να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τη Συμφωνία. Η Συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών τονίζει τη σημασία της έγκαιρης συλλογής και την αναφορά των σχετικών αλιευτικών δεδομένων σύμφωνα με τα υποπεριφερειακά, τα περιφερειακά και παγκόσμια προτύπα. Σχετικές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων στο πλαίσιο της Συμφωνίας για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών περιλαμβάνουν το σύνολο των αλιευμάτων σε αριθμό ή / και το βάρος, τη τοποθεσία αλιείας, την ημερομηνία και ώρα που διεξάγεται η αλιεία, τη σύνθεση του αλιεύματος ανάλογα με το μήκος, το μέγεθος και βάρος, και τις πληροφορίες που σχετίζονται με το πλοίο (ταυτοποίηση, τον τύπο του σκάφους, περιγραφή των αλιευτικών εργαλείων). Τα μέλη υποχρεούνται επίσης να εξασφαλίζουν ότι τα σκάφη που φέρουν τη σημαία τους, υποβάλουν δεδομένα του ημερολογίου για τα αλιεύματα, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων σχετικά με τις αλιευτικές δραστηριότητες στην ανοικτή θάλασσα ανά τακτά χρονικά διαστήματα για την κάλυψη των εθνικών αναγκών, των περιφερειακών και των διεθνών υποχρεώσεων. Η Συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών κατηγοριοποιεί ορισμένες δραστηριότητες που σχετίζονται με τα δεδομένα της αναφοράς της αλιευτικής δραστηριότητας, όπως ορισμένες σοβαρές παραβιάσεις. Αυτές οι παραβιάσεις περιλαμβάνουν την αποτυχία διατήρησης ακριβών αρχείων των αλιευμάτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, και αλιείας και την εσφαλμένη αναφορά αλιευμάτων σε αντίθεση με τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων αυτών από την Περιφερειακή Οργάνωση. Τα αλιευτικά σκάφη υποχρεούνται όχι μόνο να αναφέρουν την αλιεία συναφών δεδομένων

και πληροφοριών, αλλά και να βεβαιωθούν ότι τα δεδομένα αυτά είναι ακριβή και αναφέρθηκαν σε εύλογο χρόνο.

Το κεφάλαιο 17 της Ατζέντας 21 απαιτεί «πλήρη, λεπτομερή, ακριβή και έγκαιρη υποβολή εκθέσεων» των αλιευμάτων και της αλιευτικής προσπάθειας. Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας βασίζεται στις απαιτήσεις του κεφαλαίου αυτού και επεξεργάζεται τον τύπο των πληροφοριών που απαιτούνται για τη δημιουργία στατιστικής ανάλυσης υγιούς αλιείας. Οποιαδήποτε αναφορά δεν εκπληρώνει την περιγραφή αυτή μπορεί να θεωρηθεί στο εξής άναρχη αλιεία. Σε περιφερειακό επίπεδο, η αναφορά της αλιευτικής δραστηριότητας βασίζεται σε διάφορα μέτρα διατήρησης που αφορούν την υποβολή στοιχείων. Οι Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας έχουν μια σειρά από απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων αλιευμάτων για τα αλιευτικά σκάφη. Οι βασικές απαιτήσεις περιλαμβάνουν τη διατήρηση των ημερολογίων αλιείας που περιέχει λεπτομερή καταγραφή των αλιευμάτων (ανά είδος, τη περιοχή διαχείρισης, τον τύπο του εργαλείου) και άλλες πληροφορίες, όπως ο αριθμός των πράξεων, η είσοδος και η έξοδος από την ζώνη διακανονισμού, τη μεταφόρτωση και την καθημερινή ή περιοδική αναφορά των πληροφοριών αυτών στις Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας. Ορισμένες Περιφερειακές Οργανώσεις απαιτούν από τα αλιευτικά σκάφη να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις τεκμηρίωσης αλιευμάτων. Αντίστοιχα με τις διεθνείς αλιευτικές πράξεις, οι Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας τονίζουν την ανάγκη για την καταγραφή και την έγκαιρη αναφορά του στίγματος των σκαφών, των στόχων των αλιευμάτων και τα είδη που δεν αποτελούν στόχο, την αλιευτική προσπάθεια και όλα τα σχετικά δεδομένα με την αλιεία. Η μη καταγραφή των αλιευμάτων και η παραβίαση των απαιτήσεων επικοινωνίας αλιευμάτων παρατίθενται ως σοβαρές παραβάσεις στο κανονισμό της Οργάνωσης Αλιείας Βορειοδυτικού Ατλαντικού. Η μη συμμόρφωση των αλιευτικών σκαφών με τις απαιτήσεις αναφοράς αλιευμάτων μπορεί να είναι ένας ακόμη λόγος που πρέπει να περιλαμβάνεται στους καταλόγους της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας των διάφορων Περιφερειακών Οργανώσεων Διαχείρισης της Αλιείας.

Υπάρχουν μερικά κενά στο πεδίο της λαθραίας αλιείας βάσει του Διεθνούς Σχεδίου για την πρόληψη, την αποτροπή, και την εξάλειψη της παράνομης

αλιείας. Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, η λαθραία αλιεία σύμφωνα με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης, περιορίζεται στις δραστηριότητες στα ύδατα υπό τη δικαιοδοσία ενός κράτους και στις περιοχές υπό την δικαιοδοσία των Περιφερειακών Οργανώσεων Διαχείρισης της Αλιείας. Έτσι λοιπόν αποκλείεται η διεξαγωγή δραστηριοτήτων στην ανοικτή θάλασσα που δεν διέπονται από το καθεστώς των Περιφερειακών Οργανώσεων Διαχείρισης της Αλιείας. Ως εκ τούτου, εκτός εάν υπάρχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση βάσει της εσωτερικής νομοθεσίας για τα σκάφη με τη σημαία Μέλους Οργάνωσης, να αναφέρουν τις αλιευτικές τους δραστηριότητες στην ανοικτή θάλασσα, οι δραστηριότητες αυτές δεν εμπίπτουν το πεδίο εφαρμογής της λαθραίας αλιείας. Περαιτέρω, το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την παράνομη αλιεία περιορίζει την άναρχη αλιεία σε εκείνες τις δραστηριότητες που διεξάγονται σε αντίθεση με τις εθνικούς και περιφερειακούς αλιευτικούς κανονισμούς και δεν θεωρεί λαθραία αλιεία τη δραστηριότητα η οποία διεξάγεται αντίθετα προς τις απαιτήσεις των διεθνών αλιευτικών μέσων υποβολής εκθέσεων. Το πεδίο εφαρμογής της λαθραίας αλιείας υπό το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την παράνομη αλιεία δεν φαίνεται να λαμβάνει υπόψη το ενδεχόμενο ότι τα κράτη και οι Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης Αλιείας ενδέχεται να μην εκδώσουν τους κατάλληλους κανονισμούς αναφοράς, ενθαρρύνοντας έτσι τα αλιευτικά σκάφη τους να μην αναφέρουν, ή να υπο-αναφέρουν τα αλιεύματά τους.

Η άναρχη αλιεία

Η άναρχη αλιεία περιλαμβάνει τις αλιευτικές δραστηριότητες στον τομέα της εφαρμογής της σχετικής Περιφερειακής Οργάνωσης Διαχείρισης της Αλιείας που διεξάγονται από σκάφη άνευ εθνικότητας, ή από σκάφη που φέρουν σημαία κράτους που δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στην εν λόγω οργάνωση, ή από αλιευτική οντότητα, με τρόπο που δεν συνάδει ή παραβιάζει τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης της εν λόγω οργάνωσης. Άναρχη αλιεία έχουμε στην περίπτωση που αλιευτικές δραστηριότητες διεξάγονται σε περιοχές ή για αλιευτικά αποθέματα για τα οποία δεν υπάρχουν ή δεν ισχύουν μέτρα διαχείρισης και διατήρησης της αλιείας και εφόσον οι εν λόγω αλιευτικές δραστηριότητες διεξάγονται με τρόπο που δεν συνάδει με τις αρμοδιότητες

του κράτους για τη διατήρηση των έμβιων θαλάσσιων πόρων βάσει του διεθνούς δικαίου.⁷⁴

Το κύριο χαρακτηριστικό της ανεξέλεγκτης αλιείας είναι η έλλειψη κανονισμών για μια συγκεκριμένη περιοχή, και των αλιευτικών αποθεμάτων. Έτσι, η αιτία της ανεξέλεγκτης αλιείας μπορεί να είναι είτε η αποτυχία της διακυβέρνησης από τα κράτη και τις Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας είτε η αποτυχία από τα κράτη σημαίας να ασκούν τα καθήκοντά τους και ως κράτη σημαίας να ελέγχουν τις δραστηριότητες των πλοίων τους στην ανοικτή θάλασσα. Σε αντίθεση με την παράνομη και λαθραία αλιεία, ο όρος «άναρχη αλιεία» αναφέρεται απευθείας στα διεθνή κείμενα. Η Συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών, η Ατζέντα 21, και ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας προσδιορίζουν την άναρχη αλιεία ως ένα από τα προβλήματα που επηρεάζουν τη διατήρηση και διαχείριση της αλιείας στην ανοικτή θάλασσα. Η άναρχη αλιεία αναφέρεται επίσης ως «μη επιτρεπόμενης αλιεία» από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Η αντίστοιχη αναφορά σε «άναρχη αλιεία» και «μη επιτρεπόμενη αλιεία» σε ύδατα υπό τη δικαιοδοσία ενός κράτους και στην ανοικτή θάλασσα μπορεί να οδηγήσει σε κάποια σύγχυση μεταξύ των όρων «άναρχη αλιεία» και «παράνομη αλιεία». Το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, την αποτροπή και την εξάλειψη της παράνομης αλιείας παρέχει μια σαφή διάκριση μεταξύ παράνομης και ανεξέλεγκτης αλιείας. Η παράνομη αλιεία εκτός των περιοχών αλιείας υπό εθνική δικαιοδοσία λαμβάνει χώρα όταν τα σκάφη που φέρουν τη σημαία των μελών της Περιφερειακής Οργάνωσης Διαχείρισης της Αλιείας, αδυνατούν να συμμορφωθούν με τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης που έχουν θεσπιστεί από την Οργάνωση. Η άναρχη αλιεία λαμβάνει χώρα όταν σκάφη που φέρουν σημαίες μη μελών της Οργάνωσης διεξάγουν αλιευτικές δραστηριότητες στους τομείς της διαχείρισης της εκάστοτε Περιφερειακής Οργάνωσης. Άναρχη αλιεία μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από αλιευτικά σκάφη που φέρουν τη σημαία ενός μέλους μια Περιφερειακής Οργάνωσης και στη συνέχεια προχωρά σε μετανολόγηση του σκάφους σε ένα κράτος μη μέλος

⁷⁴ M.A. Palma, M. Tsamenyi, W. Edeson, *The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing*, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter Two, History and Scope of IUU Fishing, 2.2.2 IUU Fishing, 2.2.2.3, Unregulated fishing, σελ. 47-49.

για να αποφευχθεί η συμμόρφωση με τους κανονισμούς της Περιφερειακής Οργάνωσης.

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, οι συνθήκες δεν δημιουργούν υποχρεώσεις ή δικαιώματα για τρίτα κράτη, χωρίς τη συγκατάθεσή τους. Παρά το γεγονός ότι η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και η Συμφωνία για τα Ιχθυοαποθέματα των Ηνωμένων Εθνών προβλέπουν την υποχρέωση όλων των κρατών να συνεργαστούν για τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων στην ανοικτή θάλασσα, ο βαθμός στον οποίο τα σκάφη των μη μελών των Περιφερειακών Οργανώσεων που δεσμεύονται από τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης δεν είναι καθαρός. Σύμφωνα με Συμφωνίας Συμμόρφωσης της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, τα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να «συνεργάζονται» και να «ανταλλάσσουν πληροφορίες» σε σχέση με τα σκάφη των μη συμβαλλομένων μερών, καθώς επίσης να «ενθαρρύνουν» κάθε μη συμβαλλόμενο μέρος να αποδεχθεί ή να θεσπίσει νόμους και κανονισμούς σύμφωνους με τη Συμφωνία. Οι διατάξεις αυτές είναι ασαφείς και παρέχουν πολύ λίγη αποσαφήνιση των νομικών μέτρων που μπορούν να ληφθούν για τη ρύθμιση των αλιευτικών δραστηριοτήτων από σκάφη που φέρουν σημαίες μη συμβαλλομένων μερών της Συμφωνίας Συμμόρφωσης της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας. Η Συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών περιέχει μερικές διατάξεις σε σχέση με τα μη μέλη των Περιφερειακών Οργανισμών και των μη συμμετεχόντων σε υποπεριφερειακές ή περιφερειακές ρυθμίσεις διαχείρισης της αλιείας. Ένα κράτος που δεν είναι μέλος Περιφερειακής Οργάνωσης Διαχείρισης της Αλιείας δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση να συνεργαστεί για τη διατήρηση και τη διαχείριση των αλληλοεπικαλυπτόμενων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων με βάση τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και τη Συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών. Ένα τέτοιο κράτος δεν πρέπει να επιτρέψει στα σκάφη που φέρουν τη σημαία του να ασκούν αλιευτικές δραστηριότητες στους τομείς της αρμοδιότητάς της Περιφερειακής Οργάνωσης. Ωστόσο, δεδομένου ότι αυτή η διάταξη δεν είναι δεσμευτική για τα μη μέλη της Συμφωνίας για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών, δεν είναι σαφές πώς η διάταξη θα εφαρμοστεί σε πρακτικό επίπεδο. Για να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα που σχετίζονται με το δίκαιο των συνθηκών, ορισμένες περιφερειακές συμφωνίες διαχείρισης

αλιείας έχουν ενσωματώσει διατάξεις σχετικά με το καθεστώς της άναρχη αλιείας από σκάφη μη συμβαλλόμενων μερών. Για παράδειγμα, η Σύμβαση Συνεργασίας στον τομέα της αλιείας του Βορειοδυτικού Ατλαντικού ορίζει ότι ένα μη συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης διενεργώντας αλιευτικές δραστηριότητες στ περιοχή της σύμβασης επηρεάζει με αυτή τη πρακτική δυσμενώς την επίτευξη των στόχων της σύμβασης. Αντίστοιχα, η Σύμβαση για τη Διατήρηση των ανάδρομων αποθεμάτων στο Βόρειο Ειρηνικό Ωκεανό ενθαρρύνει οποιοδήποτε κράτος ή οντότητα που δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση να θεσπίσει νόμους και κανονισμούς σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης πρακτική που θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τη διατήρηση των ανάδρομων αποθεμάτων εντός της ζώνη της σύμβασης. Η Συμφωνία της Νοτιοανατολικής Οργάνωσης Ατλαντικού (SEAFO) περιέχει μια διάταξη η οποία ζητά από τα μη συμβαλλόμενα μέρη να συνεργαστούν πλήρως με την οργάνωση είτε με τη μορφή της ένταξης τους στη Συμφωνία, είτε απλά συμφωνώντας να εφαρμόσουν τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης της αλιείας που έχουν θεσπιστεί από την Επιτροπή. Τέτοιου είδους αλιευτικές συμφωνίες αντιμετωπίζονται με συγκεκριμένα μέτρα επιβολής που θεσπίζονται από τις Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας. Για παράδειγμα, η Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση του Τόνου του Ατλαντικού, διαθέτει διαδικασίες για τον εντοπισμό σκαφών που φέρουν σημαία μη-μέλους που έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση της αποτελεσματικότητας των μέτρων διατήρησης και των μέτρων που μπορεί να ληφθούν εναντίον αυτών των σκαφών. Τα μέτρα αυτά προβλέπουν, ως προς τα σκάφη με σημαία μη-μέλους, που ασκούν αλιευτικές δραστηριότητες σε αυτές τις ρυθμιστικές περιοχές θα τεκμαίρεται να υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων διατήρησης και επιβολής που εγκρίθηκαν από τις αντίστοιχες οργανώσεις. Σύμφωνα με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη, την αποτροπή και την εξάλειψη της παράνομης αλιείας, οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να χαρακτηριστούν ως άναρχη αλιεία.

Αντίστοιχα με βάση το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την παράνομη αλιεία, η άναρχη αλιεία περιλαμβάνει δραστηριότητες των σκαφών χωρίς εθνικότητα στις περιοχές των Περιφερειακών Οργανώσεων Διαχείρισης της Αλιείας. Τα αλιευτικά σκάφη μπορούν να χαρακτηριστούν σκάφη χωρίς ιθαγένεια στην περίπτωση που πλέουν υπό τη σημαία δύο ή περισσότερων κρατών-μελών,

ή όταν ένα κράτος σημαίας ανακαλεί την νηολόγηση του σκάφους του, λόγω της συνεχιζόμενης περιφρόνησης από το πλοίο των νομοθεσιών του κράτους της σημαίας του.

Η ορολογία της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας είναι πλέον διαδεδομένη και εδραιωμένη στη διεθνή αλιευτική νομοθεσία και πρακτική. Μια σειρά εκφράσεων που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν την δραστηριότητα της παράνομης αλιείας, επινοήθηκαν σε μεγάλο βαθμό από περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις. Μερικές από αυτές είναι η «πειρατική αλιεία» ή οι «πειρατές αλιείς», η «ληστρική αλιεία», και «η λεηλασία των αποθεμάτων των ωκεανών». Όπως περιγράφεται παραπάνω υπάρχουν τρεις διαφορετικές και συχνά αλληλένδετες συνιστώσες του όρου «παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία», ωστόσο, ύστερα από την έκδοση του Διεθνούς Σχεδίου Δράσεως για την αντιμετώπιση της παρατηρείται μια τάση εξίσωσης του ορισμού και του πεδίου εφαρμογής της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας με την παράνομη αλιεία. Τονίζεται, ο κίνδυνος, αυτή η τάση να οδηγήσει στην αποτυχία δημιουργίας ολοκληρωμένων μέτρων και διαδικασιών αντιμετώπισης όλων των προβλημάτων που προκύπτουν από τις τρεις διαφορετικές συνιστώσες της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας. Άλλος ένας κίνδυνος που προκύπτει από την εξίσωση της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας με την παράνομη αλιεία είναι ότι τα κράτη και οι Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας αδυνατούν να αναλάβουν τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες που τους αναλογούν για την ανάπτυξη μέτρων διαχείρισης για την αντιμετώπιση της άναρχης αλιείας. Ως εκ τούτου ελλείπει μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης του φαινομένου της «παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας», η διαδικασία θέσπισης μέτρων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού παραμένει ατελής.

Που λαμβάνει χώρα το φαινόμενο της παράνομης αλιείας

Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που λαμβάνει χώρα στην ανοικτή θάλασσα καθώς και σε περιοχές υπό εθνική δικαιοδοσία. Στοχεύει συνήθως σε διακριτά, επικαλυπτόμενα και μεταναστευτικά αποθέματα ιχθύων, και συχνά διεξάγεται σε θαλάσσιες

περιοχές που υπάγονται στη δικαιοδοσία αναπτυσσόμενων κρατών. Συνήθως, η δραστηριότητα της παράνομης αλιείας και τα οικονομικά της οφέλη αντισταθμίζουν τις αρνητικές συνέπειες που επισύρονται από την πιθανότητα της σύλληψης και της επιβολής ποινής. Στόχος της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας είναι συνήθως αποθέματα ιχθύων υψηλής αξίας. Παράλληλα, η αναποτελεσματικά των συστημάτων επιβολής, η έλλειψη διακυβέρνησης, η μη τήρηση των αλιευτικών κανονισμών, και η ευκαιρία για γρήγορο κέρδος συμβάλλουν στην έξαρση του φαινομένου της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας.⁷⁵ Εξαίρεση προκύπτει όταν η παράνομη αλιεία διενεργείται κατά απόλυτη αναγκαιότητα. Ένας από τους λόγους που μπορεί να δικαιολογήσει αυτή τη πρακτική είναι η ανεπάρκεια τροφίμων. Η έλλειψη ασφάλειας των τροφίμων ή η ολική ανεπάρκειά τους μπορεί να οδηγήσει φτωχές παράκτιες κοινότητες στη παραβίαση των αλιευτικών ρυθμιστικών μέτρων, προκειμένου να εξασφαλίσουν την αναγκαία τροφή.

Σε γενικές γραμμές, η δραστηριότητα της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας θέτει σε κίνδυνο τα αποθέματα των ιχθύων, από την άποψη της βιωσιμότητας. Μέσω της υπεραλίευσης των αποθεμάτων των ιχθύων προκύπτει απώλεια των οικονομικών ευκαιριών αρνητικές επιπτώσεις στην επισιτιστική ασφάλεια και την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, αρνητικές επιπτώσεις προκύπτουν όταν οι αλιευτικές δραστηριότητες διεξάγονται με ελάχιστη προσοχή για τις πιθανές επιδράσεις τους σε μη στοχευόμενα είδη, όπως είναι τα θαλασσοπούλια. Κατά συνέπεια, η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία μπορεί να χαρακτηριστεί, επιβλαβής και μη βιώσιμη.

Η έκταση του προβλήματος

Πρόσφατες μελέτες εκτιμούν ότι η συνολική αξία των απωλειών που προκύπτουν μέσα από την δραστηριότητα της τρέχουσας παράνομης και λαθραίας αλιείας σε όλο τον κόσμο κυμαίνεται μεταξύ 10 σε 23,5 δις δολαρίων ετήσιες, αντίστοιχα μεταξύ 11 και 26 εκατομμυρίων τόνων. Οι εκτιμήσεις αυτές

⁷⁵ W. Edeson, The International Plan of Action on Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing: The Legal Content of a Non-Legally Binding Instrument, The International Journal of Marine and Coastal Law, Volume 16, No 4, Background, σελ. 605-608.

αναφέρονται σε περιφερειακές μελέτες ή έχουν επικεντρωθεί στην ενιαία αλιεία. Ωστόσο, οι επιμέρους χώρες έχουν υπολογίσει τις δικές τους απώλειες που οφείλονται στις δραστηριότητες της παράνομης αλιείας ως άνω των 3 δις δολαρίων ετησίως.

Η πρώτη παγκόσμια επισκόπηση για την έκταση της παράνομης αλιείας, διεξήχθη το 2000. Έντονη ανησυχία παρουσίασαν οι αλιευτικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της αλιευτικής δικαιοδοσίας του παράκτιου κράτους, σε περιοχές διαχείρισης των περιφερειακών οργανώσεων αλιείας και στην ανοικτή θάλασσα. Οι αλιευτικές δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν τη λαθροθηρία και τη παράνομη αλιεία από σκάφη που φέρουν σημαίες μη μελών περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας. Από τότε, έχουν διεξαχθεί αρκετές μελέτες που εξετάζουν την έκταση του προβλήματος της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής ζημίας που έχει προκληθεί και τις επιπτώσεις της στην υγεία των οικοσυστημάτων. Εκτιμάται ότι το κόστος της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας για σχεδόν το ένα τρίτο των συνολικών αλιευμάτων σε για τις αναπτυσσόμενες χώρες κυμαίνεται μεταξύ 2 δισεκατομμυρίων ευρώ και μπορεί να φτάσει τα 15 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως. Σύμφωνα με μια μελέτη του Πανεπιστημίου της Βρετανικής Κολομβίας ο αριθμός των σκαφών που αλιεύουν παράνομα μεταξύ του 1980 και του 2003 έδειξε ότι η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο, που εμφανίζεται κυρίως στην Κεντρική Νότια Αμερική, την Ανατολική Αφρική, τη Νοτιοανατολική Ασία, και το Βορειοδυτικό Ειρηνικό. Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης της Αλιείας έχουν επιβεβαιώσει την μεγάλη έκταση της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας εντός των αρμοδιοτήτων τους. Παραδείγματος χάρη αλιεύματα από παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία όπως ο μπακαλιάρος στον Ινδικό Ωκεανό που έφθασε 100.000 τόνους το 1996. Περίπου 16,5 τοις εκατό των συνολικών αλιευμάτων μπακαλιάρου στον τομέα της διαχείρισης της Επιτροπής για τη Διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων της Ανταρκτικής κατά την περίοδο 2003-2004 προήλθε από παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία.⁷⁶ Οι σωρευτικές οικονομικές

⁷⁶ D. Freestone, *Legal Aspects of Sustainable Development*, M.Palma, M. Tsamenyi, W. Edeson, *Promoting Sustainable Fisheries, The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing*, Volume 6, 2010, Martinus Nijhoff

απώλειες που προκύπτουν από την παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία στην περιοχή της Ανταρκτικής έφτασαν τα 518 εκατομμύρια δολάρια το 2003. Κατά τη διάρκεια των ετών 2005-2006, τα συνολικά εκτιμώμενα αλιεύματα μπακαλιάρου από τη δραστηριότητα παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας στην περιοχή της Ανταρκτικής έφτασαν τους 3.080 τόνους. Ομοίως, τα βορειοανατολικά Επιτροπή Ατλαντικού (NEAFC) εκτιμάται ότι έως και 27 τοις εκατό του σεβαστού προσγειώθηκε το 2002 πιάστηκε από σκάφη ΠΛΑ. ΠΛΑ αλιεία στην NEAFC ρυθμιστική περιοχή περιλαμβάνει δραστηριότητες των σκαφών που φέρουν σημαίες μη-μέλη. Η Επιτροπή Αλιείας του Κεντροανατολικού Ατλαντικού περιέγραψε την έλλειψη επιλεκτικότητας των αλιευτικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται σε ορισμένες περιπτώσεις για ψάρεμα, και ιδιαίτερα τις τράτες βυθού, ως ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που οδηγούν στην διεξαγωγή παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας στην περιοχή αυτή. Η Επιτροπή Τόνου Ινδικού Ωκεανού εκτιμά ότι περίπου 100.000 τόνου ή το 10 τοις εκατό των αναφερθέντων εκφορτώσεων από τη διαχείριση της αλιείας στη περιοχή αυτή προέρχονται από παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία. Σε γενικές γραμμές, εκτιμάται ότι περίπου το 25 έως 30% του παγκόσμιου αλιεύματος δεν έχει καταγραφεί. Σε περιοχές όπου υπάρχουν διμερείς ή περιφερειακές συμφωνίες πρόσβασης αλιείας, ο βαθμός της ελλιπούς καταγραφής μπορεί να είναι μέχρι και 75 %, ενώ στα διεθνή ύδατα μπορεί να φτάνει το 100%. Σύμφωνα την Οργάνωση Αλιείας του Βορειοδυτικού Ατλαντικού (NAFO), παρουσιάζεται ιδιαίτερα ανακριβής η καταγραφή των αλιευμάτων. Υπάρχουν διάφορες εκτιμήσεις της λαθραίας αλιείας σε περιφερειακές περιοχές διαχείρισης της αλιείας. Η Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση του Τόνου του Ατλαντικού (ICCAT) ανέφερε ότι περίπου 1% έως 5% των αλιευμάτων τόνου στον Ατλαντικό ήταν λαθραία. Ο Οργανισμός Διατήρησης του Σολομού του Βόρειου Ατλαντικού (NASCO) εκτιμά επίσης ότι περίπου 27% έως 41% των αλιευμάτων σολομού προέρχεται από λαθραία αλιεία.

Ο αριθμός των σκαφών που ασκούν παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία σε περιοχές μέλη Περιφερειακών Οργανώσεων Διαχείρισης Αλιείας παρουσιάζει ανοδική τάση. Πολλά κράτη μέλη έχουν επίσης αναφέρει σημαντικές αυξήσεις

Publishers, Leiden-Boston, Chapter One, 1.1 Concept of IUU Fishing, 1.1.1 Extent of IUU Fishing, σελ. 4-5.

σε δραστηριότητες παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας στην αποκλειστική οικονομική τους ζώνη. Υπολογίζεται ότι περίπου 700 σκάφη ξένης ιδιοκτησίας ενεπλάκησαν σε δραστηριότητες παράνομης αλιείας στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της Σομαλίας το 2005. Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία αποτελεί επίσης ένα μόνιμο πρόβλημα στην περιοχή της Αρκτικής.

Οι επιπτώσεις τα αίτια της παράνομης αλιείας

Η δραστηριότητα της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας είναι γνωστό ότι έχει αρνητικές οικονομικές, περιβαλλοντικές, οικολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Σύμφωνα με την Ομάδα Αξιολόγησης θαλάσσιων πόρων (MRAG) εκτιμάται ότι η συνολική ζημία ως αποτέλεσμα της παράνομης αλιείας στις περιοχές της Γουινέας, της Λιβερίας, τη Σιέρα Λεόνε, την Αγκόλα, τη Ναμίμπια, τη Μοζαμβίκη, την Κένυα και τη Σομαλία, καθώς και στις Σεϋχέλλες και την Παπούα Νέα Γουινέα ανέρχονται σε 372 εκατομμύρια δολάρια ή 19% επί της συνολικής αξίας των αλιευμάτων ή αντίστοιχα 23% επί της δηλωθείσας αξίας των αλιευμάτων. Σύμφωνα με μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις εκτιμάται ότι το εμπόριο ιχθύων που προέρχεται από δραστηριότητες παράνομης και λαθραίας αλιείας κοστίζει σε κάποια αναπτυσσόμενα κράτη έως και τα 9 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Με βάση τη μελέτη του Κέντρου Αλιείας στο Πανεπιστήμιο της Βρετανικής Κολομβίας τον Απρίλιο του 2008, εκτιμάται ότι η συνολική αξία των ζημιών από την παράνομη αλιεία είναι μεταξύ 10 δισεκατομμύρια δολαρίων και 23 δισεκατομμύρια δολαρίων ετησίως, αντίστοιχα 11.060.000 και 25.910.000 τόνοι ψαριών. Οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται σε πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από 60 μέλη και 17 στατιστικές περιοχές της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας, και αντιπροσωπεύουν μόνο το 46% των παγκόσμιων αλιευμάτων σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του της Διεθνούς Οργάνωσης (F.A.O). ⁷⁷Στην περιοχή της Ασίας Ειρηνικού, η

⁷⁷ D. Freestone, *Legal Aspects of Sustainable Development*, M.Palma, M. Tsamenyi, W. Edeson, Promoting Sustainable Fisheries, The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing, Volume 6, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Chapter One, 1.1 Concept of IUU Fishing , 1.1.2 Impacts and Causes of IUU Fishing, σελ. 9-14.

παράνομη αλιεία υπολογίζεται ότι θα κοστίζει μεταξύ 4.5 δισεκατομμυρίων δολαρίων και 5.8 δισεκατομμυρίων δολαρίων το χρόνο. Η ποσότητα των ψαριών που αλιεύονται από παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες στην περιοχή αυτή υπολογίζεται μεταξύ 3.450.000 και 8.120.000 τόνων που αντιπροσωπεύουν περίπου 8-16% του συνολικού αλιεύματος ανά έτος. Εκτιμάται ότι η Ινδονησία χάνει 4 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως λόγω της παράνομης αλιείας. Στις Φιλιππίνες, η εκτιμώμενη οικονομική απώλεια που οφείλεται στην παράνομη αλιεία είναι 894 εκατομμύρια δολάρια.

Η δραστηριότητα της παράνομης αλιείας επηρεάζει επίσης τις εξαγωγικές αγορές σε ορισμένες χώρες. Οι δραστηριότητες αυτές προκαλούν ζημιά στην αλιεία και το θαλάσσιο περιβάλλον, ιδιαίτερα σε κοραλλιογενείς υφάλους. Η παραγωγική δυνατότητα των κοραλλιογενών υφάλων μειώνεται στο ένα πέμπτο της αρχικής τους ικανότητας, ως αποτέλεσμα της αλιείας με χρήση δυναμίτη. Μελέτες δείχνουν ότι η ποικιλομορφία των ψαριών και των κοραλλιών στις περιοχές αυτές έχουν καταστραφεί. Από την αλιευτική πρακτική με τη μέθοδο της έκρηξης και την αλιείας και τη διοχέτευση δηλητηρίου υπολογίζεται ότι χρειάζονται 25 χρόνια για να επανέλθουν στην αρχική τους μορφή και να ξαναπάρουν ζωή αυτές οι περιοχές. Στην περίπτωση των Φιλιππίνων, οι καταστρεπτικές αλιευτικές μέθοδοι προκάλεσαν την υποβάθμιση σε ποσοστό 70% των κοραλλιογενών υφάλων και μείωσαν την ετήσια παραγωγή της αλιείας κατά περίπου 177.500 μετρικούς τόνους κατά τη δεκαετία του 1990.

Η χρήση καταστροφικών αλιευτικών μεθόδων, όπως η αλιεία με τράτες επιδεινώνει τα προβλήματα σε κοινωνικό επίπεδο (κοινωνικές επιπτώσεις) που προκύπτουν από τις αλιευτικές πρακτικές της παράνομης αλιείας. Λόγω έλλειψης εναλλακτικών ευκαιριών απασχόλησης πολλοί άνθρωποι αναζητούν εργασία ως μέλη πληρωμάτων αλιευτικών σκαφών αγνοώντας πολλές φορές τις παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες που επιδίδεται το σκάφος κάθε φορά. Οι παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες μπορούν να οδηγήσουν σε περαιτέρω μείωση της απασχόλησης και μείωση των εισοδημάτων των νοικοκυριών, με αποτέλεσμα να αυξάνονται τα επίπεδα φτώχειας. Μελέτες κοινωνικών επιπτώσεων δείχνουν ότι η παράνομη αλιεία δεν επηρεάζει μόνο τη βιομηχανική αλιεία, αλλά δημιουργεί προβλήματα και στην αλιεία μικρής κλίμακας. Αρκετοί κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες οδηγούν στην

εξάσκηση δραστηριοτήτων παράνομης αλιείας. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν το κέρδος που εισπράττεται από τη διεξαγωγή παράνομων αλιευτικών δραστηριοτήτων, τα χαμηλότερα διοικητικά και διαχειριστικά έξοδα, τον μικρότερο αριθμό πληρώματος, το κόστος συντήρησης και τις λοιπές λειτουργικές δαπάνες.

Για τα αναπτυσσόμενα κράτη, μια σημαντική πρόκληση για την αντιμετώπιση της παράνομης αλιείας είναι η περιορισμένη επιχειρησιακή ικανότητα να διαχειρίζονται τεράστιες εκτάσεις των χώρων του ωκεανού κάτω από τη δική τους δικαιοδοσία. Για παράδειγμα, η επιβολή των αλιευτικών νόμων στην ΑΟΖ της Γκάνας θεωρείται αδύναμη, γεγονός που καθιστά δύσκολο να εκτιμηθεί το ποσοστό της παράνομης αλιείας που διενεργείται από ξένα σκάφη. Αντίστοιχα η έλλειψη ικανοτήτων επιβολής αλιευτικών νόμων σε άλλες αφρικανικές χώρες δυσχεραίνει επίσης την ικανότητά τους να παρακολουθούν τις αλιευτικές δραστηριότητες στα δικά τους χωρικά ύδατα.

Η δραστηριότητα της παράνομης αλιείας έχει συσχετιστεί με τη διαφθορά των υπαλλήλων της αλιείας σε ορισμένες χώρες. Ορισμένες δραστηριότητες παράνομης αλιείας συνδέονται επίσης με τις παρεμβάσεις των διακρατικών εγκληματικών ομάδων και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων, όπως το λαθρεμπόριο καυσίμων, και το λαθρεμπόριο ψαριών. Η πολιτική αστάθεια και επιδεινώνει τις επιπτώσεις από τις δραστηριότητες παράνομης αλιείας σε ορισμένα μέρη του κόσμου, όπως για παράδειγμα στη περιοχή της Σομαλίας. Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία έχει πάρει πλέον τη μορφή ενός παγκόσμιου προβλήματος που χρίζει άμεσης αντιμετώπισης. Ζητήματα που προκύπτουν από τέτοιες πρακτικές τέθηκαν προς επίλυση όχι μόνο από τη Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας (F.A.O.), αλλά και από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, και τη Παγκόσμια Διάσκεψη του 2002 για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Την ανάγκη για διευθέτηση του φαινομένου της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας επανέλαβε η Διακήρυξη της Ρώμης το 2005 για την παράνομη, λαθραίας και άναρχη αλιεία. Επιπλέον, η παράνομη αλιεία έλαβε τη δέουσα σημασία στις άτυπες διαβουλεύσεις των κρατών μερών στη Συμφωνία του ΟΗΕ για τα αποθέματα ιχθύων. Κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης για τη Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα αποθέματα ιχθύων, η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία αναγνωρίστηκε ως ένα πρόβλημα που υπονομεύει τις διατάξεις της συμφωνίας, η οποία

πρέπει να αντιμετωπιστεί συλλογικά από τα κράτη. Το κάλεσμα για την ενίσχυση των παγκόσμιων προσπάθειών για την καταπολέμηση της παράνομης αλιείας έχει ενθαρρύνει πολλές Περιφερειακές Οργανώσεις Διαχείρισης Αλιείας και άλλους περιφερειακούς οργανισμούς να λάβουν μέτρα. Παραδείγματος χάρη, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Οργάνωση Αλιείας στη λίμνη Βικτόρια έχουν υιοθετήσει αντίστοιχα περιφερειακά σχέδια δράσης για την πρόληψη, την αποτροπή και την εξάλειψη της παράνομης αλιείας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει ένα ολοκληρωμένο και εκτεταμένο κανονιστικό πλαίσιο για τη θέσπιση κοινοτικού συστήματος για την καταπολέμηση της παράνομης αλιείας.

Το Νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της παράνομης αλιείας

Όπως είναι εμφανές από τα παραπάνω η έκταση και οι επιπτώσεις των δραστηριοτήτων παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας απαιτούν την υιοθέτηση και εφαρμογή των κατάλληλων νομικών και πολιτικών μέτρων από τα κράτη και τις περιφερειακές οργανώσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού. Στόχος αυτών των μέτρων είναι να προωθηθεί και να διατηρηθεί η αειφόρος ανάπτυξη των αλιευτικών πόρων σε παγκόσμιο επίπεδο. Το νομικό και πολιτικό πλαίσιο για τη βιωσιμότητα της αλιείας, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης της παράνομης αλιείας περιλαμβάνει έναν κατάλογο δεσμευτικών μέτρων.⁷⁸ Το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για τη πρόληψη, την αποτροπή και την εξάλειψη της παράνομης αλιείας είναι το κύριο διεθνές όργανο το οποίο ασχολείται με τις παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες. Εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Κώδικα Δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Γεωργίας για υπεύθυνη αλιεία. Παράλληλα το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την παράνομη αλιεία βασίζεται επίσης στους σχετικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου, ιδιαίτερα τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, τη Συμφωνία για τα αποθέματα ιχθύων των Ηνωμένων Εθνών, τη Συμφωνία Συμμόρφωσης του της Διεθνούς Οργάνωσης Τροφίμων και Αλιείας, τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου Οργάνωση και τις συμφωνίες του

⁷⁸ D. Erceg, *Detering IUU Fishing through state control over nationals*, Marine Policy, 30 (2006) 173-179, Existing measures to control nationals for deterrence of IUU fishing.

Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού. Οι σχετικές εμπορικές συμφωνίες περιλαμβάνουν τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, όπως οι συμφωνίες για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο, τον έλεγχο πριν από την αποστολή, τους κανόνες προέλευσης, τις διαδικασίες έκδοσης αδειών εισαγωγής, καθώς και τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα.⁷⁹ Σχετικές συμφωνίες της θαλάσσιας ασφάλειας και εργασίας για τα αλιευτικά σκάφη, τα οποία αποτελούν μέρος του διεθνούς νομικού πλαισίου για την αλιεία, περιλαμβάνονται στο Πρωτόκολλο Τορεμολίνος του 1993 για την ασφάλεια των αλιευτικών σκαφών, και στη Διεθνή Σύμβαση του 1995 για την εκπαίδευση, και την έκδοση πιστοποιητικών.

Σύμφωνα με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την παράνομη αλιεία και τις σχετικές διεθνείς πράξεις, τα μέτρα για την αντιμετώπιση της περιλαμβάνουν την αποτελεσματική άσκηση της δικαιοδοσίας επί των πλοίων από τα κράτη σημαίας, μέσω της εγγραφής του αλιευτικού σκάφους και την άδεια για να ασκεί αλιευτική δραστηριότητα στη συγκεκριμένη περιοχή. Αυτό επιτρέπει σε ένα κράτος σημαίας να ρυθμίζει τις πράξεις που επιτρέπεται να διενεργούνται από τα σκάφη του και να διασφαλίζει ότι μόνο τα σκάφη τα οποία συμμορφώνονται με τους διεθνείς, περιφερειακούς και εθνικούς αλιευτικούς κανονισμούς για τη διατήρηση και τη διαχείριση της αλιείας θα λάβουν άδειες για να αλιεύσουν στη περιοχή του. Το κράτος της σημαίας επίσης απαιτείται να διατηρεί μητρώο αλιευτικών σκαφών που περιλαμβάνει όχι μόνο τις βασικές πληροφορίες σχετικά με ένα σκάφος, αλλά και τις λεπτομέρειες για τις πραγματικές αλιευτικές δραστηριότητες του. Στην ιδανική περίπτωση, οι πληροφορίες που περιέχονται σε ένα τέτοιο μητρώο για τα αλιευτικά σκάφη θα πρέπει να αντιστοιχούν σε βάσεις δεδομένων αλιείας που σχετίζονται με βάσεις δεδομένων για την κατανομή των ποσοστώσεων, των στατιστικών για τις αλιεύσεις, καθώς και τις παραβιάσεις της αλιείας, προκειμένου να εξακριβωθεί η συμμόρφωση των αλιευτικών σκαφών με την εθνική αλιευτική νομοθεσία και τους κανονισμούς. Το κράτος της σημαίας επιβάλλεται να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση των αλιευτικών σκαφών του όχι μόνο με τα

⁷⁹ K. Erikstein, J. Swan, Voluntary Guidelines for Flag State Performance: A New Tool to Conquer IUU Fishing, *The International Journal of Marine and Coastal Law*, 29, 2014(116-170), The IPOA-IUU, σελ. 125-127.

διεθνή μέτρα διατήρησης και διαχείρισης της αλιείας που έχουν συμφωνηθεί, αλλά και με εκείνα που έχουν εγκριθεί στο πλαίσιο διμερών, υποπεριφερειακών ή περιφερειακών συμφωνιών. Τα παράκτια κράτη αντίστοιχα μπορούν να λάβουν μέτρα για την καταπολέμηση της παράνομης αλιείας στην ΑΟΖ. Τα εν λόγω μέτρα περιλαμβάνουν την αδειοδότηση των ξένων αλιευτικών σκαφών, καθώς και την εφαρμογή ενός συστήματος παρακολούθησης σκαφών και προγράμματα παρατηρητών. Περιλαμβάνουν επίσης δράσεις που σχετίζονται με την επιβολή, όπως η επιβίβαση, την επιθεώρηση και τη σύλληψη των πλοίων, τη καταδίωξη, και την εφαρμογή κυρώσεων.

Η διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα μέτρα διαχείρισης και εκτέλεσης της αλιείας δεν περιορίζεται στην εφαρμογή κυρώσεων, αλλά εκτείνεται και στα κίνητρα που θα ενθαρρύνουν την υπακοή και τη συμμόρφωση των αλιευτικών σκαφών.

Ακόμα, εμπορικοί περιορισμοί όπως η απαγόρευση της εισαγωγής ή της εξαγωγής των ιχθύων μπορούν να εφαρμοστούν από τα κράτη για την καταπολέμηση της παράνομης αλιείας. Τα μέτρα αυτά που σχετίζονται με το εμπόριο πρέπει να εγκριθούν και να εφαρμοστούν κατά τρόπο δίκαιο, διαφανή και αμερόληπτο και σύμφωνα με τους κανόνες του εμπορίου στο διεθνές δίκαιο. Τέλος, το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για την παράνομη αλιεία προβλέπει την εφαρμογή όλων των κρατικών μέτρων. Μέτρα που εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή είναι η επικύρωση και η εφαρμογή των διεθνών αλιευτικών συμφωνιών (ειδικών και μη ειδικών), η υιοθέτηση της ισχύουσας νομοθεσίας και του εθνικού σχεδίου δράσης, ο κρατικός έλεγχος επί των υπηκόων εκτός από τα αλιευτικά σκάφη, και η εξάλειψη των οικονομικών κινήτρων από σκάφη που διενεργούν παράνομες αλιευτικές δραστηριότητες.

Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας τη μελέτη και τη συστηματική προσέγγιση των ζητημάτων που αναλύονται ανωτέρω προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα ιδιαίτερης σημασίας. Η ρύθμιση της αλιείας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από την αρχαιότητα έως και σήμερα. Η αλιεία αποτελεί βασικό κομμάτι της παγκόσμιας οικονομίας και εμπορικής δραστηριότητας. Καλύπτει ένα μεγάλο ποσοστό προσφοράς για απασχόληση σε όλους τους κλάδους της ενώ παράλληλα λειτουργεί και ως ένα μέσο ψυχαγωγίας. Συνδράμει στον βιοπορισμό των κατοίκων των παράκτιων κρατών και μη που εξασκούνται σε αλιευτικές δραστηριότητες. Παράλληλα συμβάλλει στην κάλυψη των αναγκών για λήψη τροφών.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω η αλιεία έχει μακρά πορεία στο πεδίο ρύθμισης του διεθνούς δικαίου. Σωρεία κειμένων διεθνών συμβάσεων έχουν ασχοληθεί με την αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν από τις αλιευτικές δραστηριότητες στο θαλάσσιο χώρο.

Μια πρώτη προσπάθεια έγινε το 1958 με τη Σύμβαση της Γενεύης περί αλιείας και προστασίας των θαλάσσιων πόρων στην ανοικτή θάλασσα. Η Σύμβαση αυτή δεν οδήγησε σε ουσιαστική προστασία του βιολογικού πλούτου της θάλασσας. Έδωσε ιδιαίτερη έμφαση σε μια σειρά μέτρων που αποτελούν επιβεβαίωση της μονομερούς τάσεως των παράκτιων κρατών να υιοθετούν αποκλειστικές οικονομικές ζώνες. Στη συνέχεια η Σύμβαση του 1982 των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, ασχολήθηκε με τον ορισμό της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Παρέχει ρυθμίσεις σχετικά με την αλιεία στα εσωτερικά ύδατα, την αποκλειστική οικονομική ζώνη, την υφαλοκρηπίδα και την ανοικτή θάλασσα.

Σε διεθνές επίπεδο η αλιεία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την οικονομική ανάπτυξη των περισσότερων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για αυτό το λόγο η Ευρωπαϊκή Ένωση διαμόρφωσε την Κοινή Αλιευτική Πολιτική. Αυτή η πολιτική έλαβε μέτρα με σκοπό τη προστασία της αλιευτικής δραστηριότητας και την εμπορική της ταυτότητα. Τα μέτρα είχαν να κάνουν με την πρόσβαση

στα αλιευτικά πεδία και στις αλιευτικές αγορές καθώς και στις δομές του αλιευτικού εμπορίου γενικότερα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στη σύναψη διμερών συμφωνιών, όπως συμφωνίες σύμπραξης και αμοιβαιότητας για τη βιώσιμη αλιεία, ή πολυμερείς συμφωνίες, όπως συμφωνίες με περιφερειακές οργανώσεις διαχείρισης της αλιείας και διεθνείς συμβάσεις για τη διατήρηση και τη διαχείριση της αλιευτικής δραστηριότητας. Όπως προαναφέρεται, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει περισσότερες από 20 διεθνείς αλιευτικές συμφωνίες με τρίτες χώρες. Στόχος αυτών των συμφωνιών είναι η προώθηση νομικού, περιβαλλοντικού, οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου διακυβέρνησης για βιώσιμη αλιεία, την εξασφάλιση πρόσβασης στις κύριες αλιευτικές ζώνες του πλανήτη ή την προώθηση συστημάτων παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας για την καταπολέμηση της παράνομης αλιείας. Έχει συνάψει συμφωνίες με χώρες της Αφρικής, χώρες του Ινδικού ωκεανού και του Βορείου Ατλαντικού, καθώς και την Αργεντινή. Παράλληλα με διεθνείς συμφωνίες έχουν ιδρυθεί Περιφερειακές Οργανώσεις Αλιείας (Π.Ο.Α.) που έχουν ως σκοπό την ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας για την επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης των αλιευτικών πόρων της ανοικτής θάλασσας. Οι Περιφερειακές Οργανώσεις Αλιείας θεσπίζουν μέτρα που αποβλέπουν στην επίτευξη της βιώσιμης αλιείας.

Με τα χρόνια η ρύθμιση της αλιευτικής δραστηριότητας αποτέλεσε αντικείμενο προστασίας ειδικευμένων διεθνών οργανισμών. Διεθνείς οργανισμοί ιδρύθηκαν με σκοπό τη ρύθμιση, τη προστασία και την κάλυψη της αλιείας. Με σημαντικό εξ αυτών τη Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας και συγκεκριμένα την Επιτροπή Αλιείας. Η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας λειτουργεί βοηθητικά ως προς τα κράτη και συμβάλει στην αξιοποίηση της γεωργίας τους, συμπεριλαμβανομένης της αλιείας, παρέχοντας πληροφορίες και συστάσεις για την έρευνα και την εναρμονισμένη δράση και τη διατήρηση των φυσικών πόρων. Η Οργάνωση συλλέγει δεδομένα αλιείας, παρακολουθεί τα αλιευτικά αποθέματα και δημοσιεύει πληροφορίες ανά δύο χρόνια σχετικά με τα δεδομένα της αλιευτικής δραστηριότητας ανά τον κόσμο. Η ευθύνη της Επιτροπής Αλιείας, ως το μοναδικό παγκόσμιο διακυβερνητικό φόρουμ για θέματα αλιείας, είναι η αναθεώρηση των προγραμμάτων εργασίας, η διεξαγωγή περιοδικών γενικών

αξιολογήσεων των διεθνών αλιευτικών προβλημάτων και η εξέταση πιθανών λύσεων «με σκοπό την συντονισμένη δράση από τα έθνη, μέσα από την Διεθνή Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας, ανάμεσα σε κυβερνητικούς φορείς και τους πολίτες».

Στη συνέχεια η Διεθνής Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας, υιοθέτησε το Κώδικα Δεοντολογίας για υπεύθυνη αλιεία. Θεωρήθηκε άλλη μια καινοτομία στο τομέα της αλιείας που στόχο είχε τη διαχείριση της αλιείας. Οι ρυθμίσεις του καθορίζουν τις αρχές και τα διεθνή πρότυπα συμπεριφοράς για υπεύθυνες πρακτικές αλιείας με σκοπό να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διατήρηση, η διαχείριση και η ανάπτυξη των υδρόβιων πόρων, με σεβασμό στο οικοσύστημα και τη βιοποικιλότητα. Ένα ακόμα διεθνές κείμενο που εξετάζεται ανωτέρω είναι η Συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών για τα ιχθυοαποθέματα. Όπως αναλύεται η Συμφωνία πραγματεύεται τη διαχείριση και τη διατήρηση των αλληλοεπικαλυπτόμενων αποθεμάτων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων.

Τέλος, η παρούσα διπλωματική αναλύει και παρουσιάζει το παγκόσμιο φαινόμενο της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας. Η παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία εξαντλεί τα ιχθυοαποθέματα, καταστρέφει τα θαλάσσια ενδιαιτήματα, στρεβλώνει τον ανταγωνισμό, δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού σε βάρος των έντιμων αλιέων και ζημιώνει την οικονομία των παράκτιων κοινοτήτων, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Γίνεται εκτενή αναφορά στην έκταση του φαινομένου αυτού ανά τον κόσμο, τις επιπτώσεις που επιφέρει στις θάλασσες και στους υδροβιότοπους ενώ παράλληλα αναπτύσσονται τα μέτρα και οι ρυθμίσεις που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπισή του.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

- (1) Ρούκουνας , Εμμανουήλ, Σειρά Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, Έκδοση 2^η, Νομική Βιβλιοθήκη.
- (2) Γκορέζης Γιώργος, *Το Δίκαιο της Θάλασσας*, Αθήνα 01-3413527, Σύμβαση της Γενεύης για την Αιγιαλίτιδα και Παρακείμενη Ζώνης σελ.50.
- (3) Καρακωστανόγλου Βενιαμίν Ι., *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας, Το Νομικό Καθεστώς με Έμφαση στην Αλιεία*, Διδακτορική Διατριβή, 1998, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Νομικής, Τομέας Διεθνών Σπουδών σελ. 450.
- (4) Ροζάκης Χρήστος Λ., *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο*, 2013, Εκδόσεις Παπαζήση.
- (5) Φάκλαρης Παναγιώτης Β. , *Τα Ψάρια και το Ψάρεμα στην Αρχαία Ελλάδα*, Βήμα της Καθημερινής, Δημοσιεύθηκε στις 18-7-1999.
- (6) Ιωαννίδου Κρίστου Εμίλιο, *Αλιεία και Αλιείς στην Αρχαία Ελλάδα*, Περιοδικό «Ναυτική Ελλάς», τόμος 946, Ιούλιος 2012, Εκδόσεις ΕΘΕ (Ελληνική Θαλάσσια Ένωση/ΓΕΝ).
- (7) Ελληνική Δημοκρατία, Ελληνική Στατιστική Αρχή, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Θαλάσσιας Αλιείας, Έτους 2015, Πειραιάς, 29-09-2016.
- (8) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Θαλάσσια Πολιτική, Ευρωπαϊκός Άτλας των Θαλασσών-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/atlas_el , πρόσβαση στις 16-11-2016.
- (9) Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Παράνομη, Λαθραία και Άναρχη Αλιεία (IUU Fishing), <http://www.alieia.minagric.gr/node/45>, πρόσβαση στις 16-11-2016.

Ξένη Βιβλιογραφία

- (1) Committee on Ecosystem Management for Sustainable Marine Fisheries Ocean Studies Board, Commission on Geosciences, Environment, and Resources, National Research Council , *Sustaining Marine Fisheries*, 1999, σελ.157.
- (2) European Commission, *Study on the Economic Importance of Activities Ancillary to Fishing in the EU*, 2016, Luxemburg, Publications Office of the European Union.
- (3) Freestone David, *Fisheries, Commissions and Organizations*, Max Plank Encyclopedia of Public International Law, December 2010.
- (4) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy, The Origins and Development of the Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press.
- (5) Davor Vidas, Law, *Technology and Science for Oceans in Globalisation*, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden Boston.
- (6) Freestone David, *The 1982 Law of the Sea Convention at 30: Successes, Challenges and New Agendas*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston, Edeson W.R. Fisheries Data and the Law of the Sea Convention.
- (7) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy, The International Framework of fisheries management*, 2010, Oxford University Press.
- (8) Van der Burgt Nienke, *The Contribution of International Fisheries Law to Human Development, An Analysis of Multilateral and ACP-EU Fisheries Instruments, Legal Aspects of Sustainable Development*, Freestone David (Series Editor), Volume 15, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden Boston.
- (9) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Policy, The International Framework of Fisheries Management*, 2010, Oxford University Press.
- (10) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy, The Origins and Development of the Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press.

- (11) Churchill Robin, *The International Framework of Fisheries Management*, UN Convention on the Law of the Sea, Fishing in The Exclusive Economic Zone.
- (12) Young Margaret A., *Trading Fish, Saving Fish: The Interaction Between Regimes in International Law*, 2011, Cambridge University Press, New York US.
- (13) Freestone David, *The Contribution of International Fisheries Law to Human Development, Legal Aspects of Sustainable Development*, Van der Burgt Nienke, *An Analysis of Multilateral and ACP-EU Fisheries Instruments*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (14) Freestone David, *The 1982 Law of the Sea Convention at 30: Successes, Challenges and New Agendas*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (15) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, 4. ,Fisheries Management in Community Waters.
- (16) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Policy, The International Framework of Fisheries Management*, 2010, Oxford University Press, UN Convention on the Law of the Sea.
- (17) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, *The International Framework of Fisheries Management, Fishing on the Continental Shelf*.
- (18) Bangert Kaare, *Fisheries Agreements*, 2008, Oxford Public International Law, Max Planck Encyclopedia of Public International Law, *The 1982 UN Convention on the Law of the Sea and its Implementing Agreements*.
- (19) Pereira Pinto, Daniela Diz, *Fisheries Management in Areas Beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law Making*, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (20) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, *External Aspects of Fisheries Management, The EC's treaty –making competence and treaty-making procedures*.

- (21) Freestone David, *Fisheries, Commissions and Organisations*, Max Plank Encyclopedia of Public International Law, December, 2010, Other Regional Fisheries Bodies.
- (22) Henriksen Tore, Honneland Geir, Sydnes Are, *Law and Politics in Ocean Governance, The UN Fish Stocks Agreement and Regional Fisheries Management Regimes*, Volume 52, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (23) Freestone David, *Legal Aspects of Sustainable Development, Fisheries Management in Areas beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law-Making*, Daniela Diz Pereira Pinto, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (24) Freestone David, *Fisheries, Commissions and Organisations*, Max Plank Encyclopedia of Public International Law, December, 2010, The Main International Fisheries Management Organisations.
- (25) Takei Yoshinobu, *Filling Regulatory Gaps in High Seas Fisheries, Discrete High Seas Fishstocks, Deep-Sea Fisheries and Vulnerable Marine Ecosystems*, Volume 75, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (26) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, The International Framework of Fisheries Management, FAO Compliance Agreement.
- (27) Churchill Robin, Owen Daniel, *The EC Common Fisheries Policy*, 2010, Oxford University Press, The International Framework of Fisheries Management, FAO's Code of Conduct for Responsible Fisheries and International Plans of Actions.
- (28) Chen- Ju Chen, *Fisheries Subsidies and International Law*, 2010, International Max Planck Research School for Maritime Affairs at the University of Hamburg, Hamburg Studies on Maritime Law, Volume 20.
- (29) Freestone David, *Legal Aspects of Sustainable Development, Fisheries Management in Areas beyond National Jurisdiction, The Impact of Ecosystem Based Law-Making*, Daniela Diz Pereira Pinto, 2013, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.

- (30) Vicuna Francisco Orrego, *The Changing International Law of High Seas Fisheries*, 1999, Cambridge University Press, Cambridge.
- (31) Barston Ronald, *The Law of the Sea and Regional Fisheries Organisations, The International Journal of Marine and Coastal Law*, Volume 14, No 3.
- (32) Edeson William, Freestone David, Gudmundsdottir Elly, *Legislating for Sustainable Fisheries, A Guide to Implementing the 1993 FAO Compliance Agreement and 1995 UN Fish Stocks Agreement*, 2001, The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, Washington D.C.
- (33) Freestone David, *Legal Aspects of Sustainable Development*, M.Palma, M. Tsamenyi, W. Edeson, Promoting Sustainable Fisheries, The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing, Volume 6, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (34) Palma Marry Ann, Tsamenyi Martin, Edeson William, *The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing*, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (35) Edeson William, The International Plan of Action on Illegal, Unreported, and Unregulated Fishing: The Legal Content of a Non-Legally Binding Instrument, *The International Journal of Marine and Coastal Law*, Volume 16, No 4.
- (36) Freestone David, *Legal Aspects of Sustainable Development*, M.Palma, M. Tsamenyi, W. Edeson, Promoting Sustainable Fisheries, The International Legal and Policy Framework to Combat Illegal, Unreported and Unregulated Fishing, Volume 6, 2010, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden-Boston.
- (37) Erceg Diane, *Detering IUU Fishing through state control over nationals*, *Marine Policy*, 30 (2006) 173-179, Existing measures to control nationals for deterrence of IUU fishing.

- (38) Erikstein Karine, Swan Judith , Voluntary Guidelines for Flag State Performance: A New Tool to Conquer IUU Fishing, The International Journal of Marine and Coastal Law, 29, 2014(116-1170).
- (39) European Commission, Fisheries, Regional Fisheries Management Organisations (RFMOs), https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_en, πρόσβαση στις 12/11/16.
- (40) European Commission, *Facts and Figures on the Common Fisheries Policy, Basic Statistical Data*, 2016 Edition, February 2016, Luxembourg, Publications Office of the European Union.

Παράρτημα 1

Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας 1982

Άρθρο 56 Δικαιώματα, δικαιοδοσίες και υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους στην αποκλειστική οικονομική ζώνη 1. Στην αποκλειστική οικονομική ζώνη το παράκτιο κράτος έχει: α) κυριαρχικά δικαιώματα που αποσκοπούν στην εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μή, των υπερκειμένων του βυθού της θάλασσας υδάτων, του βυθού της θάλασσας και του υπεδάφους αυτού, ως επίσης και με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της ζώνης, όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους β) δικαιοδοσία, όπως προβλέπεται στα σχετικά άρθρα της παρούσας σύμβασης, σχετικά με: i) την εγκατάσταση και χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων, εγκαταστάσεων και κατασκευών, ii) τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα, iii) την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος γ) άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις που προβλέπονται από την παρούσα σύμβαση. 2. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του και την εκτέλεση των υποχρεώσεών του, σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση, στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη, το παράκτιο κράτος λαμβάνει υπόψη του τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των άλλων κρατών και ενεργεί κατά τρόπο συνάδοντα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης. 3. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στο παρόν άρθρο σχετικά με το βυθό της θάλασσας και το υπέδαφός του θα ασκούνται σύμφωνα με το μέρος VI.

Άρθρο 61 Διατήρηση των ζώντων πόρων 1. Το παράκτιο κράτος καθορίζει το επιτρεπτό όριο αλίευσης των ζωντανών πόρων στην αποκλειστική οικονομική ζώνη. 2. Το παράκτιο κράτος, λαμβάνοντας υπόψη τα πλέον αξιόπιστα επιστημονικά δεδομένα που έχει στη διάθεσή του, διασφαλίζει, με κατάλληλα μέτρα προστασίας και διαχείρισης, ότι η διατήρηση των ζωντανών πόρων μέσα στην αποκλειστική τους ζώνη δεν κινδυνεύει από την υπερεκμετάλλευση. Το παράκτιο κράτος και οι αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί, υποπεριφερειακοί, περιφερειακοί ή

παγκόσμιοι, συνεργάζονται προς αυτό το σκοπό, κατά τον πλέον αρμόζοντα τρόπο. 3. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν επίσης στη διατήρηση και αποκατάσταση των πληθυσμών των αλιευμάτων σε επίπεδα που να καθιστούν δυνατή την μέγιστη διαρκή απόδοση, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών περιβαλλοντικών και οικονομικών παραγόντων, περιλαμβανομένων των οικονομικών αναγκών των παράκτιων αλιευτικών κοινοτήτων και των ειδικών αναγκών των αναπτυσσομένων κρατών και λαμβάνοντας υπόψη τις αλιευτικές μεθόδους, την αλληλεξάρτηση των αποθεμάτων και τις τυχόν γενικώς προτεινόμενες διεθνείς ελάχιστες προδιαγραφές, υποπεριφερειακού, περιφερειακού ή παγκόσμιου χαρακτήρα. 4. Κατά τη λήψη των μέτρων αυτών, το παράκτιο κράτος θα λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις σε είδη που συνδέονται ή εξαρτώνται από τα αλιεύματα είδη με σκοπό τη διατήρηση ή αποκατάσταση των πληθυσμών αυτών των συνδεδεμένων ή εξαρτημένων αυτών ειδών σε επίπεδα που να μην κινδυνεύει σοβαρά η αναπαραγωγή τους. 5. Διαθέσιμες επιστημονικές πληροφορίες, στατιστικά στοιχεία αφορώντα τον όγκο των αλιευμάτων και την αλιευτική δραστηριότητα καθώς και άλλα στοιχεία σχετικά με τη διατήρηση των αποθεμάτων ιχθύων, παρέχονται και ανταλλάσσονται σε τακτική βάση μέσω των αρμοδίων διεθνών οργανισμών, υποπεριφερειακών, περιφερειακών ή παγκοσμίων, όπου αρμόζει σχετικά, και με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων κρατών, συμπεριλαμβανομένων των κρατών των οποίων οι υπήκοοι δικαιούνται να αλιεύουν στην αποκλειστική οικονομική ζώνη.

Άρθρο 62 Χρησιμοποίηση των ζώντων πόρων 1. Το παράκτιο κράτος έχει σαν σκοπό την καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των ζώντων πόρων στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 61. 2. Το παράκτιο κράτος προσδιορίζει τις δυνατότητές του για την εκμετάλλευση των ζώντων πόρων της αποκλειστικής οικονομικής του ζώνης. Στις περιπτώσεις που το παράκτιο κράτος δεν έχει την δυνατότητα να αλιεύει τον συνολικό επιτρεπόμενο όγκο αλιεύματος, κατόπιν συμφωνιών και άλλων διακανονισμών και σύμφωνα με τους όρους, προϋποθέσεις, νόμους και κανονισμούς που αναφέρονται στην παράγραφο 4, παρέχει σε άλλα κράτη πρόσβαση στο

πλεόνασμα του επιτρεπόμενου αλιεύματος, λαμβάνοντας ειδικά υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 69 και 70, ειδικά σε σχέση με τα αναπτυσσόμενα κράτη που αναφέρονται σ' αυτά. 3. Σε περίπτωση παραχώρησης πρόσβασης σε άλλα κράτη στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη, σύμφωνα με το παρόν άρθρο, το παράκτιο κράτος λαμβάνει υπόψη του όλους τους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, της σπουδαιότητας των ζώντων πόρων της περιοχής για την οικονομία του εν λόγω παράκτιου κράτους και τα άλλα εθνικά του συμφέροντα, τις διατάξεις των άρθρων 69 και 70, τις απαιτήσεις των αναπτυσσόμενων κρατών στην υποπεριοχή ή περιοχή όσον αφορά την αλίευση μέρους του πλεονάσματος και την ανάγκη να ελαχιστοποιηθούν οι οικονομικές επιπτώσεις επί κρατών των οποίων οι υπήκοοι συνήθως αλιεύουν στην ζώνη ή τα οποία έχουν καταβάλει ουσιαστικές προσπάθειες για την έρευνα και τον εντοπισμό αποθεμάτων.4. Οι υπήκοοι των άλλων κρατών που αλιεύουν στην αποκλειστική οικονομική ζώνη συμμορφώνονται προς τα μέτρα διατήρησης, και προς τους άλλους όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται από τους νόμους και κανονισμούς του παράκτιου κράτους. Οι νόμοι αυτοί πρέπει να είναι σύμφωνοι με την παρούσα σύμβαση και μπορούν ειδικότερα να αναφέρονται στα παρακάτω αντικείμενα: α) παροχή αδειών προς τους αλιείς, τα αλιευτικά και τον εξοπλισμό τους, συμπεριλαμβανομένης και της καταβολής τελών και άλλων μορφών αμοιβής, οι οποίες, στην περίπτωση αναπτυσσόμενων παράκτιων κρατών, μπορεί να συνίστανται σε επαρκή συνεισφορά στον τομέα της χρηματοδότησης, του εξοπλισμού και της τεχνολογίας που αφορούν την αλιευτική βιομηχανία β) προσδιορισμό των αλιευμάτων τα οποία επιτρέπεται να αλιεύονται και καθορισμό ποσοστώςσεων αλιεύματος, είτε σε σχέση προς τα κατά είδος αποθέματα ή ομάδες αποθεμάτων ή προς το αλίευμα κατά σκάφος σε ορισμένο χρονικό διάστημα, είτε προς το αλίευμα από υπηκόους οποιουδήποτε κράτους κατά τη διάρκεια μιας καθορισμένης περιόδου γ) ρύθμιση των εποχών και περιοχών αλιείας, των τύπων, μεγεθών και ποσοτήτων των αλιευτικών εξοπλισμών, ως και των τύπων, μεγεθών και αριθμού των αλιευτικών σκαφών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν δ) καθορισμό της ηλικίας και μεγέθους των ιχθύων ή άλλων αλιευμάτων που μπορούν να αλιευθούν ε) καθορισμό

πληροφοριών που απαιτούνται από τα αλιευτικά σκάφη, συμπεριλαμβανομένων στατιστικών στοιχείων των αλιευμάτων και των προσπάθειών αλιείας αυτών ως και αναφορών περί του στίγματος των σκαφών στ) υποχρεώσεις, κατόπιν εξουσιοδότησης και υπό τον έλεγχο του παράκτιου κράτους, για τη διεξαγωγή καθορισμένων προγραμμάτων έρευνας αλιείας και ρύθμιση της διεξαγωγής μιας τέτοιας έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της δειγματοληψίας και αναφοράς συναφών επιστημονικών δεδομένων ζ) τοποθέτηση παρατηρητών ή μαθητευομένων πάνω σε τέτοια σκάφη από το παράκτιο κράτος η) εκφόρτωση του συνόλου ή μέρους του αλιεύματος αυτών των σκαφών στους λιμένες του παράκτιου κράτους θ) μεθόδους και προϋποθέσεις που σχετίζονται με μεικτές επιχειρήσεις ή άλλες μορφές συνεργασίας ι) όρους που απαιτούνται για την εκπαίδευση προσωπικού και την μεταφορά τεχνολογίας αλιείας, συμπεριλαμβανομένης και της ενίσχυσης της ικανότητας του παράκτιου κράτους για αλιευτική έρευνα κ) διαδικασίες εκτέλεσης. 5. Τα παράκτια κράτη γνωστοποιούν δεόντως τους νόμους και τους κανονισμούς συντήρησης και διαχείρισης.

Άρθρο 69 Δικαίωμα κρατών άνευ ακτών 1. Τα κράτη άνευ ακτών έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν, σε ισότιμη βάση, στην εκμετάλλευση προσήκοντος μέρους του πλεονάσματος των ζώντων πόρων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών των παράκτιων κρατών της ίδιας υποπεριοχής ή περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές οικονομικές και γεωγραφικές συνθήκες όλων των ενδιαφερομένων κρατών και σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου και των άρθρων 61 και 62. 2. Οι όροι και οι τρόποι της συμμετοχής αυτής καθορίζονται από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέσω διμερών, υποπεριφερειακών ή περιφερειακών συμφωνιών λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων: α) την ανάγκη αποφυγής συνεπειών επιβλαβών για τις αλιευτικές κοινότητες ή τις ιχθυοβιομηχανίες του παράκτιου κράτους β) την έκταση κατά την οποία το άνευ ακτών κράτος, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου συμμετέχει ή έχει το δικαίωμα να συμμετέχει, σύμφωνα με υφιστάμενες διμερείς υποπεριφερειακές ή περιφερειακές συμφωνίες, στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών άλλων παράκτιων

κρατών γ) την έκταση κατά την οποία άλλα κράτη άνευ ακτών και γεωγραφικά μειονεκτούντα κράτη συμμετέχουν ήδη στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης του παράκτιου κράτους και την συνακόλουθη ανάγκη αποφυγής συγκεκριμένης επιβάρυνσης ενός οποιουδήποτε παράκτιου κράτους ή μέρους αυτού 7 δ) τις ανάγκες διατροφής των πληθυσμών των αντίστοιχων κρατών. 3. Όταν η αλιευτική ικανότητα του παράκτιου κράτους φθάσει σε σημείο που να του επιτρέπει να αλιεύει ολόκληρο τον επιτρεπτό όγκο αλιεύματος των ζωντανών πόρων στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη, το παράκτιο κράτος και άλλα ενδιαφερόμενα κράτη συνεργάζονται στην διαμόρφωση δίκαιων διευθετήσεων σε διμερή, υποπεριφερειακή ή περιφερειακή βάση προκειμένου να επιτρέψουν την συμμετοχή αναπτυσσομένων κρατών άνευ ακτών της ίδιας υποπεριοχής ή περιοχής στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών των παράκτιων κρατών της υποπεριοχής ή περιοχής, όπως κρίνεται σκόπιμο, από τις συγκεκριμένες περιστάσεις, και υπό όρους ικανοποιητικούς για όλα τα μέρη. Κατά την εφαρμογή της παρούσας διάταξης λαμβάνονται υπόψη οι παράγοντες που αναφέρονται στην παράγραφο 2. 4. Τα ανεπτυγμένα κράτη άνευ ακτών έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, μόνον στις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των ανεπτυγμένων παράκτιων κρατών της ίδιας υποπεριοχής ή περιοχής, με λαμβάνοντας υπόψη την έκταση κατά την οποία το παράκτιο κράτος, κατά την παραχώρηση σε άλλα κράτη πρόσβασης στους φυσικούς πόρους της αποκλειστικής οικονομικής του ζώνης, έχει λάβει υπόψη του την ανάγκη περιορισμού στο ελάχιστο των επιζήμιων συνεπειών στις αλιευτικές κοινότητες και την οικονομική αποδιάρθρωση κρατών των οποίων οι υπήκοοι αλιεύουν κατά συνήθεια στη ζώνη. 5. Οι παραπάνω διατάξεις δεν θίγουν τις διευθετήσεις που συμφωνήθηκαν σε υποπεριοχές ή περιοχές όπου τα παράκτια κράτη δύνανται να παραχωρήσουν σε κράτη άνευ ακτών της ίδιας υπο-περιοχής ή περιοχής ίσα ή προνομιακά δικαιώματα για την εκμετάλλευση των ζώντων πόρων στις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες.

Άρθρο 70 Δικαίωμα γεωγραφικώς μειονεκτούντων κρατών 1. Τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη έχουν το δικαίωμα συμμετοχής, σε ισότιμη βάση, στην εκμετάλλευση ανάλογου μέρους του πλεονάσματος των ζώντων πόρων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών των παρακτίων κρατών της ίδιας υποπεριοχής ή περιοχής, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών οικονομικών και γεωγραφικών συνθηκών όλων των ενδιαφερομένων κρατών και σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου και των άρθρων 61 και 62. 2. Για τους σκοπούς του παρόντος μέρους ως «γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη» ορίζονται τα παράκτια κρατη συμπεριλαμβανομένων των κρατών που παρακτιούν σε κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες, η γεωγραφική μορφολογία των οποίων τα καθιστά εξαρτώμενα από την εκμετάλλευση των ζωντανών πόρων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών άλλων κρατών στην υποπεριοχή ή περιοχή, προκειμένου να έχουν την επαρκή τροφοδότησή τους σε ψάρια για τις ανάγκες διατροφής των πληθυσμών τους ή μερών αυτών, καθώς και παράκτια κράτη τα οποία δεν μπορούν να διεκδικήσουν δικές τους αποκλειστικές οικονομικές ζώνες. 3. Οι όροι και οι τρόποι της συμμετοχής αυτής καθορίζονται από τα ενδιαφερόμενα κράτη μέσω διμερών, υποπεριφερειακών και περιφερειακών συμφωνιών λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων: α) την ανάγκη αποφυγής δυσμενών συνεπειών για τις αλιευτικές κοινότητες ή τις ιχθυοβιομηχανίες του παράκτιου κράτους β) την έκταση συμμετοχής ή του δικαιώματος συμμετοχής, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, των γεωγραφικώς μειονεκτούντων κρατών σύμφωνα με τις υφιστάμενες διμερείς, υποπεριφερειακές ή περιφερειακές συμφωνίες στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών των άλλων παράκτιων κρατών γ) την έκταση συμμετοχής άλλων γεωγραφικώς μειονεκτούντων κρατών και κρατών άνευ ακτών στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης του παράκτιου κράτους και τη συνακόλουθη ανάγκη αποφυγής ιδιαίτερης επιβάρυνσης ενός οποιουδήποτε παράκτιου κράτους ή μέρους αυτού δ) τις ανάγκες διατροφής των πληθυσμών των αντίστοιχων κρατών. 4. Όταν η αλιευτική ικανότητα του παράκτιου κράτους φθάσει σε σημείο που να του επιτρέπει να αλιεύει ολόκληρο τον επιτρεπτό όγκο αλιεύματος των ζώντων πόρων

στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη, το παράκτιο κράτος και άλλα ενδιαφερόμενα κράτη συνεργάζονται στη διαμόρφωση δίκαιων διευθετήσεων σε διμερή, υποπεριφερειακή ή περιφερειακή βάση προκειμένου να επιτρέψουν τη συμμετοχή των αναπτυσσομένων γεωγραφικά μειονεκτούντων κρατών στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών των παράκτιων κρατών της υποπεριοχής ή περιοχής, όπως κρίνεται σκόπιμο, κάτω από τις συγκεκριμένες περιστάσεις και υπό όρους ικανοποιητικούς για όλα τα μέρη. Κατά την εφαρμογή της παρούσας διάταξης θα λαμβάνονται επίσης υπόψη οι παράγοντες οι αναφερόμενοι στη παράγραφο 3. 5. Τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα ανεπτυγμένα κράτη έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην εκμετάλλευση των ζώντων πόρων, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, μόνον στις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των ανεπτυγμένων παράκτιων κρατών της ίδιας υποπεριοχής ή περιοχής, με γνώμονα την έκταση κατά την οποία το παράκτιο κράτος, κατά την παραχώρηση σε άλλα κράτη πρόσβασης στους ζώντες πόρους της αποκλειστικής οικονομικής του ζώνης έχει λαβει υπόψη του την ανάγκη περιορισμού στο ελάχιστο των επιβλαβών συνεπειών για τις αλιευτικές κοινότητες καθώς και την οικονομική αποδιάρθρωση των κρατών των οποίων οι υπήκοοι αλιεύουν κατά συνήθεια στη ζώνη. 6. Οι παραπάνω διατάξεις δεν θίγουν τις διευθετήσεις που έχουν συμφωνηθεί σε υποπεριοχές ή περιοχές όπου τα παράκτια κράτη δύνανται να παραχωρήσουν σε γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη της ίδιας υποπεριοχής ή περιοχής ίσα ή προνομιακά δικαιώματα για την εκμετάλλευση των ζώντων πόρων στις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες.

Άρθρο 73 Εφαρμογή νόμων και κανονισμών του παράκτιου κράτους

1. Τα παράκτιο κράτος δύνανται, κατά την άσκηση των κυριαρχικών του δικαιωμάτων, να ερευνά, να εκμεταλλεύεται, να διατηρεί και να διαχειρίζεται τους ζώντες πόρους στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, να λαμβάνει τέτοια μέτρα, συμπεριλαμβανομένων του ελέγχου των εγγράφων του πλοίου, επιθεώρησης, σύλληψης και κίνησης της δικαστικής διαδικασίας, όπως αυτό κρίνεται αναγκαίο για την διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τους νόμους και τους κανονισμούς που υιοθετήθηκαν

από αυτό σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση. 2. Τα συλλαμβανόμενα πλοία και τα πληρώματά τους θα αφήνονται αμέσως με την κατάθεση εύλογης εγγύησης. 3. Οι ποινές που προβλέπει το παράκτιο κράτος για παραβίαση των νόμων και κανονισμών περί αλιείας στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη δεν μπορούν να συμπεριλάβουν την φυλάκιση, εφόσον ελλείπουν αντίθετες συμφωνίες των ενδιαφερομένων κρατών, ή οποιασδήποτε άλλης μορφής σωματική τιμωρία. 4. Στις περιπτώσεις σύλληψης ή κατακράτησης ξένων πλοίων το παράκτιο κράτος ειδοποιεί αμέσως το κράτος της σημαίας του πλοίου, μέσω της κατάλληλης οδού, για τα μέτρα που ελήφθησαν και για τις ποινές που επιβλήθηκαν στη συνέχεια.

Άρθρο 76 Ορισμός της υφαλοκρηπίδος 1. Η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους αποτελείται από το θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφός του που εκτείνεται πέραν της χωρικής του θάλασσας καθ' όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου του εδάφους μέχρι του εξωτερικού ορίου του υφαλοπλαισίου ή σε μια απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας όπου το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτή την απόσταση. 2. Η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους δεν εκτείνεται πέραν των ορίων που προβλέπονται στις παραγράφους 4 έως 6. 3. Το υφαλοπλάισιο περιλαμβάνει την υποθαλάσσια προέκταση της χερσαίας μάζας του παράκτιου κράτους και αποτελείται από το θαλάσσιο βυθό και υπέδαφος της υφαλοκρηπίδας, του υφαλοπρανούς και του ηπειρωτικού ανυψώματος. Δεν περιλαμβάνει το βυθό του ωκεανού με τις ωκεάνιες ράχες του και το υπέδαφός του. 4. α) Για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης, το παράκτιο κράτος καθορίζει το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου όπου αυτό εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες το πλάτος της χωρικής θάλασσας μετράται είτε: i) με μια γραμμή που χαράσσεται σύμφωνα με την παράγραφο 7 δι' αναφοράς προς τα απώτατα σταθερά σημεία σε κάθε ένα από τα οποία το πάχος των ιζηματογενών πετρωμάτων είναι τουλάχιστον 1 % της μικρότερης απόστασης από το σημείο αυτό μέχρι τους πρόποδες του υφαλοπρανούς, ii) με μια γραμμή που χαράσσεται σύμφωνα με την

παράγραφο 7 δι' αναφοράς σε σταθερά σημεία όχι περισσότερο από 60 ναυτικά μίλια από τους πρόποδες του υφαλοπρανούς 7 β) αν δεν υπάρχουν αποδεικτικά για το αντίθετο, οι πρόποδες του υφαλοπρανούς καθορίζονται ως σημείο της μέγιστης αλλαγής της κλίσης στη βάση του. 5. Τα σταθερά σημεία που περιλαμβάνουν τη γραμμή των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας πάνω στο βυθό, που χαράσσεται σύμφωνα με την παράγραφο 4 στοιχείο α) σημεία i) και ii), ή δεν θα υπερβαίνουν τα 350 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας ή δεν θα υπερβαίνουν τα 100 ναυτικά μίλια από την ισοβαθή καμπύλη των 2 500 μέτρων, η οποία είναι μια γραμμή που συνδέει το βάθος των 2 500 μέτρων. 6. Επιφυλασσομένων των διατάξεων της παραγράφου 5, στις υποθαλάσσιες ράχες, το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας δεν θα υπερβαίνει τα 350 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Η παρούσα παράγραφος δεν εφαρμόζεται ως προς τα υποθαλάσσια υψώματα που είναι φυσικά συστατικά τμήματα του υφαλοπρανούς όπως το οροπέδιό του, τα ανυψώματα, οι αιχμές, οι μπάγκοι και τα αντερείσματα. 7. Το παράκτιο κράτος καθορίζει τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας του, όπου αυτή εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας, με ευθείες γραμμές που δεν υπερβαίνουν σε μήκος τα 60 ναυτικά μίλια και που συνδέουν σταθερά σημεία, οριζόμενα από συντεταγμένες πλάτους και μήκους. 8. Πληροφορίες για τα όρια της υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας θα υποβάλλονται από το παράκτιο κράτος στην επιτροπή για τα όρια της υφαλοκρηπίδας που θα συσταθεί σύμφωνα με το παράρτημα II επί τη βάσει δίκαιης γεωγραφικής εκπροσώπησης. Η επιτροπή προβαίνει σε συστάσεις προς τα παράκτια κράτη σε θέματα που σχετίζονται με την καθιέρωση των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας τους. Τα όρια της υφαλοκρηπίδας που καθορίζονται από το παράκτιο κράτος με βάση αυτές τις συστάσεις θα είναι οριστικά και δεσμευτικά. 9. Το παράκτιο κράτος καταθέτει στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών χάρτες και σχετικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων και γεωδαιτικών στοιχείων που περιγράφουν

μόνιμα τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας του. Ο Γενικός Γραμματέας δίνει τη δέουσα δημοσιότητα σ' αυτά. 10. Οι διατάξεις αυτού του άρθρου δεν θίγουν το θέμα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές.

Άρθρο 77 Δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα 1.

Το παράκτιο κράτος ασκεί στην υφαλοκρηπίδα κυριαρχικά δικαιώματα προς το σκοπό της εξερεύνησης και εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων αυτής. 2. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, είναι αποκλειστικά υπό την έννοια ότι αν το παράκτιο κράτος δεν εξερευνά την υφαλοκρηπίδα ή δεν εκμεταλλεύεται τους φυσικούς της πόρους, κανείς δεν μπορεί να αναλάβει αυτές τις δραστηριότητες χωρίς ρητή συναίνεση του παράκτιου κράτους. 3. Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα δεν εξαρτώνται από την πραγματική ή ιδεατή κατοχή ή από οποιαδήποτε ρητή διακήρυξη. 4. Οι φυσικοί πόροι που αναφέρονται σ' αυτό το μέρος αποτελούνται από τους μεταλλευτικούς και άλλους μήζωντες οργανισμούς που ανήκουν στα καθιστικά είδη, δηλαδή οργανισμούς οι οποίοι κατά το στάδιο που είναι δυνατή η αλίευσή τους είναι είτε ακίνητοι στο βυθό της θάλασσας ή κάτω απ' αυτόν, είτε ανίκανοι να κινηθούν ειμή μόνον εφόσον βρίσκονται σε διαρκή φυσική επαφή με το βυθό της θάλασσας ή το υπέδαφός του.

Άρθρο 78 Νομικό καθεστώς των υπερκειμένων υδάτων και του εναερίου χώρου και τα δικαιώματα και ελευθερίες των άλλων κρατών

1. Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα δεν θίγουν το νομικό καθεστώς των υπερκειμένων υδάτων ή του εναερίου χώρου πάνω από αυτά τα ύδατα. 2. Η άσκηση των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα δεν πρέπει να παραβιάζει ή να παρενοχλεί αδικαιολόγητα τη ναυσιπλοΐα ή άλλα δικαιώματα και ελευθερίες των άλλων κρατών όπως προβλέπονται σ' αυτή τη σύμβαση.

Άρθρο 86 Εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος μέρους

Οι διατάξεις του παρόντος μέρους εφαρμόζονται σε όλες τις θαλάσσιες περιοχές που δεν περιλαμβάνονται στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, στη χωρική θάλασσα ή στα εσωτερικά ύδατα ενός κράτους, ή στα αρχιπελαγικά ύδατα ενός αρχιπελαγικού κράτους. Το παρόν άρθρο σε καμιά περίπτωση δεν

περιορίζει τις ελευθερίες που απολαμβάνουν όλα τα κράτη στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, σύμφωνα με το άρθρο 58.